

Školní vzdělávací program

Základní umělecké školy Starý Plzenec,
příspěvkové organizace

Sami a spolu

Obsah

1. Identifikační údaje.....	3
1.1 Předkladatel.....	3
1.2 Zřizovatel.....	3
1.3 Platnost dokumentu.....	3
2. Charakteristika školy.....	4
2.1 Vyučované obory – žáci, zaměstnanci a místa výuky.....	4
2.2 Přehled studijních zaměření.....	5
2.3 Historie a současnost školy.....	7
2.4 Charakteristika pedagogického sboru.....	8
2.5 Dlouhodobé projekty.....	9
2.6 Vybavení školy a její podmínky.....	11
3. Zaměření školy a její vize „Sami a spolu“.....	13
4. Výchovné a vzdělávací strategie.....	15
4.1 Oblast výchovně-etická.....	15
4.2 Obecný kulturní a umělecký rozhled.....	16
4.3 Předávání dovedností a znalostí.....	17
5. Hudební obor – učební plány a osnovy.....	19
5.1 Charakteristika a cíle výuky hudebního oboru.....	19
5.2 Studijní zaměření – Přípravné hudební studium.....	20
5.3 Studijní zaměření – Hra na klavír.....	25
5.4 Studijní zaměření – Hra na EKN a jejich ovládání.....	32
5.5 Studijní zaměření – Hra na housle.....	40
5.6 Studijní zaměření – Hra na violu.....	48
5.7 Studijní zaměření – Hra na violoncello.....	56
5.8 Studijní zaměření – Hra na kontrabas.....	63
5.9 Studijní zaměření – Hra na zobcovou flétnu.....	70
5.10 Studijní zaměření – Hra na příčnou flétnu.....	77
5.11 Studijní zaměření – Hra na klarinet.....	85
5.12 Studijní zaměření – Hra na saxofon.....	92
5.13 Studijní zaměření – Hra na trubku.....	99
5.14 Studijní zaměření – Hra na pozoun.....	107
5.15 Studijní zaměření – Hra na lesní roh.....	115
5.16 Studijní zaměření – Hra na kytaru.....	121
5.17 Studijní zaměření – Hra na elektrickou kytaru.....	125
5.18 Studijní zaměření – Hra na basovou kytaru.....	136

5.19	Studijní zaměření – Hra na akordeon.....	143
5.20	Studijní zaměření – Sólový zpěv.....	150
5.21	Pěvecký sbor.....	156
5.22	Komorní hra / Souborová hra.....	158
5.23	Hudební nauka.....	161
6.	Výtvarný obor – učební plány a osnovy.....	164
6.1	Charakteristika a cíle výuky výtvarného oboru.....	164
6.2	Studijní zaměření – Přípravné výtvarné studium.....	164
6.3	Studijní zaměření – Výtvarné umění a tvorba.....	165
7.	Literárně-dramatický obor – učební plány a osnovy.....	171
7.1	Charakteristika a cíle výuky literárně-dramatického oboru.....	171
7.2	Studijní zaměření – Přípravné dramatické studium.....	171
7.3	Studijní zaměření – Dramatické umění a tvorba.....	172
8.	Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.....	181
8.1	Právo na vzdělávání.....	181
8.2	Základní podmínky vzdělávání.....	181
8.3	Zásady při výuce žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.....	182
8.4	Vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním.....	182
8.5	Vybavení prostor ZUŠ pro vzdělávání žáků se zdravotním postižením.....	183
9.	Vzdělávání žáků mimořádně talentovaných.....	184
9.1	Rozeznání talentových předpokladů.....	184
9.2	Rozšířené vyučování.....	184
9.3	Veřejná prezentace výsledků práce.....	184
9.4	Soutěže.....	185
9.5	Konzultace s pedagogy středních a vysokých uměleckých škol.....	185
10.	Hodnocení žáků.....	186
10.1	Cíle hodnocení.....	186
10.2	Druhy a způsoby hodnocení.....	186
10.3	Hodnocení (klasifikace) na vysvědčení.....	187
10.4	Pravidla klasifikace, význam jednotlivých stupňů.....	188
10.5	Postup žáka do vyššího ročníku.....	188
10.6	Komisionální zkoušky.....	188
11.	Vlastní hodnocení školy (autoevaluace).....	189
11.1	Okruhy zjišťovaných skutečností.....	189
11.2	Způsoby získávání podkladů pro hodnocení.....	189
11.3	Dotazníky pro učitele, rodiče a žáky.....	189

1. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

1.1 Předkladatel

Základní umělecká škola Starý Plzenec, příspěvková organizace

adresa: Raisova 2, 332 02 Starý Plzenec

IČ: 7082 7184

ředitel: Miloslav Esterle

kontakty: ředitelna tel. 377 966 700
kancelář ekonomky tel. 377 966 167
sborovna tel. 377 965 518
výtvarný obor tel. 377 965 519
mobilní tel. ředitele 736 768 514

e-mail školy zus-plzenec@volny.cz
e-mail ekonomky zus.mrazkova@volny.cz
www stránky školy www.zusstaryplzenec.cz

1.2 Zřizovatel

Město Starý Plzenec

sídlo MÚ: Smetanova 932, 332 02 Starý Plzenec

kontakty: kancelář starosty tel. 377 183 665
kancelář místostarosty tel. 377 183 653
kancelář tajemníka MÚ tel. 377 183 644

e-mail města e-podatelna@staryplzenec.cz
www stránky města www.staryplzenec.cz

1.3 Platnost dokumentu

**Školní vzdělávací program ZUŠ Starý Plzenec „SAMI A SPOLU“
platí od 1. září 2012.**

Základní umělecká škola Starý Plzenec, příspěvková organizace

Datum zpracování: 20. 6. 2012

Miloslav Esterle, ředitel

Datum poslední aktualizace: 1. 2. 2023

2. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

2.1 Vyučované obory – žáci, zaměstnanci a místa výuky

2.1.1 Vyučované obory – žáci a zaměstnanci

Hudební obor:	305 žáků 26 interních učitelů + 2 externí učitelé
studijní zaměření:	hra na housle, violu, violoncello, kontrabas hra na klavír, elektronické klávesové nástroje, akordeon hra na zobcové flétny, příčnou flétnu, klarinet, saxofon hra na trubku, pozoun, lesní roh hra na klasickou, elektrickou, basovou kytaru sólový zpěv
Výtvarný obor:	155 žáků 2 interní učitelé 13 skupin
Literárně-dramatický obor:	20 žáků 1 interní učitel 2 skupiny
nepedagogičtí zaměstnanci:	ekonomka – účetní školnice asistentka ředitele

2.1.2 Místa výuky

sídlo školy Starý Plzenec – hudební obor, výtvarný obor, literárně-dramatický obor
Raisova 2, 332 02 Starý Plzenec (budova Lidového domu)

pobočka Nezvěstice – hudební obor
Základní škola Nezvěstice 69, 332 04

pobočka Spálené Poříčí – hudební obor, výtvarný obor
Zámecká 1, 335 61 Spálené Poříčí (budova zámku)

V mimořádných případech může výuka probíhat i mimo výše uvedená místa výuky.

2.1.3 Doba výuky

Výuka ve všech oborech může probíhat o víkendu a v době prázdnin.

2.2 Přehled studijních zaměření

HUDEBNÍ OBOR

číslo učebního plánu	název studijního zaměření	délka studia	poznámka
učeb. plán 001-009	Přípravné hudební studium	1 - 2 roky	pro žáky ve věku 5 a 6 let
učeb. plán č. 101	Hra na klavír - základ. studium - 1. st.	7 let	po přípravném studiu, nebo pro žáky od 7 let
učeb. plán č. 102	Hra na klavír - základ. studium - 2. st.	4 roky	po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
učeb. plán č. 103	Hra na EKN a jejich ovládání - základ. st. - 1. st.	7 let	po přípravném studiu, nebo pro žáky od 7 let
učeb. plán č. 104	Hra na EKN a jejich ovládání - základ. st. - 2. st.	4 roky	po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
učeb. plán č. 105	Hra na kláves. nástr. - rozšíř. vyuč. - 1. st.	7 let	1. a 2. roč. odpovídá zákl. studiu, rozšíření počtu hod. od 3. roč. 1. st.
učeb. plán č. 106	Hra na kláves. nástr. - studium pro dospělé	4 roky	individuální studijní plán
učeb. plán č. 201	Hra na housle - základ. studium - 1. st.	7 let	po přípravném studiu, nebo pro žáky od 7 let
učeb. plán č. 202	Hra na housle - základ. studium - 2. st.	4 roky	po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
učeb. plán č. 203	Hra na violu - základ. studium - 1. st.	7 let	po přípravném studiu, nebo nejdříve od 7 let (podle těles. dispozic žáka)
učeb. plán č. 204	Hra na violu - základ. studium - 2. st.	4 roky	po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
učeb. plán č. 205	Hra na violoncello - základ. studium - 1. st.	7 let	po přípravném studiu, nebo pro žáky od 7 let
učeb. plán č. 206	Hra na violoncello - základ. studium - 2. st.	4 roky	po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
učeb. plán č. 207	Hra na kontrabas - základ. studium - 1. st.	7 let	po přípravném studiu, nebo nejdříve od 7 let (podle těles. dispozic žáka)
učeb. plán č. 208	Hra na kontrabas - základ. studium - 2. st.	4 roky	po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
učeb. plán č. 209	Hra na smyčc. nástr. - rozšířené vyuč. - 1. st.	7 let	1. a 2. roč. odpovídá zákl. studiu, rozšíření počtu hod. od 3. roč. 1. st.
učeb. plán č. 210	Hra na smyčc. nástr. - studium pro dospělé	4 roky	individuální studijní plán
učeb. plán č. 301	Hra na zobc. flétnu - základ. studium - 1. st.	7 let	po přípravném studiu, nebo pro žáky od 7 let
učeb. plán č. 302	Hra na zobc. flétnu - základ. studium - 2. st.	4 roky	po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
učeb. plán č. 303	Hra na příč. flétnu - základ. studium - 1. st.	7 let	po přípravném studiu, nebo nejdříve od 7 let (podle těles. dispozic žáka)
učeb. plán č. 304	Hra na příč. flétnu - základ. studium - 2. st.	4 roky	po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
učeb. plán č. 305	Hra na klarinet - základ. studium - 1. st.	7 let	po přípravném studiu, nebo nejdříve od 7 let (podle těles. dispozic žáka)
učeb. plán č. 306	Hra na klarinet - základ. studium - 2. st.	4 roky	po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
učeb. plán č. 307	Hra na saxofon - základ. studium - 1. st.	7 let	po přípravném studiu, nebo nejdříve od 7 let (podle těles. dispozic žáka)
učeb. plán č. 308	Hra na saxofon - základ. studium - 2. st.	4 roky	po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
učeb. plán č. 309	Hra na trubku - základ. studium - 1. st.	7 let	po přípravném studiu, nebo nejdříve od 7 let (podle těles. dispozic žáka)
učeb. plán č. 310	Hra na trubku - základ. studium - 2. st.	4 roky	po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
učeb. plán č. 311	Hra na pouzoun - základ. studium - 1. st.	7 let	po přípravném studiu, nebo nejdříve od 7 let (podle těles. dispozic žáka)
učeb. plán č. 312	Hra na pouzoun - základ. studium - 2. st.	4 roky	po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
učeb. plán č. 313	Hra na lesní roh - základ. studium - 1. st.	7 let	po přípravném studiu, nebo nejdříve od 7 let (podle těles. dispozic žáka)
učeb. plán č. 314	Hra na lesní roh - základ. studium - 2. st.	4 roky	po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let

HUDEBNÍ OBOR

číslo učebního plánu	název studijního zaměření	délka studia	poznámka
učeb. plán č. 315	Hra na dech. nástr. - rozšířené vyuč.- 1. st.	7 let	1. a 2. roč. odpovídá zákl. studiu, rozšíření počtu hod. od 3. roč. 1. st.
učeb. plán č. 316	Hra na dech. nástr. - studium pro dospělé	4 roky	individuální studijní plán
učeb. plán č. 401	Hra na kytaru - základ. studium - 1. st.	7 let	po přípravném studiu, nebo pro žáky od 7 let
učeb. plán č. 402	Hra na kytaru - základ. studium - 2. st.	4 roky	po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
učeb. plán č. 403	Hra na elektr. kytaru - základ. studium - 1. st.	7 let	po přípravném studiu, nebo nejdříve od 7 let (podle těles. dispozic žáka)
učeb. plán č. 404	Hra na elektr. kytaru - základ. studium - 2. st.	4 roky	po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
učeb. plán č. 405	Hra na bas. kytaru - základ. studium - 1. st.	7 let	po přípravném studiu, nebo nejdříve od 7 let (podle těles. dispozic žáka)
učeb. plán č. 406	Hra na bas. kytaru - základ. studium - 2. st.	4 roky	po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
učeb. plán č. 407	Hra na kytaru - rozšířené vyuč. - 1. st.	7 let	1. a 2. roč. odpovídá zákl. studiu, rozšíření počtu hod. od 3. roč. 1. st.
učeb. plán č. 408	Hra na kytaru - studium pro dospělé	4 roky	individuální studijní plán
učeb. plán č. 501	Hra na akordeon - základní studium - 1. st.	7 let	po přípravném studiu, nebo pro žáky od 7 let
učeb. plán č. 502	Hra na akordeon - základní studium - 2. st.	4 roky	po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
učeb. plán č. 503	Hra na akordeon - rozšířené vyuč. - 1. st.	7 let	1. a 2. roč. odpovídá zákl. studiu, rozšíření počtu hod. od 3. roč. 1. st.
učeb. plán č. 504	Hra na akordeon - studium pro dospělé	4 roky	individuální studijní plán
učeb. plán č. 601	Sólový zpěv - základní studium - 1. st.	7 let	po přípravném studiu, nebo pro žáky od 7 let
učeb. plán č. 602	Sólový zpěv - základní studium - 2. st.	4 roky	po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
učeb. plán č. 603	Sólový zpěv - rozšířené vyuč. - 1. st.	7 let	1. a 2. roč. odpovídá zákl. studiu, rozšíření počtu hod. od 3. roč. 1. st.
učeb. plán č. 604	Sólový zpěv - studium pro dospělé	4 roky	individuální studijní plán

VÝTVARNÝ OBOR

číslo učebního plánu	název studijního zaměření	délka studia	poznámka
učeb. plán č. 701	Přípravné výtvarné studium	1 - 2 roky	pro žáky ve věku 5 a 6 let
učeb. plán č. 702	Výtvar. umění a tvorba - zákl. studium - 1. st.	7 let	po přípravném studiu, nebo pro žáky od 7 let
učeb. plán č. 703	Výtvar. umění a tvorba - zákl. studium - 2. st.	4 roky	po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
učeb. plán č. 704	Výtvar. umění a tvorba - rozšíř. vyuč. - 1. st.	7 let	v individuálních případech, práce ve dvou výtvarných skupinách
učeb. plán č. 705	Výtvar. umění a tvorba - studium pro dospělé	4 roky	Individuální studijní plán

LITERÁRNĚ-DRAMATICKÝ OBOR

číslo učebního plánu	název studijního zaměření	délka studia	poznámka
učeb. plán č. 801	Přípravné dramatické studium	1 - 2 roky	pro žáky ve věku 5 a 6 let
učeb. plán č. 802	Dramat. umění a tvorba - zákl. studium - 1. st.	7 let	po přípravném studiu, nebo pro žáky od 7 let
učeb. plán č. 803	Dramat. umění a tvorba - zákl. studium - 2. st.	4 roky	po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let

2.3 Historie a současnost školy

2.3.1 Historie školy

Počátek práce školy sahá do roku 1953, kdy ve Starém Plzenci začala působit pobočka Hudební školy B. Smetany v Plzni. Ke vzniku samostatné Hudební školy ve Starém Plzenci dochází v září 1954. Škola měla v průběhu 60. a 70. let řadu detašovaných tříd (Blovice, Nepomuk, Štěnovice, Štáhlavy), některé z nich se postupně osamostatnily. Trvalou součástí školy se staly pobočky v Nezvěsticích (1961) a ve Spáleném Poříčí (1991). Po několika změnách působiště ve Starém Plzenci se v roce 1985 škola stěhuje do upravených prostor v Lidovém domě, kde sídlí dosud. V letních měsících roku 2006 byla provedena celková rekonstrukce objektu školy, byly vybudovány půdní vestavby s učebnami VO a LDO.

Výtvarný obor pracuje od roku 1973, literárně-dramatický obor od roku 2000. V hudebním oboru se z původních tří vyučovaných nástrojů (housle, klavír, zpěv) rozvinula nabídka studia všech základních nástrojových zaměření, v posledních letech se rozběhla výuka violoncella, klarinetu, kontrabasů a basové kytary.

Od roku 1993 působí ve škole dětský lidový soubor „Úslaváček“, jehož činnost je dnes významnou složkou práce hudebního oboru. V roce 2007 vzniká komorní pěvecký sbor a několik souborů taneční hudby. Od září 2011 pracuje smyčcový soubor „L'estro arco“. Všechny tyto soubory se v hojné míře účastní kulturního života obcí, v nichž škola působí.

Na jaře roku 1992 byla poprvé uspořádána soutěž pro nejmenší houslisty „Plzenecké housličky“, která v průběhu následujících ročníků získala výbornou odezvu jak v regionálním, tak i celostátním měřítku.

Od 1. července 2000 působí škola jako právní subjekt, příspěvková organizace, zřizovaná městem Starý Plzenec.

2.3.2 Současnost školy

ZUŠ Starý Plzenec působí na poměrně rozsáhlém území jihovýchodně od Plzně. Starý Plzenec leží ve velmi atraktivní příměstské oblasti krajského města Plzně, je vyhledávanou stavební lokalitou a prožívá rychlý rozvoj a příliv obyvatel. Dobré dopravní spojení (MHD, vlak, ČSAD) umožňuje bezproblémové dojíždění učitelů i řady žáků z Plzně.

Do výuky některých oborů přijíždějí žáci i ze vzdálenějších obcí a měst. Pobočky v Nezvěsticích a ve Spáleném Poříčí soustřeďují děti z vesnic podbrdského regionu.

Územní rozložení školy a široké spektrum sociálního a společenského charakteru rodin, z nichž pocházejí žáci školy, přináší velikou různorodost motivací a představ rodičů i dětí, vstupujících do studia. Budoucí žáci se velmi různí ve výchovné osobnostní vybavenosti a připravenosti pro vstup do školy. Vyučování v sídle školy ve Starém Plzenci navštěvují často „městské“ děti, zvyklé na velký výběr aktivit a vyžadující přesně vymezenou výuku a péči. V pobočkách se soustřeďují spíše žáci, kteří ve venkovských podmínkách nemají jinou možnost naplnit volný čas a jejichž představy o výuce v ZUŠ nejsou zdaleka tak vyhraněné. I když se rozdíly postupně poněkud stírají, přesto musíme ve svém působení postihnout celou šíři očekávání a přístupů v rodinách žáků, od špičkové výuky výrazně nadaných talentů po široce pojatou výuku průměrně vybavených dětí.

V obou pobočkách převažují dojíždějící žáci, kteří mají často jedinou časovou možnost dopravního spojení během odpoledne. Z tohoto důvodu bývá obtížné shromažďovat žáky ke kolektivní a skupinové výuce. Kolektivní vyučování HO a VO je v pobočkách koncipováno na principu „malotřídní školy“. V jednotlivých skupinách hudební nauky nebo výtvarného oboru je sdruženo vždy několik ročníků.

Ve všech místech působení se setkáváme s velmi dobrou odezvou na naši nabídku vzdělávání v uměleckých oborech, počty žáků postupně rostou a daří se zavádět nové obory a předměty. Díky stavebním úpravám a rozšíření prostor školy ve Starém Plzenci se může rozvíjet práce výtvarného oboru a různých souborů v rámci hudebního oboru.

Dobrá dopravní dostupnost Starého Plzeňce je také důvodem pro vcelku bezproblémové získávání nových mladých vyučujících. V tomto ohledu je výjimkou Spálené Poříčí, které leží stranou hlavních dopravních tahů, město Spálené Poříčí však dlouhodobě vytváří výborné podmínky pro výuku poskytnutím prostor na zámku.

2.4 Charakteristika pedagogického sboru

Pedagogický sbor ZUŠ Starý Plzenec sdružuje učitele různého stáří i různých zkušeností. Máme mezi sebou pedagogy s 25 až 30letou praxí, zároveň však každým rokem přicházejí mladí absolventi uměleckých a pedagogických škol. V některých oborech probíhá obnova pedagogického sboru doslova z vlastních zdrojů, do školy se vrací po studiích jako učitelé naši bývalí žáci (např. klavírní oddělení).

Všichni pedagogičtí pracovníci jsou aprobováni pro výuku svého oboru absolvováním konzervatoře, pedagogické fakulty nebo AMU. Jedinou výjimkou je vyučující kytary, který ke svému nástroji našel cestu až v dospělém věku, je však aktivním hráčem s velkým zájmem o svůj obor a způsob jeho vyučování. Někteří pedagogové působí jako členové orchestrů v DJKT v Plzni nebo v Plzeňské filharmonii.

Všichni vyučující s chutí a nasazením spolupracují na mnoha společně vytvářených aktivitách. Dobrým krokem se ukázalo získání mladých učitelů, kteří bydlí přímo v místech poboček školy. Velmi se tím usnadnila péče o chod a organizaci výuky, lépe se zajišťují nutné provozní záležitosti (pořádání koncertů, kontakt s obcí, ale i suplování, předávání zpráv atd.).

Jako mimořádně kvalitní lze označit práci výtvarného oboru, její výsledky i zájem žáků o výuku výrazně přesahují běžný průměr. Velmi pozitivně je možné hodnotit také výsledky práce houslového oddělení, kde dlouhodobě neochabuje příliv nových zájemců o tento obor a kde se vždy znovu objevují mimořádně talentovaní absolventi, směřující ke studiu na konzervatoři.

Vztahy v pedagogickém sboru jsou po dlouhou dobu zcela bezkonfliktní, jeho jednotliví členové dokážou navzájem velmi dobře spolupracovat a vstřícně řešit přicházející problémy.

2.5 Dlouhodobé projekty

2.5.1 Soutěž „Plzenecké housličky“

Od roku 1992 se pravidelně na jaře (s výjimkou roku 2006, kdy probíhala rekonstrukce budovy školy) koná v prostorách Lidového domu ve Starém Plzenci soutěž „Plzenecké housličky“. 20 úspěšných ročníků přineslo velmi dobrou odezvu pedagogů, rodičů i žáků z mnoha škol celé České republiky.

Základní myšlenkou, která vedla k vyhlášení 1. ročníku, bylo uskutečnit soutěž zcela zbavenou negativních rysů mnoha uměleckých klání – tvrdých konfrontačních postupů, vzájemné animozity a nervozity všech zúčastněných, křečovitého prosazování osobních ambic. Nabídl jsme prostor pro nekonfliktní srovnávání pedagogických přístupů i pro získávání prvních zkušeností mladých pedagogů a začínajících houslistů ve vstřícné atmosféře vzájemné úcty a respektu ke kvalitě práce druhých.

Tuto ideu znovu zdůrazňujeme v každém novém ročníku soutěže. Atmosféra, kterou se takto daří vytvořit, je s vděčností (a často i s nadšením) přijímána většinou účastníků.

Během let se soutěž rozrostla do širší i kvality. Každoročně do Starého Plzeňce přijíždí kolem 60 soutěžících. V porotě pracují přední pedagogové, zastupující mladší generaci houslistů z pražské a plzeňské konzervatoře, kantoři z regionu, z plzeňských škol a studenti konzervatoře. Na plzeňském pódiu se vystřídala již řada vycházejících hvězd naší houslové hry.

Finanční zajištění soutěže nesou z větší části sponzoři, v poslední době svou finanční podporou přispívá také Plzeňský kraj.

2.5.2 Dětský lidový soubor „Úslaváček“

Vznik, rozvoj a současná podoba působení lidového souboru „Úslaváček“ jsou spojeny s nadšenou a obětavou prací jeho zakladatelky, paní učitelky Kateřiny Palátové. Sama prošla řadou významných folklórních souborů Plzeňska (Meteláček, Úsměv, Lidová muzika z Třemošné).

V roce 1993 byla založena první podoba souboru – lidová muzika z tehdy vyučovaných nástrojů v ZUŠ (housle, flétny, akordeon). Postupně však přibývaly další nástroje (klarinet, kontrabas) a pěvecká skupina, až se soubor rozrostl do počtu 20 členů. Později vznikla také taneční složka, které se věnují externě dvě vyučující a která dnes sdružuje také kolem 20 dětí různého stáří.

Soubor se stal brzy velmi žádaným a oblíbeným hostem mnoha kulturních akcí, soutěží a přehlídek. Posledním výrazným úspěchem bylo hodinové vystoupení v živém vysílání rozhlasového pořadu „U muziky s Plzeňáky“.

V souvislosti s aktivitami souboru (přípravou vystoupení a soustředění) vznikla skupina spolupracovníků, bývalých členů a sympatizujících rodičů, která podporuje práci souboru a pomáhá při zvládání organizačně náročných akcí.

2.5.3 Rozvoj společných uměleckých aktivit v rámci všech oborů ZUŠ

Na základě výsledků sebehodnocení (autoevaluace) školy z roku 2007 jsme se rozhodli spolu s kolegy několika oborů aktivně podpořit rozvoj společných aktivit pro žáky školy. Navazujeme na dlouholetou tradici komorních souborů, které po léta reprezentují práci smyčcového oddělení školy. Komorní **soubory barokní hudby** se díky řadě úspěšných vystoupení v rámci kraje i za jeho hranicemi staly výbornou vizitkou školy.

Každoročně bývají zvány také do SRN, kde v okolí Weidenu působí v programech společného česko-německého projektu „Goldene Strasse“. S dobrými výsledky se účastní soutěží ZUŠ, kde pravidelně postupují do národního kola. Soubor barokní hudby byl také hostem živého vysílání Českého rozhlasu v Plzni.

Protože počet zájemců o společné muzicírování smyčcových nástrojů postupně rostl, byl v září 2012 založen **smyčcový soubor „L´estro arco“**, v němž své uplatnění nacházejí mladší, ale i dospělí žáci školy.

Před několika léty byla započata práce **dětského pěveckého sboru**. Ve Starém Plzenci po dlouhou dobu působil dětský sbor při ZŠ, po odchodu obětavých dlouholetých vedoucích však nebylo komu tuto práci předat. Po zvážení situace v pěveckém oddělení naší ZUŠ začala příprava první skupiny nejmenších zpěváků jako zárodku, jádra nově vznikajícího sboru. Počet členů pěveckého sboru se postupně rozšiřuje a s ním také množství vystoupení při nejrůznějších příležitostech.

Reakcí na mnohé podněty rodičů i žáků byl vznik několika **souborů taneční hudby**, které se postupně zformovaly ve Starém Plzenci a Spáleném Poříčí. Moderní hudební žánry byly zatím ve výuce jen okrajovou záležitostí, děti se však v tomto hudebním prostředí běžně pohybují a je potřeba i tuto sféru hudebního zájmu podchytit. Práce těchto souborů již přinesla i první veřejné úspěchy.

Žáci výtvarného oboru poprvé vyrazili na společnou akci „**Plenér 2008**“, kde se spolu ve větší skupině mohli věnovat tvorbě přírodou inspirovaných výtvorů a společnému hodnocení, posuzování jednotlivých děl i společným postupům práce. Velmi úspěšný průběh akce inicioval přípravu dalších ročníků, v roce 2010 při pobytu v Hartmanicích žáci prožili nesmírně podnětné setkání s prvky židovské kultury při působení v nově zrekonstruované synagoze, v roce 2012 se do stejných míst vrátili ke společné tvorbě nejen výtvarníci, ale i žáci různých školních souborů a kapel.

2.6 Vybavení školy a její podmínky

Po rekonstrukci a rozšíření prostor školy v roce 2006 jsou podmínky pro výuku **ve Starém Plzenci** velmi dobré. Zásadní zkvalitnění přinesly nové ateliery pro práci výtvarného oboru a nová kolektivní učebna pro práci dramatického oboru. Vytvořením půdních vestaveb bylo možno soustředit všechny aktivity školy ve Starém Plzenci pod jednu střechu. Přínosem je také nový způsob vytápění ústředním topením, zavedený místo původních akumulčních kamen.

Učebny v prostorách Lidového domu jsou vybaveny všemi základními potřebami pro výuku. **V hudebním oboru** slouží všem nástrojovým třídám pravidelně doplňované notové archivy a audiopřehrávače se základními nahrávkami daného oboru. Na výbornou úroveň se dostalo nástrojové vybavení klavírních tříd pořízením nových křidel Petrof a Bohemia a dvěma zdařilými rekonstrukcemi křidel Foerster a Bösendorfer. Průběžně je obnovováno a doplňováno i vybavení nástroji pro výuku smyčců, kytary, dřevěných i žesťových dechových nástrojů a elektronických kláves.

Výtvarný obor má k dispozici kromě základních potřeb také grafický lis, hrnčířský kruh a keramickou pec. Kabinet VO je vybaven notebookem, barevnou tiskárnou a diaprojektorem. Materiál pro výtvarnou tvorbu je pravidelně nakupován z výtěžku školního.

Zázemí pro učitele značně získalo nově upravenou sborovnou se základním kuchyňským zázemím. Nově je vyřešena i kancelář ekonomky školy.

V pobočce v Nezvěsticích slouží pro výuku dvě samostatné třídy v objektu základní školy. Učebny v základních parametrech vyhovují, jejich vybavení se postupně doplňuje nábytkem. Podstatně se zlepšilo prostředí pro konání žákovských koncertů využíváním sálku „Domu klidného stáří“ v sousedství školy, kam bylo zakoupeno kvalitní piano.

V pobočce ve Spáleném Poříčí byly v roce 2016 získány nové učebny na zámku, dvě pro hudební obor a jedna pro výtvarný obor. Nové učebny svou velikostí, světlostí a dobrým zázemím jsou velkým pokrokem v možnostech poskytování kvalitní výuky ve Spáleném Poříčí. Všechny učebny byly vybaveny novým nábytkem a pomůckami pro výuku (grafický lis apod.)

Ve všech místech výuky jsou k dispozici počítače s internetovým připojením, tiskárny a kopírky. V roce 2016 byly pořízeny dataprojektory pro výuku HN a VO.

3. ZAMĚŘENÍ ŠKOLY A JEJÍ VIZE

„Sami a spolu“

Jedním z důležitých rysů působení ZUŠ je vztah dvou zaměření práce, dvou základních sfér rozvíjení uměleckých schopností žáků. Na jedné straně jsou rozvíjeny individuální dovednosti, nadání a znalosti, na druhé straně je toto individuální osobnostní vybavení využíváno v kolektivním, společném uměleckém projevu. V každém uměleckém zaměření je vždy individuální ovládání vyjadřovacích prostředků cestou ke komunikaci, k vzájemnému sdílení a předávání zážitků, pocitů a estetických hodnot.

Obě tyto základní polohy práce ZUŠ jsou velmi úzce propojeny a žádná z nich nemůže zůstat osamocena. Samotné individuální dovednosti by ztratily prostor pro své uplatnění a také motivaci pro svůj další růst. Samotná kolektivní tvorba by postrádala základy i stavební materiál, z něhož lze stavět společné dílo.

Naši vizí je využít v co největší míře vzájemného působení obou poloh práce s žáky tak, aby se navzájem podněcovaly, podporovaly, obohacovaly a těžily z oboustranného rozvoje. Čím kvalitnější vybavení získají žáci v individuální sféře výuky, tím zajímavější a bohatší bude práce skupin a kolektivů. Čím přitažlivější a inspirativnější bude společná tvorba, tím hlubší motivací se stane pro překonávání obtíží v individuální práci.

Konkrétním vyjádřením této vize se pro nás stává v první řadě kvalita péče o jednotlivé žáky a jejich růst. Chceme vytvořit co nejlepší podmínky pro předávání hodnot, postojů, dovedností i znalostí. Zároveň však klademe stejně závažný důraz na podnětnou a různorodou práci souborů, kolektivů a skupin, na její hodnotný obsah a pozitivní atmosféru.

V jednotlivých oborech se mírně odlišuje časová posloupnost při využití obou sfér práce s žáky. Literárně-dramatický obor vychází od počátku svého působení z kolektivních aktivit, nachází v nich podněty pro formování individuality jednotlivých žáků. Teprve později se věnuje skutečně detailní „sólové“ práci. Výtvarný obor je schopen zahrnout individuální i kolektivní způsoby výuky hned od počátku rovnocenně do své práce. V hudebním oboru má individuální výuka (kromě elementárních projevů v přípravném studiu) určitý časový předstih, teprve po získání základních dovedností ve hře na nástroj či ve zpěvu je možné začít s jejich využíváním pro společnou tvorbu.

Oba pilíře naší práce, individuální i kolektivní působení, mají pro nás stejnou závažnost, stejnou hodnotu a smysl, rovnováha mezi nimi velmi pozitivně ovlivňuje budování vnitřního světa našich svěřenců. Pro jejich budoucí uplatnění je tato rovnováha

zásadně důležitá. Každý by měl být schopen a ochoten se zapojit při maximální individuální vybavenosti do společného díla.

Studium jednotlivých oborů naší školy absolvuje poměrně významný počet dospělých žáků, kteří také uplatňují své dovednosti jako členové souborů. Ve chvíli, kdy na společném uměleckém projevu spolupracují zástupci různých generací, dochází k velmi pozitivnímu mezigeneračnímu dialogu, spolupůsobení a vzájemnému ovlivňování. Pro zdravý sociální vývoj nastupující generace je tato skutečnost neocenitelnou hodnotou. Rozvíjí se schopnost vzájemného respektu i schopnost spolupracovat přes hranice generací. Přirozeně se tím řeší řada problematických projevů, s nimiž se u dnešních mladých lidí často setkáváme. Takto vytvořené soubory jsou častými hosty nejrůznějších kulturních událostí v rámci města a propojují nejrůznější zájmové a profesní skupiny. Dá se říci, že se tím vytvářejí místa „pozitivní deviance“, která jsou velmi potřebná pro dnešní velmi individualistickou společnost.

Takové působení je naším cílem, právě proto je naše vize charakterizována slovy **„Sami a spolu“**.

4. VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE

4.1 Oblast výchovně-etická (kompetence osobnostně-sociální)

Působení a práce učitelů směřuje do tří oblastí rozvoje osobnostní vybavenosti žáků: V první řadě se věnujeme **oblasti výchovně-etické (kompetence osobnostně-sociální)**. Dlouhodobým a konkrétně zaměřeným působením učitelů se rozvíjejí pozitivní osobnostní rysy žáků, schopnost soustavného a promyšleného pracovního úsilí při přípravě na výuku, schopnost ocenění a úcty k práci či výkonům druhých, schopnost respektování společných pravidel, schopnost plného soustředění na vlastní výkon v daném okamžiku, schopnost spolupráce při přípravě a prezentaci společně vytvořeného díla. K těmto cílům směřují následující výchovné a vzdělávací strategie:

učitel

- jde vždy příkladem v osobním přístupu, v pracovním nasazení a zájmu o předávané hodnoty
- vytváří pozitivní pracovní atmosféru, navozuje vztah důvěry a osobního otevřeného kontaktu se žákem, udržuje atmosféru nadějného směřování vyučovacího procesu
- udržuje vstřícnou vzájemnou spolupráci s kolegy, koordinuje společné aktivity v rámci oborů, účastní se přípravy společných akcí a projektů
- respektuje společně vytvořený řád a závazná pravidla práce školy, vyžaduje obdobný přístup pro chování žáků i rodičů
- při výuce preferuje principy partnerství a spolupráce s žáky, nalézání společných témat a zájmů
- zřetelně vymezuje pracovní úkoly žáků a umožňuje tím transparentnost kontroly a hodnocení
- oceňuje všechny projevy iniciativy a každý pokrok v práci žáka, se žákem společně hledá příčiny neúspěchu nebo zhoršených výsledků studia
- upřednostňuje předávání dovedností a znalostí prostřednictvím vlastního objevování žákem, uvádí žáka do širší problematiky a společně hledá řešení
- zasazuje konkrétně zvládaný problém do souvislostí dlouhodobého vývoje a očekávaného výsledku
- svěřuje žáku samostatné úkoly vhodného rozsahu přiměřeně k věku žáka, vyžaduje odpovědnost i v maličkostech

- vytváří možnosti vzájemného srovnávání výkonů a prací žáků v pozitivní rovině ocenění jejich hodnoty a přínosu (vzájemná návštěva v hodinách, společné přehrávky apod.)
- předvádí a vysvětluje hodnotu vzorových výkonů (nahrávky, díla špičkových umělců, studenti uměleckých škol)
- při koncertech a ročníkových zkouškách vytváří vstřícnou a otevřenou atmosféru (pozornost při výkonech a poděkování žákům)
- umožňuje rodičům návštěvy hodin, působí na rodiče v rozhovorech, vede je ke spoluzodpovědnosti za vývoj dítěte ve zvolené umělecké oblasti, vyžaduje závazný přístup k docházce i k přípravě žáka

4.2 Obecný kulturní a umělecký rozhled (kompetence kulturní)

Druhou oblastí rozvíjení žákovy osobnosti je sféra **obecného kulturního a uměleckého rozhledu (kompetence kulturní)**, vnímání estetických hodnot a orientace v jejich kvalitě. Základním důrazem je objevování krásných věcí a prožitků v obyčejném každodenním životě, od dokonalých přírodních výtvorů přes běžně používané předměty a jejich podobu až k nejkrásnějším dílům všech uměleckých disciplín. Cílem našeho působení je přiblížit žákům kulturní a umělecké projevy jako součást všedních dnů, bez níž se nelze obejít. Toto směřování je pak dovršeno přijetím aktivní role žáků jako tvůrců a ochránců kulturního prostředí a způsobu myšlení. Nejvnímavějším příjemcem uměleckého poselství je zpravidla ten, kdo sám kulturní a umělecké hodnoty vytváří, rozvíjí je a pečuje o ně.

učitel

- využívá polohy školy v krásném přírodním prostředí a blízkosti vzácných kulturních památek k rozvíjení uvědomělého vnímání hodnoty krajiny, přírody a historického dědictví
- pečuje o příjemné prostředí školy, spoluvytváří výzdobu se žáky
- využívá estetické i materiální hodnoty hudebních nástrojů k vytváření vnímavosti a pečujícího vztahu žáků při jejich používání
- předkládá žákům zážitky krásných uměleckých projevů v živém provedení (koncerty, divadelní představení, výstavy atd.) i v reprodukované podobě (nahrávky, reprodukce, videa)
- vede žáky ke vhodnému způsobu chování a vhodnému oblékání při kulturních příležitostech

- je iniciátorem současného působení různých druhů umění, prolínání oborů, předávání podnětů a inspirací mezi jednotlivými uměleckými zaměřenými
- zapojuje žáky do přípravy akcí školy, při instalaci výstav, vernisáží, vystoupeních pro další kulturní instituce
- zprostředkuje poznávání práce aktivních umělců (návštěvy tříd v atelierech, nástrojářských dílnách, na zkouškách orchestrů a divadel atd.)
- do výuky zahrnuje také poznávání historických a kulturních souvislostí v rámci obce, města, kraje
- podněcuje žáky ke společné diskusi a hodnocení sledovaných mediálních kulturních aktivit (vysílání koncertů, festivalů, soutěží apod.)
- při výuce využívá prezentaci žákova oblíbeného interpreta, výtvarníka, uměleckého díla (sdělení základních informací, důvodu obliby a vyjádření přínosu)

4.3 Předávání dovedností a znalostí (kompetence k umělecké komunikaci)

Třetí oblastí, jejíž rozvoj je naším společným úkolem, je **vybavení žáků specifickými dovednostmi a znalostmi (kompetence k umělecké komunikaci)**, které jsou podmínkou ovládnutí a používání výrazových prostředků jednotlivých uměleckých oborů. Nejde zdaleka jen o technické způsoby ovládnutí rukou, dechu, hlasu, pohybu, mimiky či výtvarného nástroje, ale také o odkrývání souvislostí a zákonitostí celého širokého prostoru uměleckého vyjadřování. Hluboký vhled do tajů skutečného umění dává pak žákům možnost v přívalu nejrůznějších podnětů rozeznávat kvalitu od braku, hodnotné artefakty od kýčů, poctivé umělecké usilování od uměle vyrobených náhražek.

učitel

- vysvětluje srozumitelně a názorně probírané téma či problém, využívá všech způsobů vnímání, všech smyslů při prezentaci látky a předvádění zvládaných úkolů
- postupuje důsledným a cílevědomým způsobem při vedení výuky v nenásilné a klidné atmosféře
- zachovává postupnost a návaznost jednotlivých fází předávání zvládané látky a volí správnou náročnost a rozsah jednotlivých kroků
- využívá oddělování a spojování činností (řešení dílčích problémů jednotlivě a následné propojování několika aktivit)

- vytváří spolu se žákem ucelený výkon na konkrétním stupni vývoje (interpretace přiměřeně obtížné skladby, výstupu, výtvarného díla)
- umožňuje žákovi poznávání uměleckého díla i s jeho vnitřní stavbou, strukturou, záměrem
- vytváří podmínky pro získávání zkušeností s veřejnou prezentací vlastního výkonu (třídní přehrávky, vstupy do výuky HN, koncerty, představení, výstavy, soutěže)
- podněcuje žáka k vlastnímu hodnocení vytvořeného díla, výkonu, interpretace
- dbá na rozvíjení schopnosti soustředění, sebekontroly a sebeovládání žáka
- motivuje žáka k vlastnímu vyjadřování a sdělování obsahu uměleckého díla, k hledání a volbě vhodných vyjadřovacích prostředků a k využívání všech získaných dovedností ve společných a kolektivních aktivitách (soubory, společná díla a projekty)

5. HUDEBNÍ OBOR – UČEBNÍ PLÁNY A OSNOVY

5.1 Charakteristika a cíle výuky hudebního oboru

Hudební obor je komplexní nabídkou vzdělávání v hudebním umění v oblasti individuální výuky nástrojové hry, v oblasti kolektivní výuky souborové hry a v oblasti teorie, tedy vnímání a porozumění hudebnímu uměleckému dílu.

Od počátku výuky ve všech studijních zaměřeních hudebního oboru se projevuje značná individuální pracovní náročnost zvládání jednotlivých úkolů. Podstatnou součástí práce učitelů hudebního oboru je intenzivní výchovné působení v oblasti morální, etické, v oblasti vůle a pracovní soustavnosti. Teprve v okomžiku, kdy se poctivá každodenní příprava žáků stane samozřejmostí, je možné úspěšně projít všemi stadii nástrojového i teoretického zdokonalování.

Cílem výuky hudebního oboru není zdaleka jen sólistické zaměření a ovládnutí nástroje, ale mnohem širší spektrum úkolů a motivací. Velmi důležitou složkou výuky je vybavení žáků pro kolektivní hudební aktivity, rozvoj muzikantské přizpůsobivosti, vnímání společného zvuku a výrazu v souborech. K tomu pak také přistupuje nutnost uvědomělého přijetí zodpovědnosti za společné dílo. Významnou oblastí působení na žáky je také výchova k posluchačské náročnosti, rozlišování kvality a k umění zhodnotit a ocenit opravdové umělecké dílo.

Nejmenší žáci jsou v přípravném hudebním studiu seznamováni se základními rozměry hudebního projevu, s výškou tónů, s rytmem, s náladami a výrazem hudby. V tomto období si také vybírají svůj budoucí nástroj a začínají na elementární úrovni pracovat na jeho ovládnutí.

Sedmileté studium 1. stupně přináší postupný rozvoj praktických (nástrojových) dovedností i teoretických (naukových) znalostí a vědomostí. Po prvních třech ročnících, kdy žák zvládne základy hry na svůj nástroj a může jej začít aktivně využívat, se výuka rozšiřuje o kolektivní hudební aktivity.

Čtyřletý 2. stupeň prohlubuje všestrannost nástrojové hry v různých hudebních souvislostech, hloubku a širší porozumění struktuře skladeb a možnostem způsobů jejich interpretace. Vede žáky k samostatnosti zvládání skladeb i k tvůrčí iniciativě při působení v různých souborech. Do 2. stupně však mohou nastoupit také zájemci, kteří jsou začátečníky. Pro ně platí speciální osnovy jednotlivých ročníků, protože zvládají jednotlivé problémy mnohem rychleji než děti mladšího školního věku.

Studium pro dospělé otevírá možnost zájemcům starším 18 let začít, případně prohloubit studium zvoleného nástroje dle individuálního studijního plánu, vypracovaného podle konkrétních potřeb a motivace každého z dospělých žáků.

Výrazně nadaným žákům, kteří směřují ke studiu na středních či vysokých uměleckých školách (konzervatoře, pedagogické či umělecké fakulty univerzit) je věnována mimořádná péče v režimu tzv. rozšířeného studia, kdy je pro individuální výuku nástroje od 3. ročníku k dispozici zvýšená hodinová dotace. Tito žáci musí zvládnout náročnější ročníkové výstupy a zařazení do rozšířeného studia musí potvrdit zkušební komise ročníkových zkoušek.

Přirozenou součástí výuky hudebního oboru je vstup žáků do kulturního dění ve škole, v obci, v regionu. Vystoupení při veřejných koncertech a na řadě dalších akcí (přehlídky, vernisáže, atd.) dávají žákům možnost uplatnit vše, co postupně získávají při individuální i kolektivní výuce hudebního oboru.

Jako doplňkovou aktivitu pro zájemce o základní rozvoj hudebních schopností a dovedností škola nabízí přípravnou hudební dílnu **Notička** (kroužek pro malé děti se zaměřením na rozvoj sluchové, intonační a rytmické složky hudebního talentu formou hry). Zájemci o tuto doplňkovou aktivitu nejsou vedeni jako žáci školy.

5.2 Studijní zaměření – Přípravné hudební studium

5.2.1 Charakteristika a cíle výuky přípravného hudebního studia

Přípravné hudební studium přivádí děti do prostředí, v němž se vyjadřují nálady a emoce prostřednictvím zvuků a tónů. Vnímání zvuků, tónů a melodií je zpočátku zcela instinktivní, teprve později po malých krůčcích získávají děti představu o základních zákonitostech hudebního vyjadřování, o barvě, výšce, síle a délce tónu. Návštěva přípravného hudebního studia je také určitou zkušební dobou, kdy se mohou projevit silnější i slabší stránky talentu a kdy si žáci vybírají své budoucí instrumentální zaměření.

Přípravné hudební studium obsahuje dva základní předměty – Přípravnou hudební výchovu a Přípravu ke hře na nástroj, která se do výuky zapojuje zpravidla od 2. pololetí prvního roku studia.

Přípravná hudební výchova je předmětem, v němž se děti poprvé setkávají se základními hudebními projevy a hudebním vyjadřováním. Je to v pravém smyslu výchova, která připravuje nejmenší adepty hudebního umění na budoucí soustavnou práci s hudebními nástroji či hlasem. Výuková stránka tohoto předmětu je až na druhém místě. V přípravné hudební výchově je především důležité vytvořit pozitivní vztah dítěte ke světu hudby, otevřít a zdůraznit krásné stránky hudebního prožitku a připravit všechny složky dětského nadání pro další rozvíjení a zušlechťování. Do skupin PHV bývají často zapojeny i předškolní děti, proto je nutné volit vhodné formy práce pro tuto věkovou kategorii. Výuka se uskutečňuje převážně formou her a jednoduchých společných aktivit, které umožní dětem pozvolné a nenásilné pronikání do abstraktní hudební struktury. Vlastní písemný projev se nedá vždy předpokládat, všechny způsoby předávání nejzákladnějších hudebních poznatků musí být velmi konkrétní a názorné.

Příprava ke hře na nástroj (případně Pěvecká příprava) zprostředkuje dětem setkání s vybraným nástrojem, jeho poznávání a první zkušenosti při jeho používání. Cílem této přípravy je spíše, než vytvářet vlastní ucelené hudební projevy, získat zdravé návyky v ovládání těla a jeho pohybů. Spěch v tomto období může přinést mnohé komplikace v pozdějších fázích výuky. Vzhledem k tělesným dispozicím 5 a 6 letých dětí se pro přípravu na větší nástroje využívají přípravné nástroje, které žáci v tomto období dokážou ovládat. Pro smyčcové nástroje jsou to housle (příp. violoncello), pro dechové nástroje zobcová flétna, pro všechny druhy kytar „klasická“ kytara.

5.2.2 Učební plány – Přípravné hudební studium

učební plán č. 001 – 009 Přípravné hudební studium	1. roč.	(2. roč.)
Přípravná hudební výchova	1	1
Příprava ke hře na nástroj nebo Pěvecká příprava nebo Pěvecký sbor	0 / 1	1

pozn.: - pro žáky ve věku 5 a 6 let

- přípravné hudební studium trvá zpravidla 1 rok, pro mladší děti může trvat 2 roky
- součástí PHS může být vedle PHV buď příprava ke hře na nástroj nebo pěvecký sbor
- individuální výuka je zpravidla zařazena v 1. roce od 2. pololetí, ve 2. roce od začátku školního roku
- individuální výuka nástroje se zpravidla vyučuje ve skupinkách 2 žáků

5.2.3 Učební osnovy – Přípravné hudební studium

Přípravná hudební výchova

001

Ročníkové výstupy

žák

- projevuje zájem o hudbu
- vyjadřuje základní hudební schopnosti a dovednosti prostřednictvím pěveckých, poznávacích, instrumentálních a poslechových činností
- je schopen se zapojit do rytmicko-pohybových aktivit a her (pochod, tanec, hra na ozvěnu, hra na tělo, taktování atd.)
- orientuje se v nejzákladnějších hudebních pojmech (nota, pomlka, tón, výška, délka, síla atd.)
- rozumí rozdílům mezi dvou, tří a čtyřdobým taktem, rozlišuje délku not a pomlky
- rozlišuje podle sluchu různou výšku tónu a je schopen jeho intonace v rozsahu dětského hlasu (přibližně c^1 až g^1)
- ovládá základní hudební abecedu, rozumí jednoduchému notovému zápisu, zvládá psaní not
- rozeznává základní tempové a dynamické rozdíly
- rozeznává různé nálady hudebního výrazu v poslechu vhodných skladeb i při interpretaci vybraných písní
- vyjadřuje odlišné nálady hudby pohybem, slovem, výtvarnými prostředky
- je seznámen se základními hudebními nástroji, jejich podobou, zvukem a způsobem tvoření tónu
- účastní se vytváření společných rytmických úprav a doprovodů písní (Orffovy nástroje)
- osvojuje si schopnost klidného soustředění při poslechu nebo interpretaci skladeb

Příprava ke hře na klavír

002

1. ročník, případně 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- projevuje zájem o hudbu, její poslech a provozování
- zazpívá a vyhledá na klaviatuře jednoduchá říkadla a písně
- používá základy melodické, harmonické a rytmické představivosti, hudební paměti
- využívá základní návyky pro klavírní hru (sezení u klavíru, volnost rukou, orientace na klaviatuře, postavení rukou při hře)

- zvládá základní způsoby hry – portamento, staccato, legato, koordinaci i nezávislost obou rukou, nezávislost prstů
- dokáže zahrát lidové písně podle sluchu s jednoduchým doprovodem (dudácká kvinta)
- zahraje jednoduchou píseň (skladbu) podle not
- připojí se s melodickým hlasem k doprovodu učitele

Příprava ke hře na EKN

003

1. ročník, případně 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- projevuje zájem o hudbu, její poslech a provozování
- rozvíjí a vyjadřuje svou hudebnost pomocí her, říkadel a písní
- využívá základní prvky melodické, harmonické a rytmické představivosti
- zná popis nástroje, jeho možnosti a základy jednoduchého ovládání
- zvládá základní dovednosti, správné sezení, orientaci na klaviatuře, ovládání rukou
- hraje jednoduché písně podle sluchu
- je schopen hry jednoduchých prstových cvičení z dostupných klavírních škol

Příprava ke hře na housle (platí i pro violu a kontrabas)

004

1. ročník, případně 2. ročník

Ročníkové výstupy (platí i pro violu a kontrabas)

žák

- popíše podobu a části svého nástroje, vysvětlí zásady základní péče o nástroj
- popíše způsob vytváření tónu
- zná jména a umístění strun a jejich zvukovou charakteristiku
- používá základní návyky houslové hry – správný postoj a rovnováhu, usazení houslí, postavení rukou
- ovládá prsty levé ruky při cvicích a gymnastice
- uvolňuje všechny části pravé ruky při přípravě ke hře, uvolňuje prsty pravé ruky při držení smyčce a při cvicích ovládání (tužka)
- hraje na prázdných strunách, používá základní smyk ve středu smyčce a v různých částech, střídá dlouhé a krátké smyky, uplatňuje přechody přes struny
- postaví prsty na hmatníku v základním (durovém) prstokladu a zahraje jednoduché písně

**Příprava ke hře na violoncello
(platí i pro kontrabas)**

005

1. ročník, případně 2. ročník

Ročníkové výstupy (platí i pro kontrabas)

žák

- zná nástroj a jeho části, rozumí způsobu tvoření tónu
- sedí správně u violoncella
- zná prázdné struny a jejich notový zápis
- umí postavit správně levou ruku na všech strunách
- dokáže vybrnkat jednoduché prstové cvičení na všech strunách
- umí správně uchopit smyčec a ovládat základní pohyb po strunách
- dokáže zahrát smyčcem na prázdných strunách – celý smyk, dolní a horní polovina
- zopakuje jednoduché rytmické cvičení brnkáním na prázdných strunách

**Příprava ke hře na zobcovou flétnu
(platí i pro příčnou flétnu, klarinet, saxafon, trubku, pozoun a lesní roh)**

006

1. ročník, případně 2. ročník

Ročníkové výstupy (platí i pro příčnou flétnu, klarinet, saxofon, trubku, pozoun a lesní roh)

žák

- popíše části zobcové flétny, umí rozeznat a pojmenovat jednotlivé velikosti fléten
- projevuje zájem o hudbu, její poslech a provozování
- projeví své schopnosti a možnosti pomocí her, říkadel a písní
- dbá na správný postoj při hře
- rozvíjí základy bráničního dýchání a dechové opory
- dbá na správné nasazování tónu v tenutu
- koordinuje prsty, provádí technická cvičení
- hraje v tónovém rozsahu $g^1 - d^2$
- rozvíjí rytmické cítění v souvislostech celých, půlových a čtvrtových not a pomlek
- hraje lidové písně z paměti a z not

**Příprava ke hře na kytaru
(platí i pro elektrickou a basovou kytaru)**

007

1. ročník, případně 2. ročník

Ročníkové výstupy (platí i pro elektrickou a basovou kytaru)

žák

- projevuje zájmem o hudbu, její poslech a provozování
- využívá základů melodické, harmonické a rytmické představivosti, hudební paměti
- popíše nástroj, jeho části a způsob tvoření tónu

- je schopen správného sezení, držení nástroje a postavení levé a pravé ruky
- zvládá střídavý úhoz prstů
- hraje dopadem, hraje palcem na prázdných strunách
- dodržuje postavení prstů na hmatníku v základním prstokladu
- je schopen předvést říkačky a písničky doprovázené na prázdných strunách
- využívá zpěvu s doprovodem učitele, hry na rytmické ozvěny (učitel a žák)
- zahraje jednoduchou melodii (písničku) ve zvoleném prstokladu

Příprava ke hře na akordeon

008

1. ročník, případně 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- projevuje zájem o hudbu a o zvolený nástroj
- popíše základní podobu nástroje a jeho funkci
- zná zásady správného sezení a držení nástroje
- je schopen použít základních návyků v ovládnutí měchu a v postavení rukou na klávesové a basové klaviatuře
- rozvíjí svou hudebnost sluchovými úkoly, rytmizací říkadel, zpěvem s doprovodem učitele
- hraje z not v rozsahu c^1 až g^1 nebo c^2 až g^2

Pěvecká příprava

009

1. ročník, případně 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- projevuje zájem o zpěv
- reaguje na hudební podněty pomocí her, říkadel a písní
- rozvíjí melodickou, harmonickou a rytmickou představivost
- učí se správně a přirozeně držet tělo při zpěvu
- provádí dechová cvičení hravou formou
- dodržuje správnou a přirozenou výslovnost
- intonuje jednoduché lidové písně a dětské popěvky

5.3 Studijní zaměření – Hra na klavír

5.3.1 Charakteristika a cíle výuky hry na klavír

Klavír je jedním ze základních, nejrozšířenějších nástrojů vyučovaných na ZUŠ. Spolu s osvojováním hry na tento nástroj se žák názorně seznamuje s celým hudebním systémem, přehledně může vnímat tónovou soustavu, vzdálenosti tónů ve stupnicích, intervalech a akordech. Klavírní hra rozvíjí hudební myšlení a představivost nejen v oblasti melodické (jako u smyčcových nebo dechových nástrojů), ale i v oblasti harmonie.

Výuka klavírní hry není zaměřena pouze na sólový hudební projev. Charakteristické pro klavír jsou široké možnosti partnerství s dalšími nástroji či zpěvem. Klavír bývá velmi často využíván jako základ mnoha komorních seskupení a jako nástroj doprovodný, uplatňuje se i při korepeticích tanečního nebo dramatického oboru. Tato širší zaměření se projevuje v náplni učebních plánů a osnov pro výuku klavírní hry. Kromě rozvíjení individuální klavírní techniky a hudebního projevu jsou velmi intenzivně rozvíjeny také oblasti společného vytváření hudby, od nejjednodušších projevů při čtyřruční hře spolu s učitelem až po spolupráci s různými komorními ansámblly.

Pro budoucí klavíristy je důležitá také orientace v různých hudebních žánrech, která se neomezuje zdaleka jen na tzv. klasickou hudbu, ale zahrnuje i moderní hudební směry od jazzu po nejnovější projevy populární hudby.

Zaměření na výchovu budoucích sólistů je jen malým zlomkem práce klavírních tříd ZUŠ. Cílem studia pro většinu žáků je získat hudební rozhled a praktickou zručnost v použití klavírní hry pro bohatství žánrových zaměření v amatérských podmínkách. Častým cílem je také potřeba vybavit základy klavírní hry budoucí učitele, vychovatele, kulturní pracovníky.

5.3.2 Učební plány – Hra na klavír

učební plán č. 101 Hra na klavír základní studium 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na klavír	1	1	1	1	1	1	1
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - pro žáky po přípravném studiu, nebo pro žáky od 7 let

- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů

- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 102 Hra na klavír základní studium 2. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na klavír a hudební souvislosti	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5

pozn.: - pro žáky po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
- kombinace individ. výuky a skupin. interpretace 0,5 + 1,5 hod., 1 + 1 hod., 1,5 + 0,5 hod.
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 105 Hra na klávesové nástroje rozšířené vyuč. 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na klavír	1	1	1,5	1,5	2	2	2
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - 1. a 2. roč. odpovídá základnímu studiu, rozšíření počtu hod. od 3. ročníku
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 106 Hra na klávesové nástroje studium pro dospělé	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na klavír a hudební souvislosti	1	1	1	1

5.3.3 Učební osnovy – Hra na klavír

Hra na klavír – základní studium 1. stupeň	101
---	------------

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- je schopen využít základní návyky klavírní hry
- uplatňuje sluchovou hudební představivost
- používá základní prvky klavírní techniky ve cvičeních a skladbičkách
- je schopen čtení not v houslovém a basovém klíči současně

- dokáže koordinovat ruce při hře staccato a legato
- změnami síly tónu (úhozu) reaguje na dynamická znaménka
- zahraje jednoduché skladby z not i z paměti
- zahraje lidovou píseň se snadným doprovodem
- zapojí se do čtyřruční hry s učitelem

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- soustavně používá základní návyky klavírní hry (správné sezení, uvolnění pohybového aparátu, využívání váhy paží)
- zapojuje správné postavení rukou při tvorbě úhozu a kvalitního tónu
- koordinuje funkce obou rukou
- zvládá různé způsoby úhozu (legato, portamento a staccato) a jejich využívání při hře oběma rukama
- zahraje stupnice přes 2 oktávy protipohybem a akordy každou rukou samostatně
- používá základní dynamické odstíny v závislosti na charakteru skladby
- začleňuje do hry použití pedálu
- tvoří jednoduché doprovody k písním s pomocí učitele
- je schopen své dovednosti využít ve čtyřruční hře a v sólovém vystoupení při školních akcích

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- pohotově se orientuje v jednoduchém notovém zápisu houslového a basového klíče včetně respektování rytmických hodnot a posuvek
- je schopen dlouhodobější koncentrace při řešení složitějších úkolů ve skladbách
- uplatňuje různé druhy úhozové techniky podle výrazové různorodosti skladeb
- využívá techniky rukou pro plynulost a uvolněnost hry rychlejších pasáží (etudy)
- hraje stupnice a akordy protipohybem nebo v rovném pohybu přes 2 oktávy obouručně
- do svého repertoáru zařazuje jednoduché polyfonní skladby
- zvládá hru jednoduchých skladeb z listu
- vytváří samostatně doprovody k písním

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- prezentuje skladby různých stylových období a žánrů, vhodně volí výrazové prostředky
- využívá další prvky klavírní techniky (melodické ozdoby, skoky, přírazy, dynamická a úhozová nezávislost rukou)
- při hře přednesových skladeb kantilénového charakteru je schopen vnímat a využít stavbu melodických frází

- dle vlastní představy tvoří a rozšiřuje spektrum využití úhozových možností a dynamiky
- zahraje stupnice přes 2 až 4 oktávy v rovném pohybu, příp. v protipohybu a akordy s obraty oběma rukama
- je schopen se zapojit do čtyřruční hry a do hry v komorních souborech, převzít jednoduchý doprovod k jinému nástroji

5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- uplatňuje získané klavírní návyky a dovednosti při hře skladeb různého stylu a výrazu a využívá při jejich interpretaci uvědomělou sebekontrolu
- do své hry zapojuje větší technickou zručnost, pohyblivost a smysl pro hudební frázování
- dokáže dynamicky odstínit jednotlivé hlasy a plasticky je vést při hře polyfonie
- volbou hudebních výrazových prostředků odlišuje různý výraz, náladu a charakter skladby
- používá synkopický pedál ve vhodném rozsahu
- hraje stupnice rovným nebo kombinovaným způsobem v rychlejším tempu
- uplatňuje hru čtyřhlasých akordů v závislosti na možnostech rozpětí ruky žáka
- své dovednosti uplatňuje ve čtyřruční hře, při doprovodech jiných nástrojů či zpěvu nebo v komorní hře

6. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- svou hudební a technickou vyspělost využívá pro rozšiřování žánrové a výrazové pestrosti studovaných skladeb
- projevuje své individuální zájmy při výběru hudebních žánrů a stylů, spolupracuje s učitelem při výběru repertoáru
- postupuje samostatně při studiu skladeb, volí vhodné výrazové a technické prostředky
- hraje durové a mollové stupnice v rychlejším tempu, zařazuje hru velkých rozkladů akordů a nácvik oktávové techniky a složitějších kombinací rytmů (2 : 3)
- orientuje se ve struktuře skladeb při vytváření jasné formální stavby a stavby frází
- do repertoáru zařazuje skladby moderních forem s improvizovanou složkou doprovodu dle akordických značek (filmová hudba atd.)
- při hře z listu se orientuje v zápisu skladeb na úrovni 2. ročníku

7. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- uplatňuje široký hudební rozhled v oblasti hudebních stylů a žánrů
- využívá všech získaných klavírních dovedností při studiu nové hudební literatury

- je schopen kombinovat a využívat různé prvky klavírní hry pro tvorbu hudebního výrazu interpretovaných skladeb
- přistupuje samostatně ke studiu sólových skladeb, hledá a navrhuje řešení v oblasti techniky i v oblasti hudebního obsahu
- připravuje doprovody a party komorní hry
- je schopen zahrát z listu skladby na úrovni 3. ročníku, improvizovat doprovody k písním a skladbám moderní hudby podle akordických značek
- připravuje své absolventské vystoupení, ve spolupráci s učitelem volí repertoár

Hra na klavír a hudební souvislosti – základní studium 2. stupeň (po absolvování 1. stupně)

102

1. - 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- na základě variability učebního plánu volí prioritu individuální výuky nebo skupinové interpretace
- technickou zdatnost klavírní hry udržuje studiem stupnic a náročnějších etud
- rozšiřuje a prohlubuje hudební rozhled v oblasti forem a stylů a v oblasti způsobů jejich interpretace
- přistupuje samostatně ke studiu klavírních skladeb, k jejich analýze a tvorbě hudebního výrazu
- volí skladby svého repertoáru ve spolupráci s učitelem v souvislosti se svými individuálními prioritami
- improvizuje (dle akordických značek) jednoduché hudební útvary a vytváří vlastní doprovody

3. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- má přehled o hudebních stylech a odlišnostech jejich interpretace na základě poslechu a srovnání nahrávek
- vyzná se také v moderních hudebních formách a stylech včetně populárních skladeb
- vyhledává samostatně skladby svého repertoáru a volí technické a výrazové prostředky při jejich interpretaci
- pěstuje čtyřruční hru skladeb různých stylů
- zapojuje se do komorních souborů různého obsazení, spolupracuje při vytváření partů continua v barokních skladbách
- tvoří vlastní doprovody při hře skladeb filmové a populární hudby
- připravuje své absolventské vystoupení včetně volby repertoáru a zařazení komorních skladeb

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá při hře sluchovou a hudební představivost dle osobních dispozic
- ovládá základní principy klavírní hry (postavení a koordinace rukou, prstová technika, čtení not v houslovém a basovém klíči, rytmus)
- uplatňuje základní výrazové prvky hry (různé druhy úhozu, dynamika, pedál)
- zahraje stupnice protipohybem nebo v rovném pohybu přes 2 oktávy
- přednese lidové písně s jednoduchým doprovodem
- je schopen zahrát jednoduché skladby z not a z paměti
- zapojuje se do hry s doprovodem učitele

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá správného postavení rukou při tvorbě klavírního úhozu a vzájemnou koordinaci rukou
- zvládne různé druhy úhozu v legatu, portamentu a staccatu při hře oběma rukama současně
- orientuje se v jednoduchém notovém zápisu houslového a basového klíče včetně respektování rytmických hodnot a posuvek
- výrazovou různorodost skladeb realizuje pomocí různých druhů úhozové techniky
- je schopen plynulé a uvolněné hry při zvládání rychlejších pasáží (etudy)
- zahraje stupnice a akordy přes 2 oktávy protipohybem v plynulém tempu
- používá základních dynamických rozdílů podle charakteru skladby
- zapojuje do hry použití pedálu
- tvoří jednoduché doprovody k lidovým písním podle harmonické představy za pomoci učitele
- účastní se čtyřruční hry s učitelem nebo dalšími žáky

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá náročnějších prvků klavírní techniky (melodické ozdoby, skoky, dynamická a úhozová nezávislost rukou)
- je schopen sluchové sebekontroly a přizpůsobení způsobu hry hudební a výrazové představě
- zvládá skladby různých stylových období a žánrů a volbu vhodných výrazových prostředků
- skladby kantilénového charakteru využívá pro rozvoj schopností stavby melodických frází

- zahraje stupnice přes 2 až 4 oktávy v rovném pohybu, příp. v protipohybu a akordy s obraty obouručně
- orientuje se v notovém zápisu skladeb a zahraje jednoduché hudební formy z listu
- tvoří vlastní jednoduché doprovody k písňím, je schopen hry podle akordických značek
- zapojuje se do čtyřruční hry nebo do hry komorních souborů
- interpretuje jednodušší doprovody jiných nástrojů

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá všech získaných klavírních návyků a dovedností v souvislosti s uvědomělou sebekontrolou
- ovládá prvky technické zručnosti, pohyblivosti a smysl pro hudební frázování
- při hře polyfonie dokáže odstínit jednotlivé hlasy a vytvořit jejich plastické vedení
- volbou hudebních výrazových prostředků prezentuje vystižení nálady a charakteru skladby
- postupuje samostatně při studiu nových skladeb
- zapojuje se do čtyřruční hry a do souborů komorní hry
- spolupracuje při doprovodech jiných nástrojů
- připravuje své absolventské vystoupení včetně volby repertoáru a zapojení čtyřruční nebo souborové hry

Hra na klavír – rozšířené vyučování 1. stupeň

105

Ročníkové výstupy

pro konkrétní ročníky platí náročnější očekávané výstupy dle následujícího přehledu:

Rozšířené vyučování	Ročníkové výstupy
2. ročník	3. ročník základního studia
3. ročník	4. ročník základního studia
4. ročník	5. ročník základního studia
5. ročník	6. ročník základního studia
6. ročník	7. ročník základního studia
7. ročník	1. a 2. ročník II. stupně základního studia

Hra na klavír a hudební souvislosti – studium pro dospělé

106

Vzdělávací obsah studia pro dospělé je stanovován vyučujícím individuálně na základě vzdělávacích potřeb jednotlivých studentů vypracováním individuálního studijního plánu.

5.4 Studijní zaměření – Hra na EKN a jejich ovládání

5.4.1 Charakteristika a cíle výuky hry na EKN a jejich ovládání

Elektronické klávesové nástroje se do dnešní aktuálně používané podoby vyvinuly ve velmi nedávné době. Jejich zrod je úzce spojen s prudkým rozvojem elektroniky v posledních dvou desetiletích 20. století. Protože však tento rozvoj velmi rychle pokračuje i v současné době, podoba EKN se stále proměňuje, přicházejí nové typy nástrojů s dalšími možnostmi zvuku a ovládání. Výuka proto musí reagovat na konkrétní vybavení používaných nástrojů, na jejich specifické rysy a způsoby obsluhy.

Hra na EKN je velmi přitažlivým oborem pro dnešní mladé muzikanty. Důvodem této obliby je schopnost EKN obstarat celou jednu složku hudební produkce – doprovod – automaticky, samočinně, při poměrně jednoduchém ovládání. Na druhé straně zasvěceným a hlouběji poučeným hráčům nabízejí EKN široké možnosti tvorby a kombinací zvuků, rytmů, možnosti záznamu a úprav několika vrstev hudební struktury. Někteří klasičtí hudebníci považují keyboard (jak jsou EKN běžně označovány) za poněkud méněcenný nástroj pro jeho syntetický, uměle vytvořený zvuk a pro jeho „necitlivou“, bezohledně krácející doprovodnou automatiku. Jeho předností však je skutečnost, že i průměrně zručný hráč může poměrně brzy zvládnout široké spektrum stylů populární hudby a jeho využití v muzikantské praxi. Špičkoví hráči jsou pak prostřednictvím EKN schopni vytvořit zcela nový, dosud neexistující hudební svět.

Výuka EKN vytváří vhodný vstupní prostor do prostředí hudebního umění, nabízí zajímavé technické způsoby ovládání a poměrně brzy i lákavý výsledek. Nebezpečím pro výuku EKN je však podceňování nutnosti systematického rozvoje manuálních dovedností a nutnosti porozumět hudebním zákonitostem a pravidlům. Proto se na počátku výuky klade důraz na osvojení prstové techniky stejně jako u hry na klavír, který může být případně využit také jako přípravný nástroj.

V podmínkách ZUŠ Starý Plzenec jsou žáci vzděláváni ve hře na EKN v rámci modulu A – Hra na EKN a jejich ovládání.

5.4.2 Učební plány – Hra na EKN a jejich ovládání

učební plán č. 103 Hra na EKN a jejich ovládání základní studium 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na EKN	1	1	1	1	1	1	1
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - pro žáky po přípravném studiu, nebo pro žáky od 7 let

- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů

- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

- individuální výuku EKN je možno realizovat ve skupinkách 2 žáků

učební plán č. 104 Hra na EKN a jejich ovládání základní studium 2. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na EKN a hudební souvislosti	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5

pozn.: - pro žáky po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
- kombinace individ. výuky a skupin. interpretace 0,5 + 1,5 hod., 1 + 1 hod., 1,5 + 0,5 hod.
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 105 Hra na klávesové nástroje rozšířené vyuč. 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na EKN	1	1	1,5	1,5	2	2	2
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - 1. a 2.roč. odpovídá základnímu studiu, rozšíření počtu hod. od 3. ročníku
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 106 Hra na klávesové nástroje studium pro dospělé	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na EKN a hudební souvislosti	1	1	1	1

5.4.3 Učební osnovy – Hra na EKN a jejich ovládání

Hra na EKN – základní studium 1. stupeň

103

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- se orientuje se na klávesnici
- je schopen pohotové reprodukce notového zápisu v pětiprstové poloze
- využívá základní návyky při hře (správné sezení u nástroje, postavení rukou apod.)
- je schopen zahrát jednoduchou píseň v pětiprstové poloze

- zvládá podle svých možností základní klavírní úhozy (portamento, legato, staccato)
- umí hrát oběma rukama dohromady
- orientuje se v houslovém a basovém klíči v přiměřeném rozsahu
- s pomocí učitele využívá při hře základní technické možnosti nástroje (např. metronom, jednoduchý rytmický doprovod)

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zvládá hru dvojhmatů a akordů
- umí hrát podklady a překlady
- dokáže zahrát vybrané durové stupnice a jejich akordy zvlášť
- podle potřeby využívá při hře celý rozsah klaviatury
- umí reprodukovat jednoduchý rytmický zápis
- orientuje se v taktu 2/4, 3/4, 4/4
- při hře využívá základní funkce automatického doprovodu
- dokáže doprovodit píseň pomocí základních harmonických funkcí (T, S, D)
- osvojuje si hru v legatu, staccatu, tenutu

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- osvojuje si samostatnost a nezávislost rukou
- je schopen pohotové reprodukce jednoduchého notového zápisu
- je schopen dvojhmatů a jednoduchého dvojhlasu
- získává základní zkušenosti z oblasti komorní hry
- využívá při hře dosud získané základní návyky a dovednosti (sezení u nástroje, postavení rukou, orientace na nástroji) a základní technické prvky (základní úhozy)
- hraje vybrané stupnice dohromady v rovném pohybu i protipohybu, T5/3 a obraty zvlášť
- dokáže zahrát vybrané mollové stupnice, harmonickou i melodickou
- hraje jednoduché skladby různých stylových období, vybrané skladby hraje z paměti
- podle individuálních schopností pracuje při nácviu vybraných skladeb s elementárními výrazovými prvky (dynamika, tempo, nálada skladby)
- dokáže samostatně pracovat se základními funkcemi nástroje, umí je použít k doprovodu písně či jednoduché melodie
- ovládá hru akordů v režimu SINGLE FINGER
- podle udaného taktu dokáže zvolit vhodný typ rytmického doprovodu (valčík, pochod apod.)
- dokáže doprovodit jednoduchou píseň pomocí kadence

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- rozvíjí samostatnost a nezávislost rukou
- ovládá hru elementárních melodií, skladeb a písní z listu

- orientuje se na klávesnici v rozsahu nástroje
- je schopen dvojhmatů a jednoduchého dvojhlasu a vícehlasu
- rozvíjí schopnosti pro komorní hru
- dokáže zahrát vybrané mollové stupnice, harmonickou i melodickou a jejich akordy zvlášť
- umí zahrát složitější rytmické útvary
- hraje skladby různých stylových období (dokáže zahrát přiměřeně obtížnou skladbu období baroka a klasicismu)
- zvládá hru jednodušších písní z oblasti populární hudby
- při hře využívá různé zvukové možnosti nástroje
- zvládá složitější hru v automatickém režimu (intro, ending, fill in)
- je schopen souhry s jiným nástrojem

5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- rozšiřuje schopnosti a dovednosti výrazové a technické stránky hry
- si osvojuje hudbu různých stylů a žánrů
- se orientuje v ovládnutí nástroje včetně jeho technických možností
- zdokonaluje souborovou a komorní hru
- zvládá hru technicky náročnějších skladeb
- hraje stupnice dur a moll dohromady, T5/3 a obraty dohromady
- umí zahrát jednoduchou polyfonní skladbu
- dokáže zahrát jednoduché melodické ozdoby (příráz, skupinka)
- uplatňuje sluchovou sebekontrolu
- rozlišuje základní žánry populární hudby
- s pomocí učitele realizuje své znalosti při tvorbě doprovodu k písním
- v doprovodu písní používá kromě T, S, D i vedlejší kvintakordy

6. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- rozšiřuje schopnosti a dovednosti výrazové a technické stránky hry
- je schopen citového pochopení a prožití skladby
- rozlišuje zásady a odchylky interpretací skladeb různých žánrů a stylů
- orientuje se v ovládnutí nástroje včetně jeho technických možností
- nadále rozvíjí a prohlubuje schopnost komorní a souborové hry
- rozvíjí cit pro soudružnost a kontinuitu s ostatními nástroji v hudbě
- k probíraným stupnicím hraje žák kadenci, dokáže ji využít při samostatné tvorbě doprovodů písní a jednoduchých melodií
- se orientuje v základních kytarových a harmonických značkách, dokáže podle nich samostatně vytvořit jednoduchý doprovod
- při hře doprovodů v automatickém režimu dokáže hrát i složitější akordy podle kytarových značek (např. zmenšené)
- zvládá hru akordů v režimu FINGER
- dokáže zahrát z listu přiměřeně obtížnou skladbu

- vnímá charakter hrané skladby, při hře dokáže pracovat s dynamikou, agogikou, výrazem
- má osvojeny návyky potřebné pro veřejné vystoupení (oblečení, chování, interpretační dovednosti)

7. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- rozšiřuje schopnosti a dovednosti výrazové a technické stránky hry
- je schopen nastudování náročnější skladby po stránce výrazové, stylové a technické
- prohlubuje schopnost citového pochopení a prožití skladby
- rozlišuje a rozšiřuje zásady a odchylky interpretací skladeb různých žánrů a stylů
- zvládá komorní a souborovou hru
- při hře využívá a propojuje všechny doposud získané dovednosti a návyky technické i výrazové
- má probrány všechny durové i mollové stupnice
- zná a umí zahrát další melodické ozdoby (nátryl, mordent, trylek)
- orientuje se v základních hudebních formách
- při hře vybraných přednesových skladeb pracuje samostatně s výrazovými prvky
- je schopen samostatně nastudovat přiměřeně obtížnou skladbu, při samostudiu (i při hře) uplatňuje sluchovou sebekontrolu
- dokáže samostatně pracovat s funkcemi automatického doprovodu (výběr vhodných rejstříků a rytmických doprovodů), umí samostatně tvořit doprovody k písňím a vybraným melodiím
- aktivně se zapojuje do hry v souboru nebo je schopen uplatnit se při doprovodu jiného nástroje či zpěvu
- připravuje svoje absolventské vystoupení, ve spolupráci s vyučujícím vybírá repertoár, do programu zařadí také souborovou skladbu

Hra na EKN a hudební souvislosti – základní studium 2. stupeň
(po absolvování 1. stupně)

104

1. - 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá a kombinuje všechny výrazové a technické prvky hry
- má zvládnuté základní technické a výrazové prvky ovládání rukou na základě klavírní hry, podle svého zájmu a zaměření je dále rozvíjí
- hraje vybrané stupnice v různých rytmických variantách, vybrané akordy ve čtyřhlasé úpravě
- hraje náročnější skladby různých stylových období (podle možností EKN)
- ovládá hru základních melodických ozdob
- dokáže samostatně tvořit prstoklad skladeb
- orientuje se v základních hudebních formách
- aktivně se zapojuje do hry v souboru, v kapele, orchestru nebo komorním souboru

- je schopen vytvářet doprovody k různým hudebním žánrům a uplatnit je v souborech, nebo při doprovodu jiného nástroje či zpěvu
- při interpretaci skladeb je schopen využít schopnost prvků citového pochopení a prožití skladby

3. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- při studiu skladeb pracuje samostatně s technickými i výrazovými prvky
- rozvíjí výrazové prvky hry na základě klavírní techniky
- zná a využívá technické možnosti svého nástroje včetně pokročilejších funkcí
- je schopen aktivního poslechu skladeb klasické hudební literatury i populární hudby, dokáže posoudit jejich kvalitu a interpretaci
- dokáže přiměřenou formou vyjádřit svůj názor na znějící hudbu
- projevuje samostatnost při výběru skladeb k interpretaci
- prohlubuje schopnost citového pochopení a prožití skladby
- dokáže zahrát jednoduchou skladbu z listu
- je schopen souhry s jiným nástrojem, dokáže doprovodit melodický nástroj nebo zpěv
- aktivně se účastní komorní nebo souborové hry, hry v kapele, orchestru
- připraví a provede své absolventské vystoupení, volí repertoár, do programu zařadí sólové i souborové skladby

Hra na EKN a hudební souvislosti – základní studium 2. stupeň
(začínající žáci)

104

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- se orientuje na klávesnici
- využívá základních návyků při hře (správné sezení u nástroje, postavení rukou apod.)
- je schopen pohotové reprodukce jednoduché písně v rozšířené poloze
- zvládá hru základními klavírními úhozy (portamento, legato, staccato, tenuto)
- dokáže hrát oběma rukama dohromady, umí hrát podklady a překlady
- orientuje se v houslovém a basovém klíči v přiměřeném rozsahu
- zvládá hru dvojhmatů a akordů, dokáže zahrát vybrané durové stupnice a jejich akordy zvlášť
- podle potřeby využívá při hře celý rozsah klávesnice
- umí reprodukovat jednoduchý rytmický zápis, orientuje se v taktu 2/4, 3/4, 4/4
- při hře využívá základní funkce automatického doprovodu
- dokáže doprovodit píseň pomocí základních harmonických funkcí (T, S, D)

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- rozvíjí a využívá samostatnost a nezávislost rukou
- je schopen pohotové reprodukce jednoduchého notového zápisu
- ovládá hru dvojhmatů a jednoduchého dvojhlasu
- je schopen využít základní zkušenosti z oblasti komorní hry
- běžně používá při hře dosud získané základní návyky a dovednosti (sezení u nástroje, postavení rukou, orientace na nástroji) a základní technické prvky (základní úhozy)
- hraje vybrané stupnice dohromady v rovném pohybu i protipohybu, T5/3 a obraty zvlášť
- dokáže zahrát vybrané mollové stupnice včetně harmonické moll
- hraje jednoduché skladby různých stylových období, vybrané skladby dokáže zahrát z paměti
- pracuje při nácviu vybraných skladeb s elementárními výrazovými prvky (dynamika, tempo, nálada skladby)
- dokáže samostatně pracovat se základními funkcemi nástroje, umí je použít k doprovodu písně či jednoduché melodie
- ovládá hru akordů v režimu SINGLE FINGER
- podle udaného taktu dokáže zvolit vhodný typ rytmického doprovodu (valčík, pochod apod.)
- dokáže doprovodit jednoduchou píseň pomocí kadence

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá hru z listu elementárních melodií, skladeb a písní
- orientuje se na klávesnici v celém rozsahu nástroje
- je schopen hry dvojhmatů a jednoduchého dvojhlasu a vícehlasu
- dokáže zahrát vybrané mollové stupnice, harmonickou i melodickou a jejich akordy zvlášť
- umí zahrát složitější rytmické útvary, dokáže zahrát jednoduché melodické ozdoby (příráz, skupinka)
- hraje skladby různých stylových období, dokáže zahrát přiměřeně obtížnou skladbu období baroka a klasicismu
- zvládá hru jednodušších písní z oblasti populární hudby s doprovodem
- při hře využívá různé zvukové možnosti nástroje
- zvládá složitější hru v automatickém režimu (intro, ending, fill in)
- rozšiřuje schopnosti a dovednosti výrazové a technické stránky hry uplatňuje sluchovou sebekontrolu
- orientuje se v ovládnutí nástroje a využívá jeho technických možností
- v komorních souborech různého obsazení využívá schopnosti souhry a koordinace v základních hudebních souvislostech (tempo, rytmus, výraz, zvuk)
- zvládá hru technicky náročnějších skladeb, umí zahrát jednoduchou polyfonní skladbu
- rozlišuje základní žánry populární hudby, s pomocí učitele realizuje své znalosti při tvorbě doprovodu k písním
- v doprovodu písní používá širší harmonické spektrum (vedlejší kvintakordy atd.)

Ročníkové výstupy

žák

- hraje stupnice dur a moll dohromady, T5/3 a obraty dohromady
- je schopen nastudování náročnější skladby po stránce výrazové, stylové a technické
- vnímá charakter hrané skladby, při hře dokáže pracovat s dynamikou, agogikou, výrazem, je schopen citového pochopení a prožití skladby
- rozlišuje a používá zásady interpretace skladeb různých žánrů a stylů
- orientuje se ve všech součástech ovládnutí nástroje včetně jeho technických možností
- hrou v komorních souborech prohlubuje schopnosti hudební koordinace, rozvíjí cit pro soudružnost a kontinuitu s ostatními nástroji v hudbě
- k probíraným stupnicím hraje kadence, které využívá při samostatné tvorbě doprovodů k písním a jednodušším melodiím
- orientuje se v kytarových harmonických značkách, dokáže podle nich samostatně vytvořit jednoduchý doprovod
- v automatickém režimu dokáže hrát podle kytarových značek i složitější akordy (např. zmenšené), zvládá hru akordů v režimu FINGER
- dokáže samostatně pracovat s funkcemi automatického doprovodu, umí samostatně tvořit doprovody k písním a vybraným melodiím
- všechny osvojené znalosti a dovednosti využívá při veřejných vystoupeních
- připraví a provede své absolventské vystoupení, do programu zařadí sólovou i komorní hru

Hra na EKN – rozšířené vyučování 1. stupeň**105****Ročníkové výstupy**

Pro konkrétní ročníky platí náročnější očekávané výstupy dle následujícího přehledu:

Rozšířené vyučování	Ročníkové výstupy
2. ročník	3. ročník základního studia
3. ročník	4. ročník základního studia
4. ročník	5. ročník základního studia
5. ročník	6. ročník základního studia
6. ročník	7. ročník základního studia
7. ročník	1. a 2. ročník II. stupně základního studia

Hra na EKN a hudební souvislosti – studium pro dospělé**106**

Vzdělávací obsah studia pro dospělé je stanovován vyučujícím individuálně na základě vzdělávacích potřeb jednotlivých studentů vypracováním individuálního studijního plánu.

5.5 Studijní zaměření – Hra na housle

5.5.1 Charakteristika a cíle výuky hry na housle

Hra na housle patří k nejnáročnějším vyučovaným předmětům hudebního oboru. Houslová hra vyžaduje výrazné a všestranné nadání žáka (sluchové dispozice, hudební představivost, fyziologické a motorické dispozice). Přináší nutnost vyřešení řady náročných problémů, souvisejících s obtížností zvládaných úkolů (složitá a vzájemně zcela odlišná práce pravé a levé ruky a jejich koordinace) i s vytvářením pracovních návyků a morálně-volních předpokladů (nutnost dlouhodobé, soustavné a promyšlené domácí přípravy žáka na výuku). Aby bylo možné zvládnout všechny nelehké kroky k houslovému umění a překonávat dílčí obtíže a problémy, přicházející často v různých obdobích výuky, je nutné od počátku práce s žákem vytvářet v hodinách velmi příznivou, vstřícnou, nekonfliktní atmosféru.

Cílem základního studia hry na housle je vybavit žáka představou o souvislostech v hudební oblasti, pracovními návyky i nástrojovou dovedností tak, aby mohl bez problémů zahrát skladby různých stylů a žánrů přiměřené obtížnosti a mohl být aktivním členem hudebních seskupení nejrůznější velikosti, obsazení a repertoárového zaměření. Ovládání nástroje by mělo umožnit intonačně čistou hru se zdravě a příjemně tvořeným tónem, různými výrazovými polohami, náladami a odstíny. Podmínkou pro splnění těchto cílů jsou uvolněné ruce, volný pohyb smyčce po strunách a volný pohyb levé ruky po hmatníku. Nedílnou součástí výuky je proto také odstraňování mnoha bariér, které se často vytvářejí v psychické i pohybové oblasti.

Pro většinu žáků houslového oddělení není cílem především virtuózní či sólová hra, ale spíše schopnost zapojit svůj nástroj do společného muzikantského tvoření v souborech a prostřednictvím houslí nacházet i vyjadřovat krásné polohy lidského nitra, uložené v kvalitních skladbách mnoha autorů.

5.5.2 Učební plány – Hra na housle

učební plán č. 201 Hra na housle základní studium 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na housle	1	1	1	1	1	1	1
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - pro žáky po přípravném studiu, nebo pro žáky od 7 let

- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů

- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 202 Hra na housle základní studium 2. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na housle a hudební souvislosti	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5

pozn.: - pro žáky po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
- kombinace individ. výuky a skupin. interpretace 0,5 + 1,5 hod., 1 + 1 hod., 1,5 + 0,5 hod.
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 209 Hra na smyčcové nástroje rozšířené vyuč. 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na housle	1	1	1,5	1,5	2	2	2
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: 1. a 2. ročník odpovídá základnímu studiu, rozšíření počtu hodin od 3. ročníku
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 210 Hra na smyčcové nástroje studium pro dospělé	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na housle a hudební souvislosti	1	1	1	1

5.5.3 Učební osnovy – Hra na housle

Hra na housle – základní studium 1. stupeň	201
---	------------

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá základní návyky, správný postoj a postavení rukou
- ovládá základní pohyby rukou ve vzájemné rovnováze
- uvědoměle připravuje postavení levé ruky a postavení prstů ve zvoleném prstokladu
- ovládá základy práce s váhou ruky při pokládání smyčce na strunu

- používá základní smyky (détaché a legato) hrané v různých částech smyčce a celým smyčcem
- zvládá durový prstoklad a mollový prstoklad a jejich střídání
- hraje jednoduchá cvičení podle notového zápisu, hraje lidové písně bez not podle sluchové představy, hraje s jednoduchou harmonickou podporou klavíru nebo 2. hlasu houslí
- přizpůsobuje svou intonaci doprovodu

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- používá základní prstoklady dur a moll a jejich složitější kombinace
- ovládá další prstoklady v rámci 1. polohy (zvýšený 3. prst, snížený 1. prst), v kombinacích prstokladů lehce posouvá 1., 2. a 3. prst, využívá prstoklady na dvou sousedních strunách
- pracuje s kombinacemi smyků détaché, legato a staccato v různých částech smyčce
- rozvíjí uvolňování smyku, volný pohyb všech částí pravé ruky, tvorbu kvalitního tónu s využitím váhy ruky
- vyjadřuje základní hudební nálady prostřednictvím různého tempa, dynamiky a změn smyku
- hraje kratší etudy a skladby podle notového zápisu
- hraje drobné skladby z paměti, hraje s klavírním doprovodem nebo doprovodem jiného nástroje s intonačním, rytmickým a tempovým přizpůsobením

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zvládá všechny prstoklady v rámci 1. polohy (všechna uspořádání prstů) a jejich kombinace
- do hry zařazuje lehké posuny prstů, přehmaty 4. prstu
- uplatňuje sluchovou kontrolu hry a samostatné opravy intonace
- rozumí notovému zápisu prstokladů ve 3. poloze, provádí přesuny ruky do 3. polohy (přes prázdnou strunu)
- dokáže použít různé prstoklady ve 3. poloze
- uvědoměle používá tvoření tónu uvolněnou pravou rukou, využívá váhy ruky
- zvládá změny rychlosti smyku, rozděluje a vyvažuje smyčec ve všech částech
- ovládnutím smyčce vytváří dynamické změny, změny barvy a kvality houslového tónu
- orientuje se v zápisu jednoduchých skladeb, rozumí tóninovému a tempovému určení
- hraje podle notového zápisu delší souvislé hudební celky, hraje z listu jednoduché skladby (písňová forma), hraje z paměti kratší ucelenou skladbu, nebo její část (větu)
- zapojuje se do hry ve dvojhlasích či vícehlasech a do hry s klavírním doprovodem

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá základy hry ve 3. poloze, prstoklady ve 3. poloze, přizpůsobování velikosti hmatů
- používá uvolněný pohyb ruky v terciových výměnách poloh, aplikuje terciové výměny také ze 3. do 5. polohy, ve stupnicích využívá 1., 3. a 5. polohu
- ve cvicích vytváří pohybové předpoklady levé ruky pro volné vibrato (rameno, zápěstí, prsty)
- ve cvičeních a etudách požívá zřetelného dopadu prstů ze záprstí
- do hry zařazuje obtížnější smykové varianty (dělené smyky, martellé, menší oddíly řadového staccata)
- využitím různorodých smyků vytváří stále hlubší rozdíly v náladě a výrazu skladeb
- orientuje se v zápisu složitějších skladeb, v jejich formálním rozdělení (repetice, Da capo, hlavní a vedlejší téma, repríza)
- využívá hru z listu v odlišných tóninách a tempech pro přípravu partů komorní hry
- zapojuje se do hry v komorních souborech různého obsazení
- interpretuje rozsáhlejší skladby nebo jejich části (věty) z paměti a s doprovodem

5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- používá terciové a sekundové výměny a volný pohyb po hmatníku v rozmezí 1. – 5. polohy
- zvládá hru ve 4. poloze a kvartové výměny (1. – 4. poloha), ve stupnicích využívá 6. a 7. polohy
- do hry zařazuje trylky se zřetelným dopadem prstů a flageolety
- v jednoduché podobě využívá další obtížnější smyky (řadové staccato, základy spiccata)
- na větším nástroji (3/4 housle, celé housle) využívá volné a přirozené tvoření tónu, ovládá sílu, charakter a barvu zvuku
- dokáže vyjádřit základní odlišnosti při interpretaci skladeb různých stylových období
- do hry vkládá uvědoměle změny výrazových poloh skladeb, dynamiku, odstíny a vibrato
- v zápisu skladeb vnímá a respektuje všechny jeho složky (tóniny, tempo, formu, výraz)
- při hře z listu ovládá souvislé čtení not
- při hře v souborech koordinuje svou hru se spoluhráči v oblasti intonace, rytmu, dynamiky a barvy tónu v různých druzích skladeb
- hraje z paměti skladby v rozsahu 1 až 2 stránek
- vytváří a provádí jednoduché hudební útvary dle hudební představy (bez not)

6. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá pohybu levé ruky po celém hmatníku prostřednictvím všech osvojených výměn

- ovládá základy dvojhmatové hry v 1. poloze, používá vibrato a ozdoby v různých podobách
- výrazovou složku hry obohacuje kvalitní tvorbou tónu a použitím obtížnějších smyků (spiccato a jeho kombinace)
- při interpretaci skladeb uplatňuje vlastní představu hudebního výrazu a volbu výrazových prostředků
- rozvíjí schopnost samostatného zvládnutí studovaných skladeb, využívá vlastní návrhy řešení technických problémů
- podřizuje zvolené výrazové prostředky stylové charakteristice a hudebnímu obsahu skladeb
- zvládá hru v kombinaci s dalšími nástroji v obtížnějších kompozičních útvarech (polyfonie ap.)
- hraje z paměti rozsáhlejší hudební útvary, hraje z listu a transponuje jednoduché hudební formy

7. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá volný pohyb levé ruky po celém hmatníku včetně obtížnějších skoků a hry ve vysokých polohách
- využívá prstovou zručnost a zřetelnost dopadu prstů v rychlých pasážích skladeb, uplatňuje dvojhmatovou hru ve vyšších polohách
- kombinuje všechny zvládnuté smyky a používá je pro vytváření různých výrazových poloh skladeb
- vytváří vlastní způsob interpretace skladeb, aktivně ovlivňuje volbu výrazových prostředků a výběr repertoáru
- spolupracuje s různými nástroji v komorních souborech, uvědoměle řeší otázky společného ladění, frázování a společného výrazu hudby
- spoluvytváří své absolventské vystoupení, podílí se na volbě repertoáru v sólové i komorní hře
- veřejně prezentuje svůj absolventský výkon

Hra na housle a hudební souvislosti – základní studium 2. stupeň
(po absolvování 1. stupně)

202

1. - 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- běžně využívá nástrojové dovednosti získané během studia 1. stupně
- uvědoměle používá kvalitní tvoření tónu a jeho barvy, přizpůsobuje intonaci v souvislosti s tóninami skladeb, prohlubuje různorodost a šíři zvuku v souvislosti s rezonancí nástroje
- samostatně postupuje při studiu skladeb, volí pracovní postupy a způsoby zvládnutí, prstoklady, smyky

- orientuje se v hudebním zápisu partů komorních skladeb, samostatně zvládá koordinaci s dalšími hráči, vytváří různorodý hudební výraz společně interpretovaných skladeb

3. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá rozšíření techniky levé ruky o základní dvojhmatové řady (oktávy, tercie, sexty) a pravé ruky o skákové (odrazné) smyky (spiccato, příp. sautillé)
- rozlišuje interpretaci skladeb různých stylových období, rozlišuje výrazové prostředky pro různé styly hudby
- spolupracuje na vedení zkoušek ve větších souborech, usměrňuje hru mladších spoluhráčů
- připravuje program svého absolventského vystoupení včetně zařazení komorních či souborových skladeb a veřejně jej prezentuje

Hra na housle a hudební souvislosti – základní studium 2. stupeň
(začínající žáci)

202

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zná a popíše části a funkce nástroje, zvládá a využívá správný postoj, usazení houslí, držení smyčce a postavení volných rukou
- ovládá základní pohyby pravé a levé ruky a jejich koordinaci
- hraje na prázdných strunách celým smyčcem a všemi jeho částmi, využívá váhy ruky ke zdravé tvorbě tónu
- používá 4 základní prstoklady (uspořádání prstů) v 1. poloze a jejich kombinace, přípravy a posuny prstů
- ovládá základní smyky détaché a legato a jejich kombinace, přechody přes struny
- hraje lidové písně a kratší cvičení z notového zápisu i podle sluchu
- přizpůsobuje intonaci při hře s klavírním doprovodem
- interpretuje jednoduché skladby s doprovodem a v dvojhlase s učitelem

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- používá všechny varianty prstokladů v 1. poloze, jejich kombinace, lehké a volné posuny prstů
- ovládá základy hry ve 3. poloze, přesuny ruky do 3. polohy, výměny poloh různými prsty
- při hře základních smyků využívá uvolňování pravé ruky a vyváženého tahu k tvorbě kvalitního zvuku

- hraje rozsáhlejší cvičení a etudy z not, využívá plynulého čtení notového zápisu
- při interpretaci skladeb různých stylů využívá základní rozdíly výrazových prostředků
- zvládá přednes ucelených skladeb (rozsah jedné stránky) z not, případně z paměti
- spolupracuje s dalšími hráči či jinými nástroji, hraje s doprovodem
- je schopen základního intonačního a rytmického přizpůsobování spoluhráčům

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- uplatňuje při hře všechny probrané polohy (od 1. do 5. pol.), jejich prstoklady se čtením not a změny velikosti hmatu v polohách
- ovládá terciové a sekundové výměny v rámci 1. až 5. polohy, kvartovou výměnu mezi 1. až 4. polohou
- ovládá základy vibrata, používá přípravné cviky a postupné používání vibrata v jednoduchých skladbách
- uplatňuje při hře základy obtížnějších smyků (staccato, spiccato) a dynamiku smyčce, ovládá váhu a rychlost tahu a různé výrazové odstíny smyku
- hraje ve větších souborech, je schopen koordinace intonace, rytmu, dynamiky
- a výrazu při hře v souboru
- používá různých výrazových prostředků a odlišuje různé nálady a charakter skladeb
- ve skladbách různých hudebních stylů zná a dokáže uplatnit rozdíly v jejich interpretaci

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- při hře uplatňuje volný pohyb levé ruky po hmatníku, rozšíření výměn do vyšších poloh
- běžně používá vibrato, základy trylků a dvojhmatové hry
- stálou součástí hry je kvalitní tvoření tónu, uvolněný smyk ve všech částech a obtížnější smyky (spiccato, řadové staccato)
- používá všech získaných technických dovedností pro výrazovou stránku hry
- do hry vkládá vlastní představu a vlastní přístup k interpretaci skladeb, k rozdílům výrazu
- je schopen samostatnosti při studiu hudebního materiálu, umí volit vhodná prstokladová a smyková řešení
- zapojuje se do komorních souborů nejrůznějšího obsazení, respektuje zásady společné práce při studiu skladeb v souboru
- orientuje se v notovém zápisu skladeb, využívá hru z listu v jednodušších hudebních formách
- připravuje repertoár svého absolventského vystoupení s možností zařazení komorních skladeb

Ročníkové výstupy

Pro konkrétní ročníky platí náročnější očekávané výstupy dle následujícího přehledu:

Rozšířené vyučování	Ročníkové výstupy
2. ročník	3. ročník základního studia
3. ročník	4. ročník základního studia
4. ročník	5. ročník základního studia
5. ročník	6. ročník základního studia
6. ročník	7. ročník základního studia
7. ročník	1. a 2. ročník II. stupně základního studia

Vzdělávací obsah studia pro dospělé je stanovován vyučujícím individuálně na základě vzdělávacích potřeb jednotlivých studentů vypracováním individuálního studijního plánu.

5.6 Studijní zaměření – Hra na violu

5.6.1 Charakteristika a cíle výuky hry na violu

Viola je altovým nástrojem z rodiny smyčcových nástrojů, vznikala spolu s houslemi a je laděna o kvintu níže. Pro její tónový rozsah je využívána jako zvukové propojení vrchních smyčců (houslí) a spodních smyčců (violoncell a kontrabasů) v komorních souborech a orchestrech nejrůznějšího obsazení. Její charakteristický poněkud zastřený zvuk jí však dává také specifické a zajímavé možnosti v sólových skladbách.

Obtížnost hry na violu je v mnohém podobná houslové hře, intonační i zvuková choulostivost vyžaduje dobré hudební předpoklady, zároveň však i velkou pracovní náročnost při přípravě. Velikost nástroje ovšem předpokládá také přiměřené tělesné dispozice žáka, i při jejich respektování zůstává hra na violu značně fyzicky náročná.

Z těchto důvodů je možné začít studovat violovou hru až ve vyšším školním věku (přibližně kolem 12. - 13. roku) přechodem ze studia houslové hry. Nejčastěji však výuka violové hry začíná až ve 2. stupni základního studia, po ukončení 1. stupně studia hry na housle.

Pro převážnou většinu žáků, studujících hru na violu, je hlavním cílem výuky příprava pro plnohodnotné působení v různých ansámblech komorní a orchestrální hry. Na počátku studia je nutné překonat překážku zvláštní notace, violové party jsou psány ve violovém (altovém) klíči. Také tato okolnost je důvodem pro pozdější začátek studia violové hry, ve chvíli, kdy je žák již vybaven základními dovednostmi a znalostmi hudební teorie.

5.6.2 Učební plány – Hra na violu

učební plán č. 203 Hra na violu základní studium 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na violu	1	1	1	1	1	1	1
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - pro žáky po přípravném studiu, nebo nejdříve od 7 let

(věk vhodný pro počátek studia určí individuálně učitel podle tělesných dispozic žáka)

- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů

- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 204 Hra na violu základní studium 2. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na violu a hudební souvislosti	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5

pozn.: - pro žáky po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
- kombinace individ. výuky a skupin. interpretace 0,5 + 1,5 hod., 1 + 1 hod., 1,5 + 0,5 hod.
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 209 Hra na smyčcové nástroje rozšířené vyuč. 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na violu	1	1	1,5	1,5	2	2	2
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: 1. a 2. ročník odpovídá základnímu studiu, rozšíření počtu hodin od 3. ročníku
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 210 Hra na smyčcové nástroje studium pro dospělé	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na violu a hudební souvislosti	1	1	1	1

5.6.3 Učební osnovy – Hra na violu

Hra na violu – základní studium 1. stupeň	203
--	------------

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá osvojené základní návyky při hře, správný postoj a postavení rukou
- ovládá základní pohyby rukou ve vzájemné rovnováze s uvolněnými rameny
- připravuje postavení levé ruky a postavení prstů po hru ve zvoleném prstokladu
- využívá váhy ruky při tvoření tónu - pokládání smyčce na strunu

- používá základní smyky (détaché a legato), hraje v různých částech smyčce a celým smyčcem
- používá durový prstoklad a mollový prstoklad a jejich kombinace
- hraje jednoduchá cvičení podle notového zápisu v altovém klíči
- hraje lidové písně bez not podle sluchové představy, hraje s jednoduchou harmonickou podporou klavíru a přizpůsobuje svou intonaci doprovodu

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- používá kromě základních prstokladů dur a moll další prstoklady v rámci 1. polohy (zvýšený 3. prst, snížený 1. prst), kombinuje prstoklady lehkým posouváním 1., 2. a 3. prstu, používá prstoklady na dvou sousedních strunách
- ovládá kombinace smyků détaché, legato a staccato v různých částech smyčce
- rozvíjí uvolňování všech částí pravé ruky ve zvolených smycích
- rozvíjí tvorbu kvalitního tónu s využitím váhy ruky
- vyjadřuje základní hudební nálady prostřednictvím různých druhů smyku, různého tempa a dynamiky
- hraje kratší etudy a skladby podle notového zápisu, orientuje se v altovém klíči
- hraje drobné skladby z paměti, hraje s klavírním doprovodem nebo doprovodem jiného nástroje s intonačním, rytmickým a tempovým přizpůsobením

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá všechny prstoklady v rámci 1. polohy (všechna uspořádání prstů) a jejich kombinace
- do hry zařazuje lehké posuny všech prstů v rámci 1. polohy, přehmaty 4. prstu
- využívá sluchovou kontrolu tvořených tónů a samostatnou opravu intonace
- orientuje se v notovém zápise ve 3. poloze, dokáže přesouvat ruku do 3. polohy (přes prázdnou strunu)
- používá základní prstoklady ve 3. poloze
- uvědoměle tvoří tón uvolněnou pravou rukou a využívá položení váhy ruky do struny
- ovládáním smyčce, změnami rychlosti a druhu smyku vytváří dynamické změny, změny barvy a kvality violového tónu
- orientuje se v celkovém zápise jednoduchých skladeb, rozumí tóninovému a tempovému určení, formální podobě skladeb
- hraje podle notového zápisu delší souvislé hudební celky, hraje z listu jednoduché skladby (písňová forma), hraje z paměti kratší ucelenou skladbu, nebo její část (větu)
- zapojuje se do hry ve dvojhlasech či vícehlasech s jinými nástroji a do hry s klavírním doprovodem

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá základy hry ve 3. poloze, prstoklady ve 3. poloze
- přizpůsobuje velikost hmatů změnám polohy
- používá terciové výměny poloh s uvolněným pohybem ruky po hmatníku mezi 1. a 3. polohou, aplikuje terciové výměny také ze 3. do 5. polohy
- přípravnými cviky vytváří pohybové předpoklady levé ruky pro volné vibrato (rameno, zápěstí, prsty)
- při hře cvičení a etud používá zřetelného dopadu prstů ze záprstí
- do hry zařazuje obtížnější smykové varianty, jejich využitím vytváří hlubší rozdíly v náladě a výrazu skladeb
- orientuje se v zápisu složitějších skladeb, v jejich formálním rozdělení (repetice, Da capo, hlavní a vedlejší téma, repríza)
- dokáže hrát z listu v odlišných tóninách a tempech pro přípravu partů komorní hry
- zapojuje se do hry v komorních souborech různého obsazení
- interpretuje rozsáhlejší skladby nebo jejich části (věty) z paměti a s doprovodem

5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá hru ve 2. poloze s plynulým čtením notového zápisu
- používá terciové a sekundové výměny a volný pohyb po hmatníku v rozmezí 1. – 5. polohy
- osvojuje si hru ve 4. poloze a kvartové výměny (1. – 4. poloha)
- do hry zařazuje základní ozdoby se zřetelným dopadem prstů a flageolety
- v jednoduché podobě využívá obtížnější smyky (řadové staccato, základy spiccata)
- dokáže vyjádřit základní odlišnosti výrazu při interpretaci skladeb různých stylových období
- do hry vkládá uvědoměle změny výrazových poloh skladeb, dynamiku, odstíny a vibrato
- vnímá a respektuje všechny složky notového zápisu (tóniny, tempo, formu, výraz)
- při hře z listu ovládá souvislé čtení not v různých polohách
- v souborech svou hru koordinuje se spoluhráči v oblasti intonace, rytmu, dynamiky
- je schopen hrát z paměti ucelené skladby s doprovodem
- vytváří a provádí jednoduché hudební útvary dle hudební představy (bez not)

6. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá volného pohybu levé ruky v rozsahu 1. – 7. polohy prostřednictvím všech osvojených výměn (sekundové, terciové, kvartové)
- ovládá základy dvojhmatové hry v 1. poloze
- používá vibrato a různé druhy melodických ozdob
- výrazovou složku hry obohacuje kvalitní tvorbou tónu a použitím obtížnějších smyků (spiccato a jeho kombinace)

- uplatňuje vlastní představu hudebního výrazu a volbu výrazových prostředků při interpretaci skladeb různých nálad a výrazových poloh
- rozvíjí samostatné zvládnutí studovaných skladeb, využívá vlastní návrhy řešení technických problémů (prstoklady, smyky)
- podřizuje zvolené výrazové prostředky stylové charakteristice skladeb v sólové hře i v souborech
- zvládá hru v kombinaci s dalšími nástroji v obtížnějších kompozičních útvarech (vícehlas, polyfonie ap.)
- hraje z paměti rozsáhlejší hudební útvary, při hře z listu je schopen využít základní tonální představu a transpozice

7. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá volný pohyb levé ruky po celém hmatníku (dle fyzických dispozic levé ruky) včetně obtížnějších skoků a hry ve vyšších polohách
- využívá prstovou zručnost a zřetelnost dopadu prstů v rychlých pasážích skladeb
- kombinuje všechny zvládnuté smyky a používá je pro vytváření různých výrazových poloh skladeb
- vytváří vlastní způsob interpretace skladeb, aktivně ovlivňuje volbu výrazových prostředků a výběr repertoáru
- spolupracuje s různými nástroji v komorních souborech, uvědoměle řeší otázky společného ladění, frázování a společného výrazu hudby
- spoluvytváří své absolventské vystoupení, podílí se na volbě repertoáru v sólové i komorní hře
- veřejně prezentuje svůj absolventský výkon

Hra na violu a hudební souvislosti – základní studium 2. stupeň
(po absolvování 1. stupně hry studia na housle nebo hry na violu)

204

1. - 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- běžně využívá nástrojové dovednosti získané během studia 1. stupně
- uvědoměle používá kvalitní tvoření tónu a jeho barvy, přizpůsobuje intonaci v souvislosti s tóninami skladeb, prohlubuje různorodost a šíří zvuku v souvislosti s rezonancí nástroje
- samostatně postupuje při studiu skladeb, volí pracovní postupy a způsoby zvládnutí, prstoklady, smyky
- orientuje se v hudebním zápisu partů komorních skladeb, samostatně zvládá koordinaci s dalšími hráči, vytváří různorodý hudební výraz společně interpretovaných skladeb

3. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá rozšíření techniky levé ruky o hru dvojhmatů v rámci 1. až 3. polohy a pravé ruky o skákavé (odrazné) smyky (spiccato, příp. sautillé)
- rozlišuje interpretaci skladeb různých stylových období, rozlišuje výrazové prostředky pro různé styly hudby
- spolupracuje při nácviu skladeb ve větších souborech, usměrňuje hru mladších spoluhráčů
- připravuje program svého absolventského vystoupení včetně zařazení komorních či souborových skladeb a veřejně jej prezentuje

Hra na violu a hudební souvislosti – základní studium 2. stupeň
(začínající žáci)

204

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zná a popíše části a funkce nástroje, zvládá a využívá správný postoj, usazení violy, držení smyčce a postavení volných rukou
- ovládá základní pohyby pravé a levé ruky a jejich koordinaci
- zvládá orientaci v notovém zápisu ve violovém (altovém) klíči
- hraje na prázdných strunách celým smyčcem a všemi jeho částmi, využívá váhy ruky ke zdravé tvorbě tónu
- používá 4 základní prstoklady (uspořádání prstů) v 1. poloze a jejich kombinace, přípravy a posuny prstů
- ovládá základní smyky détaché a legato a jejich kombinace, přechody přes struny
- hraje lidové písně a kratší cvičení z notového zápisu i podle sluchu
- přizpůsobuje intonaci při hře s klavírním doprovodem
- interpretuje jednoduché skladby s doprovodem a v dvojhlase s učitelem

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- používá všechny varianty prstokladů v 1. poloze, jejich kombinace, lehké a volné posuny prstů
- ovládá základy hry ve 3. poloze, přesuny ruky do 3. polohy, výměny poloh různými prsty
- při hře základních smyků využívá uvolňování pravé ruky a vyváženého tahu k tvorbě kvalitního zvuku
- hraje rozsáhlejší cvičení a etudy z not, využívá plynulého čtení notového zápisu
- při interpretaci skladeb různých stylů využívá základní rozdíly výrazových prostředků

- zvládá přednes ucelených skladeb (rozsah jedné stránky) z not, případně z paměti
- spolupracuje s dalšími hráči či jinými nástroji, hraje s doprovodem
- je schopen základního intonačního a rytmického přizpůsobování spoluhráčům

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- uplatňuje při hře všechny probrané polohy (od 1. do 5.), jejich prstoklady se čtením not a změny velikosti hmatu v polohách
- ovládá terciové a sekundové výměny v rámci 1. až 5. polohy, kvartovou výměnu mezi 1. až 4. polohou
- ovládá základy vibrata, používá přípravné cviky a postupné používání vibrata v jednoduchých skladbách
- uplatňuje při hře základy obtížnějších smyků (staccato, spiccato) a dynamiku smyčce, ovládá váhu a rychlost tahu a různé výrazové odstíny smyku
- hraje ve větších souborech, je schopen koordinace intonace, rytmu, dynamiky a výrazu při hře v souboru
- používá různých výrazových prostředků a odlišuje různé nálady a charakter skladeb
- ve skladbách různých hudebních stylů zná a dokáže uplatnit rozdíly v jejich interpretaci

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- při hře uplatňuje volný pohyb levé ruky po hmatníku, rozšíření výměn do vyšších poloh
- běžně používá vibrato, melodické ozdoby a základní hmaty dvojhmatové hry
- jako stálou součást hry ovládá kvalitní tvoření tónu, uvolněný smyk ve všech částech a obtížnější smyky (spiccato, řadové staccato)
- používá všech získaných technických dovedností pro tvorbu hudebního výrazu
- do hry vkládá vlastní představu a vlastní přístup k interpretaci skladeb
- je schopen samostatnosti při studiu hudebního materiálu, umí volit vhodná prstokladová a smyková řešení
- zapojuje se do komorních souborů nejrůznějšího obsazení, respektuje zásady společné práce při studiu skladeb v souboru
- orientuje se v notovém zápisu skladeb, využívá hru z listu v jednodušších hudebních formách
- připravuje repertoár svého absolventského vystoupení s možností zařazení komorních skladeb

Ročníkové výstupy

Pro konkrétní ročníky platí náročnější očekávané výstupy dle následujícího přehledu:

Rozšířené vyučování	Ročníkové výstupy
2. ročník	3. ročník základního studia
3. ročník	4. ročník základního studia
4. ročník	5. ročník základního studia
5. ročník	6. ročník základního studia
6. ročník	7. ročník základního studia
7. ročník	1. a 2. ročník II. stupně základního studia

Vzdělávací obsah studia pro dospělé je stanovován vyučujícím individuálně na základě vzdělávacích potřeb jednotlivých studentů vypracováním individuálního studijního plánu.

5.7 Studijní zaměření – Hra na violoncello

5.7.1 Charakteristika a cíle výuky hry na violoncello

Hra na violoncello patří spolu se hrou na housle k nejnáročnějším vyučovaným předmětům hudebního oboru. Kromě výrazného hudebního nadání (sluchové dispozice, hudební představivost) je pro úspěšné zvládnutí violoncellové hry nezbytná fyzická vyspělost žáka vzhledem k velikosti nástroje a obtížnosti jeho ovládnutí a také dobré osobnostní předpoklady, trpělivost a vytrvalost při dlouhodobé domácí přípravě.

Violoncello je nástrojem nezbytným pro práci komorních souborů a pro pěstování společné hudební interpretace v nejrůznějších nástrojových seskupeních. Cílem výuky v základním studiu je proto vybavit žáka nástrojovými dovednostmi, hudebně-teoretickými znalostmi i pracovními návyky tak, aby se kromě sólové hry mohl věnovat bez problémů souborové hře, kde tvoří často rytmický i intonační základ interpretované skladby (např. party „bassa continua“ v barokní hudbě). Violoncello je svou krásnou barvou zvuku předurčeno pro sdělování hudebních nálad a niterných lidských pocitů. Žáci hrající na tento nástroj jsou proto vedeni k porozumění obsahu skladeb a k vlastní interpretaci prostřednictvím kvalitně tvořeného zvuku a všech dalších výrazových prostředků.

5.7.2 Učební plány – Hra na violoncello

učební plán č. 205 Hra na violoncello základní studium 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na violoncello	1	1	1	1	1	1	1
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - pro žáky po přípravném studiu, nebo pro žáky od 7 let

- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů

- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 206 Hra na violoncello základní studium 2. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na violoncello a hudební souvislosti	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5

pozn.: - pro žáky po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
- kombinace individ. výuky a skupin. interpretace 0,5 + 1,5 hod., 1 + 1 hod., 1,5 + 0,5 hod.
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 209 Hra na smyčcové nástroje rozšířené vyuč. 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na violoncello	1	1	1,5	1,5	2	2	2
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: 1. a 2. ročník odpovídá základnímu studiu, rozšíření počtu hodin od 3. ročníku
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 210 Hra na smyčcové nástroje studium pro dospělé	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na violoncello a hudební souvislosti	1	1	1	1

5.7.3 Učební osnovy – Hra na violoncello

Hra na violoncello – základní studium 1. stupeň	205
--	------------

1. ročník

Ročníkové výstupy

- žák
- sedí správně u violoncella, uvolňuje obě ruce v základním postavení
- udrží levou ruku ve správném postavení na všech strunách, ovládá smyčec v základním pohybu
- hraje pizzicato složitější prstová cvičení

- hraje arco na prázdných strunách v kombinacích celého smyčce a jeho částí
- zná noty v basovém klíči v základní poloze na všech strunách
- hraje oběma rukama dohromady (prstoklad a smyk)
- umí zahrát jednoduchou skladbičku z not a z paměti

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá získané základní návyky - správné držení nástroje, uvolněné postavení obou rukou a jejich pohyblivost
- používá smyky détaché a legato a jejich kombinace
- zvládá přechody smyčce na vedlejší struny
- kontroluje základní kvalitu zvuku
- hraje v široké poloze snížené
- kombinuje prstoklady v základní poloze s polohou širokou sníženou
- je schopen základní intonační sebekontroly
- orientuje se v notovém zápisu v používaných prstokladech na všech strunách
- dokáže zahrát jednoduchou skladbičku ve dvojhlas s učitelem nebo s doprovodem klavíru

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá běžně osvojené prstoklady (základní poloha, široká poloha snížená)
- do hry zařazuje také širokou polohu zvýšenou
- používá kombinace široké polohy zvýšené a snížené se základní polohou
- i při hře na sousedních strunách
- kombinuje smyky détaché, legato a staccato s přechody přes struny
- je schopen rozlišovat a použít základní dynamické rozdíly (forte, piano) a kontroluje kvalitu tvoření tónu
- dokáže zahrát složitější rytmické útvary (trioly, tečkovaný rytmus a synkopy)
- využívá svých dovedností v sólové hře (z not i z paměti) a také ve hře s druhým nástrojem (učitel, klavírní doprovod)

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá lubovou polohu na všech strunách v základním postavení
- orientuje se v notovém zápisu basového klíče v lubové poloze na všech strunách
- zvládá přechody ze základní do lubové polohy
- ovládání smyčce v různých dynamických odstínech využívá pro tvoření rozdílů výrazu skladeb
- je schopen při hře etud a prstových cvičení využít také rychlejšího tempa a pohyblivosti prstů

- svých technických dovedností využívá k nastudování jednoduchých sólových skladeb nebo partů v komorní hře
- zahraje jednoduché skladby z listu

5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- se orientuje v dalších polohách
- ovládá přechody ze základní polohy do lubové polohy a zpět a kombinace s dalšími polohami
- orientuje se v zápisu skladeb, je schopen samostatného studia skladeb z not a hry jednoduchých hudebních forem z listu
- ovládá různé druhy smyků v různých dynamických odstínech, tvoří rozdíly výrazu a nálady skladeb
- zvládá samostatné ladění nástroje
- ve vhodných výrazových pasážích používá vibrato
- zapojuje se do hry komorních souborů různého obsazení

6. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- se orientuje v různých polohách na nástroji (do lubové polohy) a využívá základy palcové polohy
- zvládá plynulé výměny poloh a volný pohyb levé ruky po hmatníku
- kromě základních smyků a jejich kombinací používá také spiccato a arpeggio
- samostatně kontroluje kvalitu tónu a intonaci, při tvorbě tónu využívá vibrato
- orientuje v notovém zápisu skladeb se složitější strukturou, zná další používané klíče
- je seznámen se základními odlišnostmi stylových období a jejich interpretace
- je schopen samostatně připravit jednodušší skladbu včetně prstokladových a smykových řešení
- hraje sólově a s doprovodem klavíru, účastní se hry v komorních souborech

7. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá palcovou polohu v kombinaci s ostatními polohami ruky
- do hry vkládá přirozené flageolety, melodické ozdoby (trylky), vibrato a širokou paletu dynamických odstínů
- respektuje odlišnosti interpretace skladeb různých stylových období
- nastuduje absolventské vystoupení s využitím všech získaných technických a výrazových dovedností, spolupracuje při výběru repertoáru včetně zařazení komorních skladeb
- samostatně připravuje své party pro hru v komorních souborech

1. - 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- v rámci variability učebního plánu volí prioritu sólové výuky nebo komorní (souborové) hry
- zvládá volný pohyb levé ruky po hmatníku, používá palcové polohy a plynulé výměny poloh
- hraje obtížnější smyky – sautillé, spiccato, arpeggio
- využívá při hře možností barevného a dynamického odstínění kvalitního tónu
- orientuje se v rozsáhlejších cyklech skladeb (sonáty, suity) a v jejich formách
- je schopen hrát ze zápisu v tenorovém klíči a orientuje se při změnách klíčů
- postupuje samostatně při studiu skladeb, volí pracovní postupy a způsoby zvládání jednotlivých problémů
- rozlišuje skladby různých stylových období, vybírá vhodné způsoby interpretace a vhodné výrazové prostředky pro různé styly hudby
- je schopen hodnocení vlastního výkonu a výběru studovaného materiálu
- zahraje z listu skladby odpovídající jeho technické vyspělosti
- spolupracuje při nácviu skladeb v komorních souborech, je schopen širokého tempového, dynamického a intonačního přizpůsobování spoluhráčům

3. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá celého rozsahu nástroje, všech poloh včetně palcové a plynulých výměn
- je schopen použít pasáže ve dvojhmatech, hraje v terciích a sextách
- odlišnosti výrazu skladeb tvoří použitím širokého spektra smykových způsobů a jejich kombinací
- je schopen upřesňování intonace vzhledem k tónině skladby a rezonanci nástroje
- v komorních souborech je schopen vést a korigovat průběh zkoušky, vede mladší spoluhráče, spolupracuje na vytváření společného zvuku a výrazu
- pro své absolventské vystoupení nastuduje rozsáhlejší skladbu (sonátu, koncert), kde uplatní všechny získané hudební a technické dovednosti, do programu zařadí také komorní skladbu

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zná nástroj a jeho části, využívá uvolněné sezení, správné postavení levé ruky a držení smyčce

- zvládá základní pohybové funkce rukou, cviky ovládání smyčce a cviky prstů levé ruky
- hraje na prázdných strunách, používá vyrovnaný tah smyčce v détaché a v legato
- používá staccato a přechody přes struny
- využívá prstokladu v základní poloze, příp. ve snížené široké poloze
- je schopen základní intonační představy při orientaci na hmatníku v základní a široké poloze
- orientuje se v notovém zápisu basového klíče
- zahraje drobnou skladbu z not i z paměti
- dokáže zahrát jednoduchou skladbičku ve dvojhlase s učitelem nebo s doprovodem klavíru

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- používá základní polohu, širokou polohu sníženou i zvýšenou a lubovou polohu
- kontroluje tvoření kvalitního tónu při kombinacích smyků détaché, legato a staccato
- používá složitější rytmické útvary (tečkovaný rytmus, synkopa) a přechody přes struny
- je schopen přesnější intonační sebekontroly v souvislosti s pohyblivostí ruky
- do hry vkládá základní dynamické rozdíly
- orientuje se v notovém zápisu na všech strunách
- je schopen plynulé hry z notového zápisu (etudy), hry s doprovodem, hry jednoduchých skladeb z listu
- zahraje skladbu menšího rozsahu z paměti, je schopen hry v kombinaci s druhým nástrojem

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- rozšiřuje pohyb levé ruky po hmatníku, zvládá kombinace probraných poloh ruky
- využívá základy palcové polohy a plynulých výměn poloh
- větší pohyblivosti a pružnosti prstů používá v rychlejším tempu (cvičení, etudy)
- kombinuje probrané smyky s obtížnějšími způsoby (spiccato, arpeggio)
- pracuje s tónem, rozšiřuje spektrum používaných zvukových barev
- používá flageolety, vibrato a základy dvojhmatové hry
- využitím dynamických a výrazových odstínů a frázování vytváří výrazové rozdíly ve skladbách
- je schopen samostatně nastudovat jednoduchou skladbu, zvolit technická a výrazová řešení
- orientuje se v rozdílech interpretace skladeb různých slohových období
- interpretuje sólově nebo s doprovodem rozsáhlejší skladby (příp. z paměti)
- zapojuje se do komorních souborů různého obsazení, připravuje party komorní hry

Ročníkové výstupy

žák

- využívá volného pohybu levé ruky po celém hmatníku, intonační jistotu ve všech polohách
- zvládá uvolněnou funkci pravé ruky při tvoření tónu a kombinace všech probraných smyků
- propojuje všechny technické prvky hry s výrazovými polohami hudby
- používá při hře celého zvukového a dynamického spektra, vibrata a ozdob
- rozlišuje stylovou interpretaci skladeb různých období, tvoří vlastní osobitý hudební projev
- postupuje samostatně při přípravě nových skladeb a při hodnocení vlastního výkonu
- orientuje se v zápisu složitějších skladeb v různých klíčích a v jejich formě
- hraje z paměti, využívá výrazových složek interpretace, rozlišuje obsah a nálady skladeb
- hraje jednoduché skladby z listu
- spoluvytváří práci komorních souborů, je schopen intonačního a rytmického přizpůsobování spoluhráčům
- připravuje své absolventské vystoupení, vybírá repertoár s možností zařazení komorních skladeb

Hra na violoncello – rozšířené vyučování 1. stupeň**209****Ročníkové výstupy**

Pro konkrétní ročníky platí náročnější očekávané výstupy dle následujícího přehledu:

Rozšířené vyučování	Ročníkové výstupy
2. ročník	3. ročník základního studia
3. ročník	4. ročník základního studia
4. ročník	5. ročník základního studia
5. ročník	6. ročník základního studia
6. ročník	7. ročník základního studia
7. ročník	1. a 2. ročník II. stupně základního studia

Hra na violoncello a hudební souvislosti – studium pro dospělé**210**

Vzdělávací obsah studia pro dospělé je stanovován vyučujícím individuálně na základě vzdělávacích potřeb jednotlivých studentů vypracováním individuálního studijního plánu.

5.8 Studijní zaměření – Hra na kontrabas

5.8.1 Charakteristika a cíle výuky hry na kontrabas

Kontrabas je nástroj nepostradatelný pro každé větší hudební těleso. Řada souborů působících v základních uměleckých školách je do značné míry závislá na výuce tohoto nástroje. Proto je také důležitou součástí přípravy budoucích kontrabasistů zaměření na souborovou a orchestrální hru. Od počátku není zanedbávána ani sólová hra, není však hlavním cílem výuky. Vzhledem k velikosti nástroje a fyzické náročnosti hry je třeba počítat ve větší míře se staršími či dospělými začátečníky, případně s žáky, studujícími současně jiný obor. Při zajištění vhodného nástroje je možné začít s výukou hry na kontrabas nejdříve u desetiletých žáků, mladší a fyzicky méně zdatní žáci využívají pro přípravu ke hře na kontrabas jiný smyčcový nástroj. Důležitou podmínkou pro výuku je vybavení školy vhodnými nástroji, které často slouží i pro týdenní individuální přípravu žáků.

5.8.2 Učební plány – Hra na kontrabas

učební plán č. 207 Hra na kontrabas základní studium 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na kontrabas	1	1	1	1	1	1	1
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - pro žáky po přípravném studiu, nebo nejdříve od 7 let
(věk vhodný pro počátek studia určí individuálně učitel podle tělesných dispozic žáka)
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 208 Hra na kontrabas základní studium 2. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na kontrabas a hudební souvislosti	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5

pozn.: - pro žáky po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
- kombinace individ. výuky a skupin. interpretace 0,5 + 1,5 hod., 1 + 1 hod., 1,5 + 0,5 hod.
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 209 Hra na smyčcové nástroje rozšířeně vyuč. 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na kontrabas	1	1	1,5	1,5	2	2	2
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: 1. a 2. ročník odpovídá základnímu studiu, rozšíření počtu hodin od 3. ročníku

- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů

- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 210 Hra na smyčcové nástroje studium pro dospělé	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na kontrabas a hudební souvislosti	1	1	1	1

5.8.3 Učební osnovy – Hra na kontrabas

Hra na kontrabas – základní studium 1. stupeň

207

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- pojmenuje jednotlivé části nástroje včetně názvů strun
- dodržuje správný postoj při hře, držení smyčce a postavení levé ruky na hmatníku
- užívá ohybu zápěstí k výměně smyku
- zvládá hru v základní poloze na strunách G,D,A
- čte běžnou notaci v basovém klíči (posílení dovedností oproti požadavkům HN)
- užívá základní druhy smyků: celým smyčcem, dolní polovinou, horní polovinou, středem, détaché

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- dbá na správný postoj při hře a držení smyčce
- koriguje nasazení a vedení smyčce po strunách
- přechází hladce na sousední struny
- dodržuje správné postavení levé ruky na hmatníku

- zvládá hru v základní poloze
- kontroluje intonaci hmatem, sluchem a zrakem
- užívá základní druhy smyků: celým smyčcem, dolní polovinou, horní polovinou, středem, détaché, legato

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá při hře základní návyky a dovednosti (správné držení nástroje a smyčce, koordinace pohybů pravé a levé ruky)
- užívá ohybu zápěstí k hladké výměně smyku a dbá na dynamickou vyváženost tónu
- se orientuje na hmatníku v základní a první poloze
- dbá o čistotu intonace a její sluchovou kontrolu
- kontroluje elementární rytmus
- rozliší dynamiku p – f
- interpretuje vybrané skladby z paměti
- se uplatní podle svých schopností v souhře s dalším nástrojem

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- užívá základní technické prvky hry, ovládá celý smyčec a tvoří kvalitní tón
- používá základní druhy smyků: détaché, legato, staccato, maštelé
- se bezpečně orientuje na hmatníku v rozsahu základní až třetí polohy
- zvládá výměny poloh na jedné struně i strunách sousedních
- dbá o čistotu intonace a kontroluje rytmus
- využívá při hře rozdíly dynamiky
- interpretuje vybrané skladby z paměti a je schopen vyjádřit náladu skladby elementárními výrazovými prostředky
- se uplatní při hře v komorních nebo souborových uskupeních

5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- používá základní výrazové prostředky (dynamiku, agogiku)
- použije vibrato
- dbá o čistotu intonace, kulturu a dynamickou vyváženost tónu
- se bezpečně orientuje na hmatníku v rozsahu základní až čtvrté polohy
- zvládá hladké výměny poloh na jedné struně i strunách sousedních
- pod vedením učitele rozvíjí vlastní hudební představy a přístup k interpretaci
- užívá základní druhy smyků: détaché, legato, martelé, staccato, spiccato
- se uplatní při hře v komorních nebo souborových uskupeních

6. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá při hře možnosti barevného a dynamického odstínění tónu
- používá základní výrazové prostředky (dynamiku, agogiku a jejich změny)
- zvládá náročnější smyky a smykové variace
- zvládá přesnou a plynulou výměnu poloh
- pod vedením učitele rozvíjí vlastní hudební představy a přístup k interpretaci
- vnímá odlišnosti hudby různých stylových období a žánrů
- se aktivně podílí na volbě repertoáru
- se uplatní při hře v komorních, souborových nebo orchestrálních uskupeních

7. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá při hře škálu výrazových prostředků, kultivovaný a dynamicky vyvážený tón
- zvládá náročnější smyky a smykové variace
- s intonační jistotou zvládá plynulé výměny do vyšších poloh
- samostatně nastuduje přiměřeně obtížnou skladbu
- navrhne vlastní prstoklady a smyková řešení
- vnímá odlišnosti hudby různých stylových období a žánrů
- zahraje jednoduché party z listu
- se uplatní při hře v komorních, souborových nebo orchestrálních uskupeních

Hra na kontrabas a hudební souvislosti – základní studium 2. stupeň
(po absolvování 1. stupně)

208

1. - 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá při hře škálu výrazových prostředků, pracuje s barvou a kvalitou tónu
- s jistotou zvládá výměny ve vyšších polohách
- zvládá přechod do palcové polohy
- vnímá stylové odlišnosti hudby různých období a žánrů, je schopen stylové a zároveň osobité interpretace
- se aktivně podílí na volbě repertoáru
- samostatně nastuduje přiměřeně obtížnou skladbu, realizuje vlastní hudební představy a přístup k interpretaci
- využívá získaných zkušeností k vytváření vlastních prstokladů a smyků
- se orientuje v zápise interpretovaných skladeb a rozezná jejich základní členění
- zvládá hru přiměřeně obtížných skladeb z listu
- se uplatní při hře v komorních, souborových nebo orchestrálních uskupeních, je schopen koordinace rytmu dynamiky a frázování v souborové hře

3. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- samostatně pracuje s barvou a kvalitou tónu a využívá při hře širokou škálu výrazových prostředků a druhů smyků
- využívá volného pohybu levé ruky po hmatníku s intonační spolehlivostí v celém rozsahu základních poloh, zvládá plynulý přechod do palcové polohy
- se orientuje v notovém zápise, samostatně řeší prstokladové, smykové a výrazové varianty při nácvičení a interpretaci
- si vytváří názor na vlastní i slyšenou interpretaci skladeb různých stylových období a žánrů
- využívá získaných hudebních vědomostí a dovedností k samostatnému studiu nových skladeb
- se uplatní při hře v komorních, souborových nebo orchestrálních uskupeních nejrůznějšího obsazení a žánrového zaměření
- připravuje své absolventské vystoupení, spolupracuje při volbě repertoáru včetně souborové hry

Hra na kontrabas a hudební souvislosti – základní studium 2. stupeň
(začínající žáci)

208

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- pojmenuje jednotlivé části nástroje včetně názvů strun
- dodržuje správný postoj při hře, držení smyčce a postavení levé ruky na hmatníku
- užívá ohybu zápěstí k výměně smyku, koriguje nasazení a vedení smyčce po strunách
- přechází hladce na sousední struny
- zvládá hru v základní poloze, kontroluje intonaci hmatem, sluchem a zrakem
- čte běžnou notaci v basovém klíči (posílení dovedností oproti požadavkům HN)
- užívá základní druhy smyků: celým smyčcem, dolní polovinou, horní polovinou, středem, détaché

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá při hře základní návyky a dovednosti (správné držení nástroje a smyčce, koordinace pohybů pravé a levé ruky)
- užívá ohybu zápěstí k hladké výměně smyku a dbá na dynamickou vyváženost tónu
- užívá základní technické prvky hry, ovládá celý smyčec a tvoří kvalitní tón

- používá základní druhy smyků: détaché, legato, staccato, martelé
- se bezpečně orientuje na hmatníku v rozsahu základní až třetí polohy
- zvládá výměny poloh na jedné struně i strunách sousedních
- dbá o čistotu intonace a její sluchovou kontrolu, kontroluje elementární rytmus
- rozliší dynamiku p – f a využívá při hře rozdílů dynamiky
- interpretuje vybrané skladby z paměti a je schopen vyjádřit náladu skladby elementárními výrazovými prostředky
- je schopen se zapojit do komorních souborů při respektování základních pravidel intonační a rytmické souhry

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- dbá o čistotu intonace, kulturu a dynamickou vyváženost tónu
- se bezpečně orientuje na hmatníku v rozsahu základní až čtvrté polohy
- zvládá hladké výměny poloh na jedné struně i strunách sousedních
- užívá základní druhy smyků: détaché, legato, martelé, staccato, spiccato
- zvládá náročnější smyky a smykové variace
- využívá při hře možnosti barevného a dynamického odstínění tónu
- používá základní výrazové prostředky (dynamiku, agogiku a jejich změny)
- použije vibrato
- vnímá odlišnosti hudby různých stylových období a žánrů
- pod vedením učitele rozvíjí vlastní hudební představy a přístup k interpretaci
- se uplatní při hře v komorních nebo souborových uskupeních

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá při hře škálu výrazových prostředků, kultivovaný a dynamicky vyvážený tón
- zvládá náročnější smyky a smykové variace
- s intonační jistotou zvládá plynulé výměny do vyšších poloh
- samostatně nastuduje přiměřeně obtížnou skladbu
- navrhne vlastní prstoklady a smyková řešení
- vnímá odlišnosti hudby různých stylových období a žánrů a používá různý způsob jejich interpretace
- zahraje jednoduché party z listu
- se uplatní při hře v komorních, souborových nebo orchestrálních uskupeních
- připravuje své absolventské vystoupení, spolupracuje při volbě repertoáru, do programu zařadí také hru v komorním souboru

Ročníkové výstupy

Pro konkrétní ročníky platí náročnější očekávané výstupy dle následujícího přehledu:

Rozšířené vyučování	Ročníkové výstupy
2. ročník	3. ročník základního studia
3. ročník	4. ročník základního studia
4. ročník	5. ročník základního studia
5. ročník	6. ročník základního studia
6. ročník	7. ročník základního studia
7. ročník	1. a 2. ročník II. stupně základního studia

Vzdělávací obsah studia pro dospělé je stanovován vyučujícím individuálně na základě vzdělávacích potřeb jednotlivých studentů vypracováním individuálního studijního plánu.

5.9 Studijní zaměření – Hra na zobcovou flétnu

5.9.1 Charakteristika a cíle výuky hry na zobcovou flétnu

Zobcová flétna je nástrojem staré tradice a bohaté literatury. Hlavním zdrojem skladeb pro zobcovou flétnu je období renesance a baroka. I když byla původně používána jako orchestrální nástroj, v 18. století ji nahradila na tomto místě příčná flétna díky zvuknějšímu tónu. Druhá polovina 20. století však přinesla velkou oblibu pěstování staré hudby a s ní byla znovu objevena zobcová flétna jako sólový i komorní nástroj. V současnosti je hra na zobcovou flétnu běžnou součástí výuky nejen na ZUŠ, ale i na některých konzervatořích a vzniká pro ni řada skladeb současných autorů.

Výuka hry na zobcovou flétnu v ZUŠ je velmi vhodná pro rozvoj základních hudebních dovedností nejmenších dětí, bývá proto využívána i pro získání elementárních dechových návyků před přechodem na větší dřevěné a žesťové nástroje. V některých případech je hra na zobcovou flétnu doporučována lékaři dětem s problémy dýchacího ústrojí.

V průběhu studia by se měli žáci seznámit se všemi druhy zobcových fléten, tato různorodost umožňuje vznik širokého spektra komorních souborů, pro něž je možné využít bohatství skladeb barokního období. Proto je ve výuce zobcové flétny vyvážen důraz na sólovou i souborovou hru.

5.9.2 Učební plány – Hra na zobcovou flétnu

učební plán č. 301 Hra na zobcovou flétnu základní studium 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na zobcovou flétnu	1	1	1	1	1	1	1
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - pro žáky po přípravném studiu, nebo pro žáky od 7 let

- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů

- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

- individuální výuku nástroje je možné vyučovat ve skupinkách 2 žáků

učební plán č. 302 Hra na zobcovou flétnu základní studium 2. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na zobcovou flétnu a hudební souvislosti	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5

pozn.: - pro žáky po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
- kombinace individ. výuky a skupin. interpretace 0,5 + 1,5 hod., 1 + 1 hod., 1,5 + 0,5 hod.
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 315 Hra na dechové nástroje rozšířené vyuč. 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na zobcovou flétnu	1	1	1,5	1,5	2	2	2
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - 1. a 2.roč. odpovídá základnímu studiu, rozšíření počtu hod. od 3. ročníku
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 316 Hra na dechové nástroje studium pro dospělé	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na zobcovou flétnu a hudební souvislosti	1	1	1	1

5.9.3 Učební osnovy – Hra na zobcovou flétnu

Hra na zobcovou flétnu – základní studium 1. stupeň	301
--	------------

1. ročník

Ročníkové výstupy

- žák
- dbá na správný postoj
- zvládá základy bráničního dýchání
- rozvíjí intonační citění a dbá na kvalitu tvoření tónu
- využívá prstovou techniku v rozsahu $c^1 - a^2$ na sopránové flétně

- při hře používá artikulaci tenuto, staccato a legato
- do hry zařazuje další rytmické hodnoty (osminová nota a pomlka, půlová nota s tečkou)
- hraje stupnice a tónické kvintakordy C, G, F dur v tenuto, legatu a staccatu
- hraje lidové písně podle sluchu
- předvede hru jednoduché skladby z not a z paměti
- zapojuje se do hry ve dvojhlase s učitelem

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- dbá na správný postoj a správné držení nástroje
- využívá návyky správného dýchání a dechové opor
- uvědoměle sleduje kvalitu tónu, využívá základních druhů artikulace (tenuto, legato a staccato)
- zvládá využití prstové techniky v tónovém rozsahu $c^1 - c^3$ na sopránové flétně
- upevňuje rytmické cítění při použití osvojených rytmických hodnot
- hraje durové stupnice a tónické kvintakordy do 3 křížků a bé
- je schopen zahrát známé písně podle sluchové představy
- hraje jednoduchá cvičení podle notového zápisu
- interpretuje drobné skladby s klavírním doprovodem
- zapojuje se do hry duet
- účastní se veřejných vystoupení v rámci třídy, školy

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zdokonaluje a rozvíjí kulturu tónu při hraní na sopránovou zobcovou flétnu
- uplatňuje rozšířené možnosti výrazových prostředků v oblasti rytmu, artikulace a intonace
- využívá celého tónového rozsahu, upevňuje zvučnost spodních tónů a tónů $g^2 - c^3$
- hraje durové stupnice a akordy do 4 křížků a bé v různých artikulačních způsobech
- hraje jednoduché lidové písně a podle sluchové představy je transponuje do jiné tóniny
- předvede krátké etudy a skladby podle notového zápisu
- hraje drobné skladby z paměti
- do repertoáru zařazuje skladby různých stylových období
- zapojuje se do vícehlasé hry
- podle fyzických možností začleňuje do své přípravy hru na altovou zobcovou flétnu
- je seznámen s altovou flétnou, orientuje se v transpozici a v notovém zápisu
- osvojuje si hmaty v rozsahu $f^1 - g^2$
- ovládá durové stupnice a akordy do 1 křížku a bé
- předvede hru lidových písní nebo drobná cvičení, hraje drobné skladby s doprovodem

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá rozšířenou zručnost prstové techniky (šestnáctinové pasáže)

- orientuje se ve způsobech provádění melodických ozdob a využívá je podle charakteru skladby
- je schopen samostatnosti a zodpovědnosti při přípravě a hodnocení vlastní práce
- hraje durové stupnice a jejich tónické kvintakordy do 4 křížků a bé v různé artikulaci
- při hře na sopránovou zobcovou flétnu interpretuje skladby různých stylových období
- rozlišuje a využívá hlavní zásady rozdílné interpretace v různých stylech skladeb
- zapojuje se do souborů komorní hry, rozvíjí schopnost rytmické a intonační přizpůsobivosti
- hraje kratší skladby z paměti s klavírním doprovodem
- zvládá hru snadnějších skladeb z listu
- na altové zobcové flétně používá tónového rozsahu $f^1 - e^3$
- rozšiřuje rytmické cítění a technickou vybavenost (šestnáctinové pasáže)
- hraje durové stupnice a tónické kvintakordy do 3 křížků a bé
- zvládá etudy a skladby podle notového zápisu

5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- při hře na sopránovou zobcovou flétnu uvědoměle používá získané návyky a dovednosti při ovládnutí dechu, dechové (brániční) opory, nasazování a tvoření tónu
- při interpretaci různých skladeb využívá rozšířené výrazové možnosti v oblasti intonace, rytmu, technické zručnosti, dynamiky a artikulace
- je schopen samostatnosti při důsledné domácí přípravě a při hodnocení výsledků vlastní práce
- hraje durové a mollové stupnic do 4 křížků a bé s kvintakordy a obraty
- zvládá náročnější technická cvičení a etudy
- obohacuje svůj repertoár o skladby různých stylových období, odlišuje způsoby jejich interpretace
- zdokonaluje se v souborové nebo komorní hře, je schopen rytmického, intonačního a výrazového přizpůsobování při hře ve vícehlasu
- orientuje se v notovém zápisu složitějších skladeb
- zvládá hru jednodušších skladeb z listu
- při hře na altovou zobcovou flétnu využívá celého tónového rozsahu nástroje
- na základě zvládnuté dechové opory rozvíjí tónové kvality včetně dynamických odstínů
- hraje durové a mollové stupnice do 4 křížků a bé s kvintakordy a obraty
- interpretuje skladby různých stylových období

6. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- je schopen rozdílné interpretace skladeb různých stylových období
- využívá celého tónového rozsahu nástroje při kvalitním a dynamicky odstíněném tvoření tónu
- rozvíjí hudební představivost a vlastní přístup k interpretaci skladeb při respektování melodických frází a hudební stavby

- využívá ozdob a improvizčních prvků hry
- hraje durové a mollové stupnice do 4 křížků a bé s kvintakordy a obraty
- orientuje se v zápisu rozsáhlejších skladeb
- využívá všech technických dovedností pro tvorbu vlastního výrazu skladeb
- hraje v komorních souborech různého obsazení v kombinaci s jinými nástroji
- využívá improvizčních prvků hry, zvládá hru z listu

7. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- propojuje všechny získané znalosti a dovednosti v oblasti technického ovládání nástroje se stylovou interpretací a výrazem skladeb
- využívá celého rozsahu nástroje v různých dynamických odstínech
- používá složitějších rytmických útvarů a ozdob
- samostatně studuje sólové skladby a využívá různých výrazových prostředků při hře
- je schopen se zapojit do souborů nejrůznějšího obsazení, zvládá koordinaci a přizpůsobení způsobu hry ve všech oblastech hudebního výrazu
- připraví absolventské vystoupení, volí repertoár a jeho interpretaci, do programu vystoupení zařadí také komorní hru, hru v souboru

Hra na zobcovou flétnu a hudební souvislosti – základní studium 2. stupeň **302**
(po absolvování 1. stupně)

1. - 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- v souvislosti s variabilitou učebního plánu volí prioritu individuální výuky nebo skupinové interpretace
- využívá svoji nástrojovou vybavenost v oblasti kvality tónu a hudebního výrazu (tvoření tónu a jeho barvy, zvuk a jeho ovládání)
- rozšiřuje své technické schopnosti v pohyblivosti v náročných melodických a rytmických pasážích
- seznamuje se s dalšími druhy zobcových fléten (tenorová a basová flétna)
- u nově poznávaných nástrojů zvládá orientaci v notovém zápise, v transpozici a hmatových schématech, je schopen střídání nástrojů
- je samostatný při studiu skladeb, volí pracovní postupy a způsoby zvládání

3. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- během studia 2. stupně se seznamuje se skladbami všech stylových období, rozlišuje způsoby interpretace a výrazové prostředky pro různé styly hudby
- interpretuje hudebně a výrazově kontrastní skladby se zřetelným rozlišením způsobů hry

- orientuje se v hudebním zápisu sólových i komorních skladeb, je schopen samostatné přípravy partů pro sólovou a komorní hru
- pracuje v komorních souborech různého obsazení a hraje na různé druhy zobcových fléten, hledá vhodné zvukové a výrazové polohy společně tvořených skladeb
- připravuje absolventské vystoupení včetně zařazení hry komorních souborů

Hra na zobcovou flétnu a hudební souvislosti – základní studium 2. stupeň 302 (začínající žáci)

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zná a popíše nástroj (druh nástroje podle fyzické vyspělosti žáka)
- vytvoří základní návyky pro hru (postoj a dýchání)
- rozvíjí intonační citění a kvalitu tvoření tónu na základě vytvořené dechové opory
- rozvíjí prstovou techniku v rozsahu 2 oktáv
- rozlišuje artikulaci tenuto, legato a staccato
- používá základních rytmických hodnot (celá až osminová nota a pomlka, nota s tečkou)
- hraje durové stupnice a tónické kvintakordy do 3 křížků a bé v tenuto, legatu a staccatu
- hraje lidové písně podle sluchu, zvládá jednoduché skladby z not a z paměti
- hraje ve dvojhlase s učitelem a v komorních souborech
- improvizuje jednoduché melodie

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- upevňuje návyky správného dýchání
- rozvíjí kvality tónu a základních druhů artikulace (tenuto, legato a staccato)
- rozvíjí prstovou techniku v celém tónovém rozsahu nástroje s využitím rytmických a artikulacních variací
- upevňuje rytmické citění při využívání všech rytmických hodnot včetně not 16tinových
- seznamuje se základními melodickými ozdobami
- hraje durové a mollové stupnice a tónické kvintakordy do 4 křížků a bé
- podle sluchové představy hraje jednoduché lidové písně a dokáže je transponovat
- zapojuje se do hry v komorních souborech
- hraje drobnějších skladeb z paměti a s doprovodem

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá možnosti hry na různé zobcové flétny
- zdokonaluje se a rozvíjí kulturu tónu
- rozšiřuje možnosti výrazových prostředků v oblasti rytmu, artikulace a intonace

- využívá celého tónového rozsahu, upevňuje znělost tónů ve spodních a nejvyšších polohách
- rozvíjí samostatnost při studiu skladeb
- seznamuje se skladbami různých stylových období
- hraje durové a mollové stupnice a akordy s obraty v různých artikulačních způsobech
- hraje z listu a improvizuje kratších melodické úseky
- hraje z not (etudy) a z paměti (přednesové skladby) s doprovodem
- zapojuje se do vícehlasé hry (dua, tria, větší komorní soubory)
- samostatně pracuje na pochopení a vyjadřování obsahu skladeb různých stylových období

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá všech získaných znalostí a dovedností pro stylovou interpretaci a výraz skladeb
- je schopen použít celého rozsahu nástroje v různých dynamických odstínech
- do hry začleňuje složitější rytmické útvary a ozdoby
- samostatně studuje sólové skladby a využívá různých výrazových prostředků při hře
- improvizuje jednoduché melodie a hraje snadné skladby z listu
- zapojuje se do souborů komorní hry, zvládá intonační, rytmickou a výrazovou koordinaci a přizpůsobování způsobů hry dalším nástrojům
- hraje kratší skladby z paměti s klaviřním doprovodem
- připravuje absolventské vystoupení, volí repertoár a jeho interpretaci, do programu vystoupení zařadí hru v souboru

Hra na zobcovou flétnu – rozšířené vyučování 1. stupeň

315

Ročníkové výstupy

Pro konkrétní ročníky platí náročnější očekávané výstupy dle následujícího přehledu:

Rozšířené vyučování	Ročníkové výstupy
2. ročník	3. ročník základního studia
3. ročník	4. ročník základního studia
4. ročník	5. ročník základního studia
5. ročník	6. ročník základního studia
6. ročník	7. ročník základního studia
7. ročník	1. a 2. ročník II. stupně základního studia

Hra na zobcovou flétnu a hudební souvislosti – studium pro dospělé

316

Vzdělávací obsah studia pro dospělé je stanovován vyučujícím individuálně na základě vzdělávacích potřeb jednotlivých studentů vypracováním individuálního studijního plánu.

5.10 Studijní zaměření – Hra na příčnou flétnu

5.10.1 Charakteristika a cíle výuky hry na příčnou flétnu

Příčná flétna patří k nejstarším hudebním nástrojům a po dlouhou dobu byla vyráběna ze vzácných druhů dřeva. Proto ji i dnes zahrnujeme mezi dřevěné dechové nástroje, i když je již téměř výhradně zhotovována z kovu (kromě replik historických nástrojů). Vyvíjela se po velkou část své historie spolu se zobcovou flétnou, která se do 17. století těšila veliké oblibě. V 18. a 19. století prodělala příčná flétna řadu technických proměn a díky jasnému a průraznému tónu se stala součástí obsazení orchestrů, odkud vytlačila zobcovou flétnu. Dnes patří k oblíbeným nástrojům pro sólovou hru a má důležitou úlohu i v komorní hudbě. Díky dlouhé a bohaté historii je repertoár tvořen skladbami všech slohů od renesance po moderní kompoziční směry.

Počátky výuky hry na příčnou flétnu byly kdysi limitovány velikostí (délkou) nástroje a fyzickými dispozicemi dětí. Proto byla často využívána pro počátky flétnové hry jako přípravný nástroj zobcová flétna. V dnešní době jsou k dispozici nástroje se zahnutou hlavicí, které značně usnadnily ovládání a snížily věk dětí, v němž je možné začít s výukou hry na příčnou flétnu.

Flétnová hra je především v oblasti intonace velmi závislá na vybudování dobré dechové techniky. Od počátku výuky je nutné soustavně dbát na správné dýchání a oporu tónů na bránici. Také technika nátisku (práce úst, rtů, zubů) je velmi choulostivá, vyžaduje velkou pozornost a soustředění. Cílem výuky při hře na příčnou flétnu je proto kromě rozvoje všech hudebních dovedností také rozvoj sebekontroly, sebeovládání a soustředěnosti při hře. Takto zvládnutá flétnová hra pak může být dobře využívána v komorních souborech či v improvizacích formách.

5.10.2 Učební plány – Hra na příčnou flétnu

učební plán č. 303 Hra na příčnou flétnu základní studium 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na příčnou flétnu	1	1	1	1	1	1	1
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - pro žáky po přípravném studiu, nebo nejdříve od 7 let

(věk vhodný pro počátek studia určí individuálně učitel podle tělesných dispozic žáka)

- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů

- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 304 Hra na příčnou flétnu základní studium 2. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na příčnou flétnu a hudební souvislosti	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5

pozn.: - pro žáky po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
- kombinace individ. výuky a skupin. interpretace 0,5 + 1,5 hod., 1 + 1 hod., 1,5 + 0,5 hod.
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 315 Hra na dechové nástroje rozšířené vyuč. 1. stupeň	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	6. ročník	7. ročník
Hra na příčnou flétnu	1	1	1,5	1,5	2	2	2
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - 1. a 2.roč. odpovídá základnímu studiu, rozšíření počtu hod. od 3. ročníku
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 316 Hra na dechové nástroje studium pro dospělé	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na příčnou flétnu a hudební souvislosti	1	1	1	1

5.10.3 Učební osnovy – Hra na příčnou flétnu

Hra na příčnou flétnu – základní studium 1. stupeň	303
--	-----

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- projevuje zájem o hru, vytváří si představu krásného tónu (reprodukované ukázky, předehrávání učitelem)
- využívá hru na plastovou piccolu Yamaha, příčnou flétnu se zahnutou hlavicí nebo příčnou flétnu s rovnou hlavicí podle svých individuálních tělesných dispozic

- zná základní historii nástroje, popíše jeho části, ovládá základní ošetřování nástroje
- ovládá uvolněný přirozený postoj, polohu rukou, používání prstů
- je schopen využívat základní zásady dechové techniky, plynulý intenzivní nádech a dlouhý výdech
- hraje stupnice D, G a F dur v rozsahu 1 oktávy s kvintakordy
- interpretuje lidové písně a jednoduché melodie

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- uvědoměle tvoří nátisk (volná přirozená souhra rtů, zubů, jazyka a dutiny ústní)
- rozšiřuje používání správné dechové opory, kontroluje způsob práce s dechem
- zvládá tónový rozsah d^1 až a^2
- hraje stupnice D, G a F dur v rozsahu 1 oktávy s kvintakordy
- zahraje lidové písně a jednoduché melodie podle notového zápisu
- interpretuje drobné skladby z paměti
- je schopen se zapojit do hry v duu s učitelem nebo jiným žákem

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- uvědoměle využívá uvolněný přirozený postoj, polohu rukou, používání prstů
- zvládá zásady správné dechové techniky (procvičuje mezižební a břišní svaly a bránici)
- tvoří nátisk a uvědoměle sleduje kvalitu tónu, nasazování tónů v tenutu
- rozvíjí hudební cítění a představivost (melodika, rytmus, tempo)
- zvládá chromatické tónové postupy v rozsahu c^1 až a^2 a kontroluje intonaci
- hraje stupnice D, G a F dur a a moll v rozsahu oktávy s kvintakordy (velký rozklad)
- podle vlastní hudební představy dokáže zahrát lidové písně a jednoduché melodie
- hraje jednoduchá cvičení podle notového zápisu
- jednoduché skladby různého stylového období hraje s doprovodem klavíru, případně z paměti
- zvládá hru v duu s učitelem nebo jiným žákem

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá pokročilejší dechovou techniku, pružnost a posilování bránice, mezižebních a břišních svalů
- zvládá prohlubování nádechu a prodlužování výdechu
- ovládá hru v rozsahu od c^1 do d^3 a dbá na vyrovnávání zvukových poloh
- ve skladbách využívá hru staccato a legato, sleduje čistotu tónu a intonace
- je schopen odlišování základních dynamických rozdílů a používání dle nálady skladeb
- dbá na hudební cítění, pěstuje smysl pro fráze a tempové odlišení různých skladeb

- hraje stupnice a tónické kvintakordy dur a moll do 2 křížků a bé v rozsahu c^1 až c^3
- hraje lidové písně v různých tóninách
- zvládá základní prvky improvizace (hra na ozvěnu, otázka a odpověď)
- předvede etudy podle notového zápisu
- hraje skladby s doprovodem (klavír nebo kytara)
- uplatňuje se při hře v komorních souborech
- interpretuje jednoduché skladby z paměti a hraje z listu

5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- při hře využívá a kombinuje všechny získané dovednosti
- uvědoměle pěstuje dechová cvičení (příprava vibrata)
- používá rozšířeného tónového rozsahu od c^1 až gis^3 , pokročilejší kulturu tónu a přesnou intonaci
- je schopen různých druhů frázování (používá tenuta, staccata, legata, portamenta)
- používá širší spektrum výrazových prostředků – volba tempa, dynamika, akcenty
- hraje stupnice a tónické kvintakordy v dur a moll do 4 křížků a bé v rozsahu 2 oktáv v rychlejším tempu
- seznamuje se s D^7 , zm^7
- ovládá chromatickou stupnici v rozsahu c^1 až gis^3
- hraje lidové písně v různých tóninách s druhým hlasem
- zapojuje se do hry komorních souborů různého obsazení a s doprovodem různých nástrojů
- orientuje se v notovém zápisu a zahraje z listu jednoduchou skladbu
- improvizuje krátké hudební úseky v dané formě

6. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá celého tónového rozsahu flétny c^1 až c^4
- dbá na kulturu tónu, intonace a dynamiky
- do hry zapojuje vibrato
- uplatňuje větší technickou zručnost při hře pohyblivých pasáží, používá různých druhů frázování a artikulace
- rozlišuje výrazové prostředky ve skladbách různých stylových období a různé druhy melodických ozdob
- je schopen soustavné a samostatné přípravy skladeb
- hraje stupnice a tónické kvintakordy dur a moll do 4 křížků a bé v rozsahu 2 oktáv
- zvládá hru D^7 , zm^7 s obraty
- ovládá chromatickou stupnici v rozsahu c^1 až c^4
- zahraje lidovou píseň podle vlastní představy, dokáže ji transponovat, vytvářet druhý hlas nebo píseň zdobit
- orientuje se v notovém zápise, hraje z listu (příprava hry partů pro komorní hru)
- hraje v komorních souborech různého obsazení, je schopen koordinace v oblasti rytmu a intonace
- interpretuje menší skladby z paměti, hraje s doprovodem

Ročníkové výstupy

žák

- propojuje a prohlubuje získané vědomosti a dovednosti v oblasti používání dechu, tvorby tónu, frázování, technické zběhlosti
- využívá různých výrazových prostředků pro vyjádření obsahu skladeb (dynamika, vibrato, změny tempa, ozdoby)
- využívá hry stupnic pro získání technické, rytmické a tónové vyrovnanosti hry
- vytváří vlastní způsob interpretace skladeb, volí výrazové prostředky při respektování stylové charakteristiky skladeb
- orientuje se v notovém zápisu složitějších skladeb (vícehlas)
- spolupracuje v komorních souborech různého obsazení
- je schopen hry z listu a tématické improvizace (např. na téma nálad)
- hraje s doprovodem, zvládá hru snadnějších skladeb z paměti
- připravuje absolventské vystoupení, do programu zařadí také komorních skladby (souborovou hru)

Hra na příčnou flétnu a hudební souvislosti – základní studium 2. stupeň 304
(po absolvování 1. stupně)

1. - 2. ročník**Ročníkové výstupy**

žák

- díky variabilitě učebního plánu může zvolit prioritu individuální výuky nebo skupinové interpretace
- je schopen používat vyspělou nástrojovou vybavenost v oblasti práce s dechem, při tvoření tónu a jeho barvy, při ovlivňování zvuku a jeho kvality
- využívá pokročilou technickou zběhlost pro uvolněnou pohyblivost v náročných melodických a rytmických pasážích
- využívá stupnic dur, moll, chromatické stupnice a rozložených akordů k udržování technické zběhlosti a pohyblivosti
- rozšiřuje dynamické možnosti a používání vibrata při tvorbě výrazu skladeb
- samostatně studuje skladby
- orientuje se v používání hudebních výrazových prostředků ve skladbách různých stylových období
- interpretuje hudebně a výrazově kontrastní skladby se zřetelným rozlišením způsobů hry
- orientuje se v hudebním zápisu sólových i komorních skladeb, je schopen samostatné přípravy partů pro sólovou a komorní hru
- pracuje v komorních souborech různého obsazení a popřípadě hraje na různé druhy zobcových fléten, spolupracuje na hledání zvukových a výrazových poloh společně tvořených skladeb

3. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- prohlubuje a propojuje získané vědomosti a dovednosti v oblasti používání dechu, tvorby tónu, frázování, technické zručnosti
- využívá různých výrazových prostředků pro vyjádření obsahu skladeb (dynamika, vibrato, frázování, dvojitý jazyk)
- využívá stupnic pro udržování technické, rytmické a tónové vyrovnanosti hry
- vytváří vlastní způsob interpretace skladeb, volí výrazové prostředky při respektování stylové charakteristiky skladeb
- je schopen se orientovat v notových zápisech složitějších skladeb, ve vícehlase
- je samostatný při studiu sólových skladeb a komorních partů, volí technické i výrazové prostředky pro jejich interpretaci
- samostatně připravuje souborové party, hraje v komorních souborech různého obsazení
- vede mladší spoluhráče při zkouškách souborů
- je schopen improvizace na různá hudební témata
- hraje z paměti a s doprovodem
- připravuje absolventské vystoupení, volí repertoár a jeho způsoby interpretace, zařadí do programu hru v souboru

Hra na příčnou flétnu a hudební souvislosti – základní studium 2. stupeň **304**
(začínající žáci)

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zná historii nástroje, popíše jeho části, seznámí se s mechanikou a její funkcí, umí nástroj ošetřovat
- je schopen využít základních návyků pro hru (uvolněný přirozený postoj, poloha rukou, používání prstů)
- zvládá základy dechové techniky (funkce bránice, plynulý intenzivní nádech a dlouhý výdech)
- uvědoměle tvoří předpoklady pro správný nátisk (přirozená souhra rtů, zubů, jazyka a dutiny ústní)
- vytváří si představu kvalitního tónu (předehrávání učitelem, reprodukování ukázky)
- projeví při hře své hudební cítění (cit pro melodiku, rytmus, tempo), hudební představivost
- zahraje stupnice a tónické kvintakordy dur a moll do 2 křížků a bé v rozsahu 1 až 2 oktáv
- hraje lidové písně podle sluchu popřípadě s doprovodem
- interpretuje jednoduché skladby z not a z paměti
- dokáže hrát ve dvojhlasu s učitelem nebo jiným žákem

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- je schopen používat návyky správného dýchání (pružnost a posilování bránice a dalších svalů, prohlubování nádechu a prodlužování výdechu)
- využívá tónového rozsahu c^1 až d^3 a vyrovnává jednotlivé zvukové polohy
- vytváří základy frázování (hra tenuto, staccato, legato, portamento)
- používá základních výrazových prostředků (tempo, dynamika, rytmus různých tanců)
- hraje durové a mollové stupnice a tónické kvintakordy do 2 křížků a bé v rozsahu 2 oktáv
- seznamuje se s D^7 , zm^7
- zvládá jednoduchá cvičení, etudy
- hraje z not a z paměti s doprovodem (kytara, klavír)
- zapojí se do hry v komorních souborech
- improvizuje – transpozice lidových písní do různých tónin, zdobení melodie a vytváření druhého hlasu

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- rozvíjí dechovou techniku, (příprava nácviku vibrata)
- zdokonaluje a rozvíjí kulturu tónu a intonace v rozsahu c^1 až gis^3
- využívá větší technickou zručnost hry (kombinace různých druhů frázování, artikulace)
- je schopen samostatnosti a soustředěnosti při studiu skladeb
- orientuje se v charakteristických výrazových prostředcích skladeb různých stylových období
- hraje durové a mollové stupnice do 4 křížků a bé v rozsahu 2 oktáv a chromatické stupnice
- hraje tónické kvintakordy, D^7 , zm^7
- hraje z listu a improvizuje kratší melodické úseky v různých tóninách (např. ozvěna, otázka – odpověď, nálady)
- interpretuje etudy z notového zápisu
- hraje z not a z paměti s doprovodem
- zapojuje se do vícehlasé hry (dua, tria, větší komorní soubory)
- samostatně nastuduje skladby různých stylových období

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- prohlubuje a propojuje získané vědomosti a dovednosti v oblasti používání dechu, tvorby tónu, frázování, technické zručnosti
- využívá různých výrazových prostředků pro vyjádření obsahu skladeb (dynamika, vibrato, dvojitý jazyk)
- využívá stupnic pro získání technické, rytmické a tónové vyrovnanosti hry

- vytváří vlastní způsob interpretace skladeb, volí výrazové prostředky při respektování stylové charakteristiky skladeb
- orientuje se v notových zápisech složitějších skladeb, je schopen hry z listu
- je schopen samostatného přístupu při studiu sólových skladeb a komorních partů
- připravuje souborové party, zapojuje se do hry v komorních souborech různého obsazení
- zvládá improvizaci na základní hudební témata
- hraje z paměti a s doprovodem
- připravuje absolventské vystoupení, volí repertoár a způsob jeho interpretace, do programu zařadí hru v souboru

Hra na příčnou flétnu – rozšířené vyučování 1. stupeň

315

Ročníkové výstupy

Pro konkrétní ročníky platí náročnější očekávané výstupy dle následujícího přehledu:

Rozšířené vyučování	Ročníkové výstupy
2. ročník	3. ročník základního studia
3. ročník	4. ročník základního studia
4. ročník	5. ročník základního studia
5. ročník	6. ročník základního studia
6. ročník	7. ročník základního studia
7. ročník	1. a 2. ročník II. stupně základního studia

Hra na příčnou flétnu a hudební souvislosti – studium pro dospělé

316

Vzdělávací obsah studia pro dospělé je stanovován vyučujícím individuálně na základě vzdělávacích potřeb jednotlivých studentů vypracováním individuálního studijního plánu.

5.11 Studijní zaměření – Hra na klarinet

5.11.1 Charakteristika a cíle výuky hry na klarinet

Klarinet patří mezi jednojazyčkové (jednoplátkové) dřevěné dechové nástroje. Předchůdcem klarinetu byl nástroj zvaný chalumeau, který byl v Německu po roce 1700 přestavěn na klarinet. Přestavbou se značně rozšířil rozsah nástroje a začaly pro něj vznikat náročnější sólové skladby. O velký rozvoj obliby klarinetu v sólové, komorní i orchestrální hudbě se zasloužil především W. A. Mozart a také skladatel českého původu Karel Stamitz. V 19. století zdokonalil klarinetovou mechaniku klarinetista Böhm, jehož systém je užíván dodnes.

Klarinet je oblíbený dechový nástroj pro své široké možnosti využití v souborové hře nejrozličnějších žánrů od klasických obsazení (dechová tria, kvintety) po jazzová seskupení či folklórní soubory. Jeho barevný zvuk je nezastupitelnou součástí dechových i symfonických orchestrů.

Díky velikosti nástroje a fyzické náročnosti hry je možné s výukou klarinetu začít v 9 až 10 letech podle individuálních dispozic žáka, do té doby je pro získání základních dechových návyků využívána zobcová flétna. Cílem výuky je vybavit hráče nástrojovými dovednostmi i pochopením základních hudebních souvislostí pro využití v sólové hře i pro zapojení v nejrozličnějších souborech.

5.11.2 Učební plány – Hra na klarinet

učební plán č. 305 Hra na klarinet základní studium 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na klarinet	1	1	1	1	1	1	1
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - pro žáky po přípravném studiu, nebo nejdříve od 7 let

(věk vhodný pro počátek studia určí individuálně učitel podle tělesných dispozic žáka)

- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů

- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 306 Hra na klarinet základní studium 2. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na klarinet a hudební souvislosti	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5

pozn.: - pro žáky po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
- kombinace individ. výuky a skupin. interpretace 0,5 + 1,5 hod., 1 + 1 hod., 1,5 + 0,5 hod.
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 315 Hra na dechové nástroje rozšířené vyuč. 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na klarinet	1	1	1,5	1,5	2	2	2
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - 1. a 2.roč. odpovídá základnímu studiu, rozšíření počtu hod. od 3. ročníku
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 316 Hra na dechové nástroje studium pro dospělé	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na klarinet a hudební souvislosti	1	1	1	1

5.11.3 Učební osnovy – Hra na klarinet

Hra na klarinet – základní studium 1. stupeň

305

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zná popis nástroje, jeho sestavování, základní údržbu a zásady péče o nástroj
- zná základy používání plátků a zacházení s nimi
- využívá základních návyků při hře (postoj, držení nástroje a postavení rukou, zásady správného dýchání, základní pozice jazyka při nasazování tónu)

- zvládá tvoření tónu a nátisku v rozsahu od e do a¹ bez použití přefukovací klapky
- je schopen hry stupnic G dur a F dur v rozsahu 1 oktávy s kvintakordem a obraty
- zahraje lidovou píseň a jednoduchou melodii
- zvládá hru s doprovodem klavíru, hru drobných skladeb z paměti

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- dokáže hrát cvičení v legatu a portamentu
- zvládá hru v rozsahu e – g²
- využívá rytmické hodnoty not a pomlk: celá, půlová, čtvrtová, osminová, půlová s tečkou, čtvrtová s tečkou
- je schopen hrát v tóninách C, F, G dur
- předvede hru drobných skladeb s doprovodem a z paměti
- zapojuje se do hry v duu s učitelem nebo jiným žákem

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- je schopen tvořit tón a nátisk v rozsahu od e do c³ s použitím přefukovací klapky
- zvládá hru tónů v tenutu, legatu a portamentu a v jejich kombinacích
- dokáže hrát v tóninách C, G, D, F a B dur, hraje stupnice v rozsahu 2 oktáv s kvintakordem a obraty
- zvládá obtížnější rytmické útvary – trioly a synkopy
- je schopen hry s doprovodem klavíru, hry kratších skladeb z paměti
- zvládá dvouhlasou hru s učitelem nebo jiným žákem

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- uplatňuje při hře vyspělejší kvalitu tónu, je schopen práce s barvou tónu a intonací
- je schopen využívat tónového rozsahu od e do e³
- zvládá hru v legatu, portamentu a staccatu
- ovládá hru v různých dynamických a výrazových odstínech
- orientuje se v notovém zápisu skladeb, hraje etudy a cvičení z not, uplatňuje tečkovaný rytmus
- hraje v tóninách C, G, D, A, F, B, Es dur, a, e, d moll, hraje stupnice v rozsahu 2 oktáv s kvintakordy a dominantním septakordem
- zvládá sólovou hru, hru s doprovodem klavíru, zařazuje také hru některých skladeb z paměti
- zapojuje se do komorních souborů

5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- uplatňuje uvědomělou kontrolu kultury tónu, intonační přesnosti
- je schopen rozšiřování dynamických možností nástroje a jejich využití pro výraz skladeb
- dokáže si tvořit představu hudební fráze v souvislosti se správnými nádechy
- ovládá tónový rozsah do g^3 a hru chromatické stupnice
- k používaným tóninám doplní tóniny E, As dur, h, g moll
- ke stupnicím a akordům zařadí hru zmenšeného akordu
- orientuje se v notovém zápisu složitějších skladeb, je schopen hry jednoduchých písní a melodii z listu
- rozlišuje skladby různých stylů a využívá základní zásady správné interpretace
- uplatňuje sólovou hru, hru s doprovodem klavíru, hru z not a z paměti
- zapojuje se do komorních souborů různého obsazení

6. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá pokročilejší dechové a prstové techniky (vzájemná nezávislost i koordinace)
- je schopen hry v rozsahu e – g^3 s chromatickými postupy
- zvládá široké dynamické možnosti nástroje, jejich postupné změny (zesilování a zeslabování)
- v interpretaci skladeb využívá melodických ozdob (nátryl, náraz, příraz, skupinka)
- je schopen samostatnosti při přípravě skladeb, volí základní výrazové prostředky
- hraje durové stupnice do 4 křížků a bé, mollové stupnice do 3 křížků a bé s $5/3$, obraty a D^7
- dokáže zahrát obraty zmenšeného septakordu
- předvede hru sólových skladeb, hru s doprovodem klavíru, hru z not a z paměti
- aktivně pracuje v komorních souborech, připravuje jednotlivé party komorní hry
- je schopen hry jednoduchých skladeb z listu

7. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá rozsahu od e do g^3 v chromatických postupech
- je schopen využít širokých dynamických možností nástroje ve všech polohách
- si tvoří představu stavby jednotlivých frází a představu stavby celé skladby
- hraje stupnice dur a moll do 4 křížků a bé v celém rozsahu s akordy, obraty, D^7 a zm^7
- používá další melodické ozdoby (trylek, obal)
- je schopen respektovat zásady správné interpretace skladeb různých stylů (včetně moderních skladeb)
- je schopen zapojení do komorních souborů různého obsazení a koordinace s ostatními nástroji v oblasti rytmu, intonace, dynamiky, barvy zvuku

- připravuje samostatně party komorní (orchestrální) hry
- je schopen hry jednoduchých skladeb a komorních partů z listu
- připravuje své absolventské vystoupení, ve spolupráci s učitelem volí repertoár, kromě sólové hry zařadí do programu také souborové skladby

Hra na klarinet a hudební souvislosti - základní studium 2. stupeň (po absolvování 1. stupně)

306

1. - 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- na základě variability učebního plánu volí prioritu individuální výuky nebo skupinové interpretace
- využívá a kombinuje všechny návyky a dovednosti, získané v 1. stupni studia
- uvědoměle kontroluje uvolněnost těla a přirozenost při hře
- je schopen stálé péče o tónovou kulturu, používá zásady správného nátisku a dechu
- rozšiřuje pohyblivost a uvolněnost prstů
- do hry zařazuje nácvik rychlého a dvojitého staccata a procvičování různých artikulačních vzorců
- využívá celý rozsah nástroje a všech chromatických tónů v tomto rozsahu
- hraje durové a mollové stupnice do 5 křížků a bé s akordy a obraty, D⁷ a zm⁷ a chromatické stupnice
- ovládá základy kontrolovaného vibrata
- dokáže využít širokých výrazových možností nástroje, agogických, dynamických a tempových rozdílů
- je schopen samostatné přípravy skladeb, volby výrazových prostředků
- se zapojuje do komorních souborů různého obsazení, aktivně tvoří způsob společné interpretace skladeb, zvládá samostatnou přípravu komorních partů a hru z listu

3. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá notaci klarinetu v ladění in A, jeho využití v sólové i komorní hře
- orientuje se v transpozici in C a v jejím využití
- prohlubuje celkový hudební rozhled, orientuje se v různých hudebních stylech a v pravidlech jejich interpretace
- je schopen hodnotit a vytvářet si názor na nahrávky a na cizí i vlastní výkony
- zvládá samostatnou přípravu skladeb, volbu vhodných výrazových a stylových prostředků
- hraje všechny durové a mollové stupnice s akordy a obraty, D⁷ a zm⁷ a chromatické stupnice
- je schopen sólové hry rozsáhlejších skladeb a cyklů, hry s doprovodem klavíru, hry z not, z paměti a z listu

- jako člen komorních souborů zvládá koordinaci se spoluhráči v oblasti rytmu, intonace, dynamiky, výrazu a přípravu komorních partů
- připravuje své absolventské vystoupení, volí repertoár, do programu zařadí také skladby souborové hry

Hra na klarinet a hudební souvislosti – základní studium 2. stupeň (začínající žáci)

306

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zná popis nástroje, jeho sestavování, základní údržbu a zásady péče o nástroj
- rozumí a umí využít základů používání plátků a zacházení s nimi
- ovládá základní návyky při hře, postoj, držení nástroje a postavení rukou, zásady správného dýchání, základní pozice jazyka při nasazování tónu
- je schopen tvořit tón a nátisk v rozsahu $e - g^2$, postupně s použitím přefukovací klapky
- dokáže hrát tóny v legatu a portamentu
- hraje stupnice G dur a F dur (používá posuvek fis a bé) v rozsahu 1 oktávy s T5/3 a obraty
- dokáže zahrát lidovou píseň a jednoduchou melodii
- je schopen hrát s doprovodem klavíru, zahraje drobné skladby z paměti
- zvládá zapojení do hry v duu s učitelem nebo jiným žákem

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá rozsahu od e do d^3 a posuvek fis, cis, gis a bé, es, as v celém rozsahu nástroje
- ovládá náročnější cviky dechové a prstové techniky a základy hry staccato
- je schopen využít různé dynamické možnosti nástroje při zachování kvality tónu
- dokáže si vytvořit představu hudební fráze v souvislosti s používáním správných nádechů
- je schopen základní orientace v notovém zápisu
- hraje stupnice C, G, D, F, B dur s kvintakordy, obraty a D^7 a stupnici a moll s kvintakordem
- přednese sólově snadnější skladby, hraje s doprovodem klavíru, z not a z paměti
- zvládá hru jednodušších partů při hře v komorním souboru
- zahraje jednoduchou píseň z listu a podle sluchu

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- dokáže používat kvalitní tón (barva tónu, intonace)
- využívá pokročilejší dechové a prstové techniky (vzájemná nezávislost i koordinace)
- zvládá rozsah do f^3 a využívání posuvek fis, cis, gis, dis a bé, es, as, des
- je schopen využít širší škálu dynamických možností (zesilování a zeslabování)

- hraje durové a mollové stupnice do 4 křížků a bé s kvintakordy, obraty, D⁷ a zm⁷
- kombinuje hru legato, portamento a staccato
- do hry zařazuje melodické ozdoby (nátryl, trylek, obal, náraz, příraz, skupinka)
- je schopen samostatné přípravy skladby, vytváří si představu fráze a stavby hudebních forem
- volí výrazové prostředky při hře skladeb různých stylů, respektuje základy stylové interpretace
- orientuje se v hudebním zápisu, hraje jednoduché skladby a komorní party z listu
- zapojuje se do hry v komorních souborech různého obsazení

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- uplatňuje zásady správného nátisku a využívání dechu při stálé péči o tónovou kulturu
- využívá pokročilé nástrojové techniky, uvolněnosti a hbitosti prstů, rychlého a dvojitého staccata, různých artikulačních vzorců
- využívá celého rozsahu nástroje a všech chromatických tónů v tomto rozsahu
- hraje durové a mollové stupnice s akordy a obraty, D⁷ a zm⁷, chromatické stupnice
- ovládá základy kontrolovaného vibrata
- využívá široké spektrum výrazových prostředků, agogických, dynamických a tempových rozdílů
- orientuje se v různých hudebních stylech a v pravidlech jejich interpretace
- je schopen hodnotit vlastní vystoupení i nahrávky, samostatně připravovat skladby
- interpretuje skladby sólově i s doprovodem klavíru, z not i z paměti, je schopen hry z listu
- zapojuje se do komorních souborů různého obsazení, připravuje samostatně komorní party
- připravuje své absolventské vystoupení, do repertoáru zařadí sólové i komorní skladby

Hra na klarinet – rozšířené vyučování 1. stupeň

315

Ročníkové výstupy

Pro konkrétní ročníky platí náročnější očekávané výstupy dle následujícího přehledu:

Rozšířené vyučování	Ročníkové výstupy
2. ročník	3. ročník základního studia
3. ročník	4. ročník základního studia
4. ročník	5. ročník základního studia
5. ročník	6. ročník základního studia
6. ročník	7. ročník základního studia
7. ročník	1. a 2. ročník II. stupně základního studia

Hra na klarinet a hudební souvislosti – studium pro dospělé

316

Vzdělávací obsah studia pro dospělé je stanovován vyučujícím individuálně na základě vzdělávacích potřeb jednotlivých studentů vypracováním individuálního studijního plánu.

5.12 Studijní zaměření – Hra na saxofon

5.12.1 Charakteristika a cíle výuky hry na saxofon

Saxofon je jednoplátkový dřevěný dechový nástroj vyráběný převážně z mosazi. Do rodiny dřevěných dechových nástrojů patří kvůli své stavbě a způsobu, jakým se na něj hraje. Původním záměrem bylo vytvořit nástroj vhodný pro dechové a vojenské orchestry. Již od počátku byly saxofony konstruovány výhradně z kovu. Saxofon vynalezl belgický nástrojař, flétnista a klarinetista Adolphe Sax, nástroj byl poprvé představen veřejnosti na výstavě v Bruselu v roce 1841. Saxovým záměrem bylo zkonstruovat zcela nový dechový nástroj, který by zněl dobře v nízkých polohách a který by kombinoval dobrou ovladatelnost dřevěných nástrojů s masivním a razantním tónem žesťových nástrojů. Masově se rozšířil až od nástupu jazzu na přelomu 19. a 20. století, používá se jako sólový nástroj i jako součást jazzových souborů či orchestrů. Saxofon je svými zvukovými vlastnostmi pro tento žánr daleko vhodnější než pro potřeby vážné hudby.

V současnosti se z velké rodiny saxofonů používají převážně typy sopránový (in B), altový (in Es), tenorový (in B) a barytonový (in Es). Hra na saxofon je poměrně velmi oblíbená pro své možnosti využití v moderních hudebních žánrech. Žáci studující hru na saxofon proto musí mít také výrazně rozvinuté rytmické cítění a smysl pro souhru.

Díky velikosti nástroje a fyzické náročnosti hry je možné s výukou hry na saxofon začít v 9 až 10 letech podle individuálních dispozic žáka, do té doby je pro získání základních dechových návyků využívána zobcová flétna. Cílem výuky je vybavit hráče nástrojovými dovednostmi i pochopením základních hudebních souvislostí pro využití v sólové hře i pro zapojení v nejrůznějších souborech.

5.12.2 Učební plány – Hra na saxofon

učební plán č. 307 Hra na saxofon základní studium 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na saxofon	1	1	1	1	1	1	1
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

- pozn.: - pro žáky po přípravném studiu, nebo nejdříve od 7 let
(věk vhodný pro počátek studia určí individuálně učitel podle tělesných dispozic žáka)
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 308 Hra na saxofon základní studium 2. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na saxofon a hudební souvislosti	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5

pozn.: - pro žáky po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
- kombinace individ. výuky a skupin. interpretace 0,5 + 1,5 hod., 1 + 1 hod., 1,5 + 0,5 hod.
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 315 Hra na dechové nástroje rozšířené vyuč. 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na saxofon	1	1	1,5	1,5	2	2	2
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - 1. a 2.roč. odpovídá základnímu studiu, rozšíření počtu hod. od 3. ročníku
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 316 Hra na dechové nástroje studium pro dospělé	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na saxofon a hudební souvislosti	1	1	1	1

5.12.3 Učební osnovy – Hra na saxofon

Hra na saxofon – základní studium 1. stupeň

307

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá základní údržbu nástroje, umí sestavit nástroj
- seřídí plátek na hubičce a ví, jak o něj pečovat
- zformuje nátisk
- při držení nástroje je schopen uvolněného, přirozeného tvaru ruky a prstů

- při hře udržuje rovný postoj
- rozliší hru legato a tenuto (nasazovaně)
- rozdělí notu celou na čtvrtové a půlové
- hraje v rozsahu $g^1 - g^2$, zahraje cvičení v rozsahu 3 řádků
- zahraje lidovou píseň a jednoduchou melodii
- zvládá hru s doprovodem klavíru, hru drobných skladeb z paměti

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- hraje v rozsahu $d^1 - d^3$
- ovládá hru v tóninách do 2# a 2b
- rozdělí notu čtvrtovou na osminové, využívá rytmické hodnoty not a pomlk: celá, půlová, čtvrtová, osminová, půlová s tečkou, čtvrtová s tečkou
- zahraje cvičení v rozsahu půl stránky
- využívá dynamiku piano – forte
- předvede hru drobných skladeb s doprovodem a z paměti
- zapojuje se do hry v duu s učitelem nebo jiným žákem

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- hraje v rozsahu $d^1 - e^3$
- k rozpoznání správné kvality tónu používá sluchovou sebekontrolu
- zvládá obtížnější rytmické útvary – trioly a synkopy
- spočítá synkopu a čtvrtovou notu s tečkou, rozdělí čtvrtovou notu na triolu
- ovládá hru v tóninách do 3# a 3b
- využívá dynamiku piano, mezzopiano, mezzoforte, forte, decrescendo, crescendo
- zná a aplikuje ritardando, accelerando
- je schopen hry s doprovodem klavíru, hry kratších skladeb z paměti
- zvládá dvouhlasou hru s učitelem nebo jiným žákem

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- hraje v rozsahu $b - f^3$
- ovládá hru v tóninách do 4# a 4b
- rozliší klasické a jazzové frázování
- rozlišuje způsob nasazování tónů „t“ a „d“
- respektuje tempová označení
- zahraje etudu v rozsahu jedné stránky
- je schopen využívat akcenty, fp
- transponuje jednoduchou melodii od daného tónu
- hraje v komorním souboru nebo v orchestru

5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- samostatně postupuje při výběru plátků
- používá uvědoměle brániční dýchání, uplatňuje kontrolu kultury tónu, intonační přesnosti
- hraje vibrato, je schopen využít širokých dynamických možností nástroje pro výraz skladeb
- ovládá hru v tóninách do 5# a 5b
- respektuje a dle italského názvosloví pojmenuje všechna tempová označení
- zahraje skladbu v rozsahu dvou stran
- je schopen hry jednoduchých písní a melodií z listu
- uplatňuje sólovou hru, hru s doprovodem klavíru, hru z not a z paměti
- zapojuje se do komorních souborů různého obsazení

6. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- má osvojen cit pro stavbu hudební fráze
- samostatně nastuduje zadanou skladbu
- ovládá hru v tóninách do 6# a 6b
- hraje tóny g^3 , gis^3
- zvládá postupné změny dynamiky (zesilování a zeslabování)
- předvede hru sólových skladeb, hru s doprovodem klavíru, hru z not a z paměti
- aktivně pracuje v komorních souborech, připravuje jednotlivé party komorní hry
- je schopen hry jednoduchých skladeb z listu

7. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá hru v tóninách do 7# a 7b
- používá celý chromatický rozsah nástroje
- využívá široké dynamické spektrum nástroje
- přednese skladbu cyklického charakteru
- je schopen zapojení do komorních souborů různého obsazení a koordinace s ostatními nástroji v oblasti rytmu, intonace, dynamiky, barvy zvuku
- připravuje samostatně party komorní (orchestrální) hry, je schopen hry jednoduchých skladeb a komorních partů z listu
- připravuje své absolventské vystoupení, ve spolupráci s učitelem volí repertoár, kromě sólové hry zařadí do programu také souborové skladby

1. - 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- na základě variability učebního plánu volí prioritu individuální výuky nebo skupinové interpretace
- využívá a kombinuje všechny návyky a dovednosti, získané v 1. stupni studia
- uvědoměle kontroluje uvolněnost těla a přirozenost při hře
- je schopen stálé péče o tónovou kulturu, používá zásady správného nátisku a správného dechu
- rozšiřuje pohyblivost a uvolněnost prstů, do hry zařazuje nácvik rychlého a dvojitého staccata a procvičování různých artikulačních vzorců
- využívá celý rozsah nástroje a všech chromatických tónů v tomto rozsahu
- používá chrapot a frullatto
- hraje alikvotní tóny
- nastuduje skladu cyklického charakteru
- dokáže využít širokých výrazových možností nástroje, agogických, dynamických a tempových rozdílů
- je schopen samostatné přípravy skladeb, volby výrazových prostředků
- zapojuje se do komorních souborů různého obsazení, aktivně spolupracuje na tvorbě společné interpretace skladeb, zvládá samostatnou přípravu komorních partů a hru z listu

3. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- hraje dvojité staccato na jednom tónu
- interpretuje skladby různých stylových období a žánrů
- interpretuje swing, blues, bossa novu, ballad, funky
- ovládá dvojité staccato v melodii
- zvládá samostatnou přípravu skladeb, volí vhodné výrazové prostředky
- je schopen sólové hry rozsáhlejších skladeb a cyklů, hry s doprovodem klavíru, hry z not, z paměti a z listu
- jako člen komorních souborů zvládá koordinaci se spoluhráči v oblasti rytmu, intonace, dynamiky, výrazu a přípravu komorních partů
- připravuje své absolventské vystoupení, vybírá repertoár, do programu zařadí také skladby souborové hry

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá základní údržbu nástroje, umí sestavit nástroj
- seřídí plátek na hubičce a ví, jak o něj pečovat
- zformuje nátisk
- při držení nástroje je schopen uvolněného, přirozeného tvaru ruky a prstů
- při hře udržuje rovný postoj
- rozliší hru legato a tenuto (nasazovaně)
- hraje v rozsahu $d^1 - d^3$
- ovládá hru v tóninách do 2# a 2b
- využívá rytmické hodnoty not a pomlk: celá, půlová, čtvrtová, osminová, půlová s tečkou, čtvrtová s tečkou
- zahraje cvičení v rozsahu půl stránky, zahraje lidovou píseň a jednoduchou melodii
- využívá dynamiku piano – forte
- předvede hru drobných skladeb s doprovodem a z paměti
- zapojuje se do hry v duu s učitelem nebo jiným žákem

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- hraje v rozsahu $b - f^3$
- ovládá hru v tóninách do 4# a 4b
- rozlišuje způsob nasazování tónů „t“ a „d“
- k rozpoznání správné kvality tónu používá sluchovou sebekontrolu
- zvládá obtížnější rytmické útvary – trioly a synkopy
- rozliší klasické a jazzové frázování
- využívá dynamiku piano, mezzopiano, mezzoforte, forte, decrescendo, crescendo
- zná a aplikuje ritardando, accelerando
- je schopen využívat akcenty, fp
- transponuje jednoduchou melodii od daného tónu
- zahraje etudu v rozsahu jedné stránky
- je schopen hry s doprovodem klavíru, hry kratších skladeb z paměti
- zvládá dvouhlasou hru s učitelem nebo jiným žákem
- hraje v komorním souboru nebo v orchestru

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- samostatně postupuje při výběru plátků
- používá uvědoměle brániční dýchání, uplatňuje kontrolu kultury tónu, intonační přesnosti

- využívá znalost stavby hudební fráze, samostatně nastuduje zadanou skladbu
- ovládá hru v tóninách do 6# a 6b
- hraje tóny g³, gis³
- používá vibrato, je schopen využít širokých dynamických možností nástroje pro výraz skladeb
- respektuje a dle italského názvosloví pojmenuje všechna tempová označení
- zvládá postupné změny dynamiky (zesilování a zeslabování)
- předvede hru sólových skladeb, hru s doprovodem klavíru, hru z not a z paměti
- aktivně pracuje v komorních souborech, připravuje jednotlivé party komorní hry
- je schopen hry jednoduchých skladeb z listu

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá hru v tóninách do 7# a 7b
- používá celý chromatický rozsah nástroje
- využívá široké dynamické spektrum nástroje
- přednese skladbu cyklického charakteru
- je schopen zapojení do komorních souborů různého obsazení a koordinace s ostatními nástroji v oblasti rytmu, intonace, dynamiky, barvy zvuku
- připravuje samostatně party komorní (orchestrální) hry, je schopen hry jednoduchých skladeb a komorních partů z listu
- připravuje své absolventské vystoupení, ve spolupráci s učitelem volí repertoár, kromě sólové hry zařadí do programu také souborové skladby

Hra na saxofon – rozšířené vyučování 1. stupeň

315

Ročníkové výstupy

Pro konkrétní ročníky platí náročnější očekávané výstupy dle následujícího přehledu:

Rozšířené vyučování	Ročníkové výstupy
2. ročník	3. ročník základního studia
3. ročník	4. ročník základního studia
4. ročník	5. ročník základního studia
5. ročník	6. ročník základního studia
6. ročník	7. ročník základního studia
7. ročník	1. a 2. ročník II. stupně základního studia

Hra na saxofon a hudební souvislosti – studium pro dospělé

316

Vzdělávací obsah studia pro dospělé je stanovován vyučujícím individuálně na základě vzdělávacích potřeb jednotlivých studentů vypracováním individuálního studijního plánu.

5.13 Studijní zaměření – Hra na trubku

5.13.1 Charakteristika a cíle výuky hry na trubku

Trubka je nejčastěji používaný člen rodiny žesťových nástrojů. Její historie a repertoár sahají od renesanční a barokní hudby po nejmladší a nejmodernější hudební žánry. Trubka má široké uplatnění jako sólový nástroj, nástroj pro komorní hru i nástroj orchestrální. V řadě zemí jsou velmi oblíbené žesťové soubory různého obsazení, v nichž je trubka základním nástrojem. Její role je velmi významná v moderní, především jazzové hudbě. V naší hudební historii má důležité místo také tradice dechových hudeb se specifickým repertoárem a obsazením, i zde má trubka významnou úlohu.

Zájem o hru na žesťové nástroje v posledních letech poněkud poklesl, cílem výuky je proto představit tyto nástroje v dobrém světle a vytvořit předpoklady pro získávání nových hráčů, z nichž by bylo možné tvořit různé žesťové ansámby.

Fyzická náročnost hry na trubku neumožňuje začínat s výukou v příliš brzkém věku, podle individuálních dispozic jednotlivých žáků bývá vhodnou dobou pro počátky hry na trubku věk kolem 10 let. Do té doby je vhodné využít pro získání základních dechových návyků jako přípravný dechový nástroj zobcovou flétnu.

Sólové výkony žáků i vystoupení žesťových komorních souborů jsou žádanou součástí řady kulturních a společenských příležitostí. Slavnostní hudební výraz, který je charakteristický pro zvuk žesťových nástrojů, jim dává množství příležitostí uplatnit své umění v životě obcí, měst a jejich kulturních událostí.

5.13.2 Učební plány – Hra na trubku

učební plán č. 309 Hra na trubku základní studium 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na trubku	1	1	1	1	1	1	1
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - pro žáky po přípravném studiu, nebo nejdříve od 7 let

(věk vhodný pro počátek studia určí individuálně učitel podle tělesných dispozic žáka)

- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů

- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 310 Hra na trubku základní studium 2. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na trubku a hudební souvislosti	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5

pozn.: - pro žáky po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
- kombinace individ. výuky a skupin. interpretace 0,5 + 1,5 hod., 1 + 1 hod., 1,5 + 0,5 hod.
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 315 Hra na dechové nástroje rozšířené vyuč. 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na trubku	1	1	1,5	1,5	2	2	2
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - 1. a 2.roč. odpovídá základnímu studiu, rozšíření počtu hod. od 3. ročníku
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 316 Hra na dechové nástroje studium pro dospělé	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na trubku a hudební souvislosti	1	1	1	1

5.13.3 Učební osnovy – Hra na trubku

Hra na trubku – základní studium 1. stupeň

309

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zná historii, stavbu nástroje a základní způsoby péče o nástroj
- je schopen použít základy správného postoje a držení těla při hře na nástroj (uvolněné svaly, správný postoj rukou a ramen, volný krk, pozice brady)

- je schopen použít základní návyky pro tvorbu tónu (správné dýchání, využití bránice, aktivní využívání břišních svalů, práce jazyka, funkce mimických svalů)
- formuje nátlak na základě každodenní domácí přípravy
- hraje spolehlivě v rozsahu fis – c² (ladění in B)
- hraje základní nátlaková cvičení (dlouhé tóny, ohebnost rtů), cvičení pro ohebnost jazyka
- interpretuje jednoduché skladby a lidové písně

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá správné držení těla při hře na nástroj (uvolněné svaly, správný postoj rukou a ramen, volný krk, pozice brady)
- ovládá základní anatomické předpoklady tvorby tónu (využití bránice, aktivní využívání břišních svalů, práce jazyka, funkce mimických svalů)
- hraje v rozsahu fis – e² (ladění in B)
- hraje základní nátlakové cvičení ve větším rozsahu, než v předchozím ročníku (dlouhé tóny, ohebnost rtů), cvičení pro ohebnost jazyka
- rozlišuje hru staccato a hru legato
- interpretuje z paměti stupnice dur a moll, jejich tónické kvintakordy (do 3 křížků a 3 bé)
- interpretuje jednoduché skladby klasické hudby a složitější lidové písně

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- uvědoměle využívá správné držení těla při hře na nástroj (uvolněné svaly, správný postoj rukou a ramen, volný krk, pozice brady)
- uvědoměle využívá základní anatomické předpoklady tvorby tónu (využití bránice, aktivní využívání břišních svalů, práce jazyka, funkce mimických svalů)
- hraje v rozsahu fis – g² (ladění in B)
- používá nátlaková cvičení (dlouhé tóny, ohebnost rtů), cvičení pro ohebnost jazyka a základní cvičení pro ohebnost prstů
- používá hru v různých dynamických odstínech, hru legato a staccato
- hraje stupnice dur a moll, jejich tónické kvintakordy, včetně obrátů (do 4 křížků a 4 bé)
- interpretuje jednodušší (doprovodné) party tanečního orchestru, interpretuje jednoduché etudy
- je schopen použít jednoduché prvky volné improvizace
- interpretuje základní skladby klasické hudby, složitější lidové písně

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá zvládnuté anatomické předpoklady tvorby tónu ve všech dynamických a rozsahových registrech (bránice, břišní svaly, jazyk, mimické svaly)
- hraje v rozsahu fis – c³ (ladění in B)

- hraje náročnější nátisková cvičení (dlouhé tóny, ohebnost rtů), cvičení pro ohebnost jazyka a náročnější cvičení pro ohebnost prstů
- zahraje zpaměti stupnice dur a moll, jejich tónické kvintakordy a dominantní akordy včetně všech obrátů (do 4 křížků a 4 bé)
- interpretuje skladby klasické hudby a jednodušší jazzové skladby
- při hře odlišuje skladby různého charakteru a nálady dynamikou a hudebním výrazem
- orientuje se v zápisu skladeb, v základní rytmické, tóninové a formální struktuře
- interpretuje obtížnější party tanečního orchestru, interpretuje náročnější etudy
- využívá volnou improvizaci v základních tóninách dur a moll
- rozvíjí svou hudební paměť na kratších skladbách
- je schopen hry s doprovodem z not i zpaměti, ovládá jednodušší prvky hry z listu
- zapojuje se do hry v komorních souborech

5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá všechny získané dovednosti tvorby tónu při vytváření rozdílů v dynamice, artikulaci a interpretaci skladeb
- rozšiřuje a upevňuje rozsah fis až a²
- hraje pokročilá nátisková cvičení (dlouhé tóny, ohebnost rtů), cvičení pro ohebnost jazyka
- hraje pokročilá cvičení pro ohebnost prstů v rychlejších tempech
- hraje zpaměti stupnice dur a moll a jejich tónické kvintakordy a dominantní akordy včetně všech obrátů (do 5 křížků a 5 bé)
- interpretuje středně pokročilé etudy
- rozlišuje zásady interpretace skladeb různých stylových období, uplatňuje stálou kontrolu kvality tónu
- orientuje v notovém zápisu složitějších skladeb, hraje z listu jednoduché skladby
- interpretuje skladby klasické hudby, jazzové hudby i populární hudby
- interpretuje různé party tanečního orchestru, zapojuje se do hry v komorních souborech různého obsazení a do hry s doprovodem
- je schopen zahrát kratší skladbu zpaměti, předvést volnou improvizaci na dané téma

6. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- rozvíjí hru v celém rozsahu nástroje fis až c³ používáním nátiskových cvičení (legata, dlouhé tóny, ohebnost rtů), cvičení pro ohebnost jazyka a základních technických studií
- zdokonaluje kvalitu tónu a nasazení tónu, rozvíjí technickou zručnost ve hře staccato v šestnáctinových hodnotách
- rozvíjí používání různých výrazových prostředků (dynamické rozdíly, agogika, frázování)
- ve skladbách různého charakteru a různých stylových období včetně jazzu
- hraje stupnice dur a moll, kvintakordy a D⁷ v celém rozsahu nástroje, chromatické stupnice

- interpretuje náročnější etudy
- orientuje se v notovém zápisu vícehlasých skladeb,
- připravuje samostatně party tanečních souborů nebo komorních souborů různého obsazení
- hraje z paměti, s doprovodem a ve vícehlase
- předvádí volnou improvizaci na dané téma v tóninách do 2 křížků a bé

7. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- propojuje při hře získané dovednosti v oblasti používání dechu, nátisku a tvorby tónu v celém rozsahu nástroje (fis – d³)
- využívá technické, rytmické a tónové vyrovnanosti hry, procvičované na stupnicích
- ovládá širší možnosti frázování, hru náročnějších rytmických útvarů (triola, synkopa, tečkovaný rytmus)
- je schopen používání různých výrazových prostředků pro vyjádření obsahu skladeb (dynamika, tempové změny, frázování, agogika)
- je schopen samostatného přístupu při studiu skladeb a při volbě výrazových prostředků (vlastní interpretace)
- je schopen zahrát etudy pokročilé obtížnosti
- rozlišuje a využívá různé způsoby interpretace barokní, klasicistní a romantické hudby a jazzu
- interpretuje skladby základního trumpetového repertoáru klasické hudby, středně obtížné skladby raného jazzu, jednodušší skladby trumpetové literatury 20. století
- připravuje samostatně souborové a orchestrální party, hraje v komorních souborech různého obsazení
- předvádí volnou improvizaci na dané téma v tóninách do 4 křížků a bé
- připravuje své absolventské vystoupení, spolupracuje na výběru repertoáru, včetně zařazení hry ansámblových skladeb

Hra na trubku a hudební souvislosti – základní studium 2. stupeň
(po absolvování 1. stupně)

310

1. - 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- díky variabilitě učebního plánu volí prioritu individuální výuky nebo skupinové interpretace
- rozšiřuje svou nástrojovou vybavenost především po kvalitativní stránce (rozvoj a posilování nátisku retními vazbami, vydržované tóny)
- rozšiřuje technickou vybavenost směrem k pohyblivosti v náročných melodických a rytmických pasážích (jednoduché a násobné staccato)
- procvičuje stupnice dur, moll a rozložené akordy v celém rozsahu nástroje v různých artikulacích a rytmických variacích

- využívá rozšířených dynamických a výrazových možností při vyjádření obsahu skladeb
- je schopen samostatného studia skladeb, orientuje se v používání hudebních výrazových prostředků ve skladbách různých stylových období
- pracuje v komorních souborech různého obsazení a hudebních stylů
- orientuje se v hudebním zápisu sólových i komorních skladeb, je schopen samostatné přípravy partů pro sólovou a komorní hru

3. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- hraje spolehlivě v rozsahu fis-es3, hraje pedálové tóny fis – B
- orientuje se v základech sólové a orchestrální trumpetové literatury klasické hudby
- popíše detailně a používá rozdíly v interpretaci barokní, klasicistní, romantické hudby, hudby 20. století a jazzu
- interpretuje skladby základního trumpetového repertoáru klasické hudby, náročnější jazzové skladby a náročnější skladby trumpetové literatury 20. století
- je schopen hry na trubku in B a trubku in C
- hraje cvičení i souborové a orchestrální skladby v transpozicích o velkou sekundu a tercii
- interpretuje etudy pokročilé obtížnosti
- předvádí volnou improvizaci na dané téma v různých stylech a tóninách
- připravuje své absolventské vystoupení, volí jeho repertoár s využitím komorních skladeb

Hra na trubku a hudební souvislosti – základní studium 2. stupeň
(začínající žáci)

310

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zná historii, stavbu nástroje a základní způsoby péče o nástroj
- je schopen použít základy správného postoje a držení těla při hře na nástroj (uvolněné svaly, správný postoj rukou a ramen, volný krk, pozice brady)
- je schopen použít základní návyky pro tvorbu tónu (správné dýchání, využití bránice, aktivní využívání břišních svalů, práce jazyka, funkce mimických svalů)
- formuje nátisk na základě každodenní domácí přípravy
- hraje spolehlivě v rozsahu fis – c² (ladění in B)
- hraje základní nátisková cvičení (dlouhé tóny, ohebnost rtů), cvičení pro ohebnost jazyka
- interpretuje jednoduché skladby a lidové písně
- rozlišuje hru staccato a hru legato
- interpretuje z paměti stupnice dur a moll, jejich tónické kvintakordy (do 3 křížků a 3 bé)
- interpretuje jednoduché skladby klasické hudby a složitější lidové písně

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- uvědoměle využívá správné držení těla při hře na nástroj (uvolněné svaly, správný postoj rukou a ramen, volný krk, pozice brady)
- uvědoměle využívá základní anatomické předpoklady tvorby tónu (využití bránice, aktivní využívání břišních svalů, práce jazyka, funkce mimických svalů)
- hraje v rozsahu fis – c³ (ladění in B)
- používá nátlaková cvičení (dlouhé tóny, ohebnost rtů), cvičení pro ohebnost jazyka a základní cvičení pro ohebnost prstů
- používá hru v různých dynamických odstínech, hru legato a staccato
- hraje stupnice dur a moll, jejich tónické kvintakordy a D7 včetně obrátů (do 4 křížků a 4 bé)
- interpretuje jednodušší skladby klasické hudby a jednodušší jazzové skladby
- interpretuje jednodušší (doprovodné) party tanečního orchestru, interpretuje jednoduché etudy
- je schopen použít jednoduché prvky volné improvizace
- orientuje se v zápisu skladeb, v základní rytmické, tóninové a formální struktuře
- rozvíjí svou hudební paměť na kratších skladbách
- je schopen hry s doprovodem z not i z paměti, ovládá jednodušší prvky hry z listu
- zapojuje se do hry v komorních souborech

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá všechny získané dovednosti tvorby tónu při vytváření rozdílů v dynamice, v artikulaci a interpretaci skladeb
- rozšiřuje a upevňuje rozsah fis až a²
- zdokonaluje kvalitu tónu a nasazení tónu, rozvíjí technickou zručnost ve hře staccato v šestnáctinových hodnotách
- hraje náročnější nátlaková cvičení (dlouhé tóny, ohebnost rtů), cvičení pro ohebnost jazyka
- hraje pokročilá cvičení pro ohebnost prstů v rychlejších tempech
- hraje z paměti stupnice dur a moll a jejich tónické kvintakordy a dominantní akordy včetně všech obrátů (do 5 křížků a 5 bé)
- interpretuje středně náročné etudy
- rozlišuje zásady interpretace skladeb různých stylových období, uplatňuje stálou kontrolu kvality tónu
- se orientuje v notovém zápisu složitějších skladeb, hraje z listu jednoduché skladby
- interpretuje skladby klasické hudby, jazzové hudby i populární hudby
- interpretuje různé party tanečního orchestru, zapojuje se do hry v komorních souborech různého obsazení a do hry s doprovodem
- je schopen zahrát kratší skladbu z paměti, předvést volnou improvizaci na dané téma

Ročníkové výstupy

žák

- propojuje při hře získané dovednosti v oblasti používání dechu, nátisku a tvorby tónu v celém rozsahu nástroje (fis – d³)
- využívá technické, rytmické a tónové vyrovnanosti hry, procvičované na stupnicích
- ovládá širší možnosti frázování, hru náročnějších rytmických útvarů (triola, synkopa, tečkovaný rytmus)
- je schopen používání různých výrazových prostředků pro vyjádření obsahu skladeb (dynamika, tempové změny, frázování, agogika)
- je schopen samostatného přístupu při studiu skladeb a při volbě výrazových prostředků (vlastní interpretace)
- je schopen zahrát etudy pokročilé obtížnosti
- rozlišuje a využívá různé způsoby interpretace barokní, klasicistní a romantické hudby a jazzu
- interpretuje skladby základního trumpetového repertoáru klasické hudby, středně obtížné skladby raného jazzu, jednodušší skladby trumpetové literatury 20. století
- připravuje samostatně souborové a orchestrální party, hraje v komorních souborech různého obsazení
- předvádí volnou improvizaci na dané téma v tóninách do 4 křížků a bé
- připravuje své absolventské vystoupení, spolupracuje na výběru repertoáru, včetně zařazení hry ansámblových skladeb

Hra na trubku – rozšířené vyučování 1. stupeň
315
Ročníkové výstupy

Pro konkrétní ročníky platí náročnější očekávané výstupy dle následujícího přehledu:

Rozšířené vyučování	Ročníkové výstupy
2. ročník	3. ročník základního studia
3. ročník	4. ročník základního studia
4. ročník	5. ročník základního studia
5. ročník	6. ročník základního studia
6. ročník	7. ročník základního studia
7. ročník	1. a 2. ročník II. stupně základního studia

Hra na trubku a hudební souvislosti – studium pro dospělé
316

Vzdělávací obsah studia pro dospělé je stanovován vyučujícím individuálně na základě vzdělávacích potřeb jednotlivých studentů vypracováním individuálního studijního plánu.

5.14 Studijní zaměření – Hra na pozoun

5.14.1 Charakteristika a cíle výuky hry na pozoun

Snižcový pozoun je nástrojem širokého použití v orchestrální praxi, v žesťových souborech i v moderní populární hudbě. Jeho historie sahá do 15. století, dnešní vzhled získal již kolem roku 1520. Kromě snížcového pozounu bývá používán také pozoun ventilový.

Hra na snížcový pozoun vyžaduje velmi dobrou sluchovou vybavenost hráče, protože dokáže velmi přesně a citlivě rozlišovat intonaci jednotlivých tónů v rámci různých tónin. Díky fyzické náročnosti hry na pozoun je možné začít s výukou ve věku 10 až 12 let, do té doby se často používá jako přípravný nástroj zobcová flétna. K ovládnutí snížcového pozounu je potřebná dostatečná délka paží, z tohoto důvodu se v prvních letech výuky hry na pozoun využívá příbuzných nástrojů – tenoru nebo barytonu.

Cílem výuky hry na pozoun je vybavit žáka dovednostmi, které mu umožní zapojit se do komorních souborů nebo dechových orchestrů. Sólové výkony žáků i vystoupení žesťových komorních souborů i orchestrů jsou žádanou součástí řady kulturních a společenských příležitostí. Slavnostní hudební výraz, který je charakteristický pro zvuk žesťových nástrojů, jim dává množství příležitostí uplatnit své umění v životě obcí, měst a jejich kulturních událostí.

5.14.2 Učební plány – Hra na pozoun

učební plán č. 311 Hra na pozoun základní studium 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na pozoun	1	1	1	1	1	1	1
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - pro žáky po přípravném studiu, nebo nejdříve od 7 let

(věk vhodný pro počátek studia určí individuálně učitel podle tělesných dispozic žáka)

- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů

- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 312 Hra na pozoun základní studium 2. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na pozoun a hudební souvislosti	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5

pozn.: - pro žáky po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
- kombinace individ. výuky a skupin. interpretace 0,5 + 1,5 hod., 1 + 1 hod., 1,5 + 0,5 hod.
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 315 Hra na dechové nástroje rozšířené vyuč. 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na pozoun	1	1	1,5	1,5	2	2	2
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - 1. a 2. roč. odpovídá základnímu studiu, rozšíření počtu hod. od 3. ročníku
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 316 Hra na dechové nástroje studium pro dospělé	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na pozoun a hudební souvislosti	1	1	1	1

5.14.3 Učební osnovy – Hra na pozoun

Hra na pozoun – základní studium 1. stupeň

311

1. ročník

Ročníkové výstupy

- žák
- zná svůj nástroj, při hře jej správně drží a stojí způsobem, který umožňuje plné dýchání
- ovládá základy správného dýchání a brániční opory

- tvoří tón pomocí rtů, využívá správné návyky při nasazování tónů, správně artikuluje při nasazení tónu
- zvládá hru tenuto v rozsahu B – g
- formuje nátisk na základě denních cvičení
- zvládá bezpečný a přesný výsun 1. až 4. polohy snižce (zraková a sluchová kontrola)
- hraje z not v F klíči, kontroluje intonaci a kvalitu tónu
- je schopen hrát s doprovodem z not, zahrát píseň (drobnou skladbu) z paměti

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- rozvíjí hru v rozsahu B až c¹
- posiluje procvičuje obličejové a retní svaly
- zdokonaluje kvalitu tónu a nasazení tónu
- bezpečně zvládá 1. až 5. polohu snižce
- hraje durové stupnice nebo jejich části do 3 křížků a bé ve zvládnutém rozsahu s akordem
- se orientuje v notovém zápisu basového klíče a zahraje jednoduché skladby z not
- je schopen hrát s doprovodem také z paměti
- je schopen hry ve dvojhlase s jiným žákem nebo s učitelem

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá při hře rozsahu A až d¹
- je schopen dokonalejší kvality a nasazení tónu při procvičování obličejových a retních svalů
- bezpečně zvládá 1. až 6. polohu snižce
- hraje durové stupnice nebo jejich části do 4 křížků a bé ve zvládnutém rozsahu s akordem
- se orientuje v notovém zápisu a je schopen zahrát jednoduché skladby z listu
- rozlišuje snižcové, retní, smíšené a jazykové legato, zvládá jejich použití
- hraje ve vícehlase spolu s jinými žáky a s učitelem
- zvládá hru drobnějších skladeb s doprovodem a hru kratších skladeb z paměti

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá tónového rozsahu G – es¹ a všech dovedností v oblasti používání dechu, nátisku a tvorby tónu
- je schopen tónové vyrovnanosti hry v různých polohách
- bezpečně zvládá 1. až 7. polohu snižce s intonační jistotou v dosaženém rozsahu
- používá základní výrazové prostředky pro vyjádření obsahu skladeb (dynamika, tempové změny, frázování, agogika)

- dokáže se orientovat v notových zápisech složitějších skladeb
- hraje durové stupnice do 4 křížků a bé v dosaženém rozsahu s rozloženými akordy
- rozlišuje přerývané, retní, smíšené a jazykové legato a volí použití výhodného způsobu
- je schopen samostatného přístupu při studiu skladeb
- improvizuje snadné melodické linie
- se zapojuje do hry v komorních souborech různého obsazení, je schopen hry jednoduchých partů z listu
- hraje a s doprovodem, přizpůsobuje se v intonační i rytmické složce hry

5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- je schopen využít tónový rozsah F – f1, rozšířenou kapacitu dechu, trvalost nátisku
- ovládá základní technickou, rytmickou a tónovou vyrovnanost hry ve všech používaných polohách nástroje
- uplatňuje intonační jistotu v dosaženém rozsahu
- využívá kombinace výrazových prostředků pro vyjádření obsahu skladeb (dynamika, tempové změny, frázování, agogika)
- je schopen jednoduchých legatových spojů
- hraje durové stupnice do 4 křížků a bé v dosaženém rozsahu s rozloženými akordy
- je seznámen s mollovými stupnicemi a umí zahrát a, e, d – moll s akordem
- je schopen samostatnosti při studiu skladeb, rozvíjí orientaci v notových zápisech skladeb
- připravuje souborové party, zapojuje se do hry v komorních souborech různého obsazení
- zvládá improvizaci snadných melodických linií, hraje z listu party souborové hry
- zvládá hru rozsáhlejších skladeb s doprovodem z not i z paměti

6. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- je schopen větší pružnosti nátisku a nátiskové pohotovosti
- uplatňuje intonační jistotu a sebekontrolu, využívá přesnějších pohybů snižcové techniky
- hraje stupnice dur a moll do 4 křížků a bé v dosaženém rozsahu v různých artikulacích a rytmech, chromatické stupnice a rozložené kvintakordy, D⁷
- zvládá různé druhy artikulace (legato, staccato, akcenty, portato, základy násobného staccata), je schopen kombinovaných legatových spojů
- využívá široké spektrum dynamických a výrazových možností při vyjádření obsahu skladeb
- se orientuje v hudebním zápisu sólových i komorních skladeb, v notaci tenorového klíče
- samostatně nastuduje vybrané skladby, volí kontrastní hudební a výrazové prostředky
- podílí se aktivně na nácviku skladeb v komorních souborech různého obsazení
- za pomoci učitele volí repertoár a způsoby jeho interpretace

Ročníkové výstupy

žák

- je schopen hry s intonační jistotou a sebekontrolou v celém rozsahu nástroje, zvládá přesné pohyby snížcové techniky
- hraje stupnice dur a moll v rozsahu 2 oktáv v různých artikulacích a rytmech, chromatické stupnice a rozložené kvintakordy, D⁷ a zm⁷
- zvládá různé druhy artikulace a jejich kombinace (legato, staccato, akcenty, portato, dvojité a trojitě staccato)
- orientuje se a využívá široké dynamické a výrazové možnosti při vyjádření obsahu skladeb různých stylových období
- je zcela samostatný při základním nastudování skladeb sólové i komorní hry, při jejich správném čtení ve všech složkách (notace tenorový a basový klíč, posuvky, rytmus, tempo)
- je schopen hry z paměti ve skladbách menšího rozsahu
- zvládá hru z listu v souborových partech, improvizaci v krátkých frázích v základních tóninách
- podílí se aktivně na nácviu skladeb v komorních souborech různého obsazení
- připravuje své absolventské vystoupení, volí vlastní repertoár včetně zařazení komorních skladeb

Hra na pozoun a hudební souvislosti – základní studium 2. stupeň
(po absolvování 1. stupně)

312**1. - 2. ročník****Ročníkové výstupy**

žák

- na základě variability učebního plánu volí prioritu individuální výuky nebo skupinové interpretace
- využívá znalosti a dovednosti, získané v 1. stupni studia, rozvíjí pružnost nátisku a nátiskovou pohotovost
- je schopen hry s intonační jistotou a sebekontrolou, využívá přesných pohybů snížcové techniky
- hraje stupnice dur a moll v rozsahu 2 oktáv v různých artikulacích a rytmech, chromatické stupnice a rozložené kvintakordy, D⁷ a zm⁷
- zvládá různé druhy artikulace a jejich kombinace (legato, staccato, akcentace, portato, násobné staccato)
- využívá široké dynamické a výrazové možnosti při vyjádření obsahu skladeb
- je samostatný při studiu skladeb
- orientuje se v používání výrazových prostředků ve skladbách různých stylových období
- rozvíjí hudební paměť při nácviu skladeb menšího rozsahu a pohotovost při hře z listu

3. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- interpretuje hudebně a výrazově kontrastní skladby se zřetelným rozlišením způsobů hry
- orientuje se v hudebním zápisu složitějších sólových i komorních skladeb (vícehlas)
- je schopen samostatné přípravy partů pro sólovou a komorní hru, volí adekvátní výrazové prostředky
- orientuje se a využívá frázování a charakteristické způsoby interpretace v taneční a jazzové hudbě
- v komorní hře je schopen koordinace s ostatními hráči v oblasti intonace, rytmu i výrazu
- podílí se na nácvičku skladeb v komorních souborech různého obsazení, na vytváření jejich společného výrazu
- připravuje absolventské vystoupení, volí vlastní repertoár včetně zařazení komorních skladeb

Hra na pozoun a hudební souvislosti - základní studium 2. stupeň
(začínající žáci)

312

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zná svůj nástroj, správně jej drží a používá postoj, který umožňuje plné dýchání
- zná a používá základy správného dýchání a brániční opory
- tvoří tón pomocí rtů, zvládá správné návyky při nasazování tónů, správně artikuluje při nasazení tónu
- dokáže hrát v tenutu v rozsahu B – g
- používá denních cvičení pro formování nátisku
- zvládá bezpečný a přesný výsun jednotlivých poloh snižce (zraková a sluchová kontrola) a kontroluje intonaci a kvalitu tónů
- hraje stupnice C, F, B, Es dur v dosaženém rozsahu s akordy
- je schopen hry drobnějších skladeb z not v F klíči, orientuje se v základní notaci
- zvládá hru s doprovodem z not a hru písní (drobných skladeb) zpaměti
- je schopen hrát ve dvojhlase s učitelem nebo jiným žákem

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá při hře tónového rozsahu B až es¹
- posiluje a procvičuje obličejové a retní svaly a tvoří kvalitní tón a jeho nasazování
- rozlišuje a používá snižcové, jazykové a smíšené legato
- bezpečně zvládá změny poloh snižce, je schopen větší intonační přesnosti

- hraje durové stupnice do 3 křížků a bé v rozsahu 2 oktáv s rozloženými akordy
- se orientuje v notovém zápisu basového a tenorového klíče
- zahraje jednodušší skladby z listu, zvládá hru s doprovodem také z paměti
- zapojuje se do hry v komorních souborech různého obsazení

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá širší tónový rozsah a základní zásady používání dechu, nátisku a tvorby tónu
- ovládá technickou, rytmickou a tónovou vyrovnanost hry v různých polohách
- je schopen hry s intonační jistotou v dosaženém rozsahu
- používá různé výrazové prostředky pro vyjádření obsahu skladeb (dynamika, tempové změny, frázování, agogika)
- hraje durové stupnice do 4 křížků a bé v rozsahu 2 oktáv s rozloženými akordy
- se orientuje v notovém zápisu složitějších skladeb, je schopen hry z listu
- rozlišuje skladby různých stylových období a hudebních žánrů, používá vhodné výrazové prostředky při jejich interpretaci
- dokáže improvizovat jednoduché melodické linie
- je schopen samostatně nastudovat zvolené skladby, připravuje souborové party
- hraje v komorních souborech různého obsazení
- zvládá hru s doprovodem z not a přiměřeně rozsáhlých skladeb z paměti

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá pružnost nátisku a nátiskovou pohotovost, upevňuje intonační jistotu a sebekontrolu
- dokáže používat přesné pohyby snížcové techniky
- hraje stupnice dur a moll v rozsahu 2 oktáv v různých artikulacích a rytmech chromatické stupnice a rozložené kvintakordy, D⁷ a zm⁷
- zvládá různé druhy artikulace a jejich kombinace (legato, staccato, akcenty, portato, základy násobného staccata)
- vkládá do hry široké spektrum dynamických a výrazových možností pro vyjádření obsahu skladeb
- orientuje se v používání hudebních výrazových prostředků ve skladbách různých stylových období
- je samostatný při studiu skladeb, volí správné technické i výrazové prostředky
- je seznámen s frázováním a způsoby interpretace v taneční a jazzové hudbě
- interpretuje hudebně a výrazově kontrastní skladby se zřetelným rozlišením způsobů hry
- orientuje se v hudebním zápisu sólových i komorních skladeb, je schopen samostatně přípravy partů pro sólovou a komorní hru, je schopen pohotovosti při hře z listu
- podílí se na nácviku skladeb v komorních souborech různého obsazení
- připravuje své absolventské vystoupení, volí repertoár včetně zařazení komorních skladeb

Ročníkové výstupy

Pro konkrétní ročníky platí náročnější očekávané výstupy dle následujícího přehledu:

Rozšířené vyučování	Ročníkové výstupy
2. ročník	3. ročník základního studia
3. ročník	4. ročník základního studia
4. ročník	5. ročník základního studia
5. ročník	6. ročník základního studia
6. ročník	7. ročník základního studia
7. ročník	1. a 2. ročník II. stupně základního studia

Vzdělávací obsah studia pro dospělé je stanovován vyučujícím individuálně na základě vzdělávacích potřeb jednotlivých studentů vypracováním individuálního studijního plánu.

5.15 Studijní zaměření – Hra na lesní roh

5.15.1 Charakteristika a cíle výuky hry na lesní roh

Lesní roh vedle sólové hry nalézá uplatnění v nejrůznějších souborech jak klasické, tak lidové hudby. Lesní roh můžeme slyšet v rukou amatérských samouků na polích při honu i jako mimořádně disponovaný nástroj kralující v symfonickém orchestru. Tón lesního rohu je natolik pojivý, že je hostem snad ve všech komorních kombinacích včetně jinak výhradně dřevěného dechového kvintetu.

5.15.2 Učební plány – Hra na lesní roh

učební plán č. 313 Hra na lesní roh základní studium 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na lesní roh	1	1	1	1	1	1	1
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - pro žáky po přípravném studiu, nebo nejdříve od 7 let
(věk vhodný pro počátek studia určí individuálně učitel podle tělesných dispozic žáka)
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 314 Hra na lesní roh základní studium 2. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na lesní roh a hudební souvislosti	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5

pozn.: - pro žáky po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
- kombinace individ. výuky a skupin. interpretace 0,5 + 1,5 hod., 1 + 1 hod., 1,5 + 0,5 hod.
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 315 Hra na dechové nástroje rozšířeně vyuč. 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na lesní roh	1	1	1,5	1,5	2	2	2
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - 1. a 2. roč. odpovídá základnímu studiu, rozšíření počtu hod. od 3. ročníku
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 316 Hra na dechové nástroje studium pro dospělé	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na lesní roh a hudební souvislosti	1	1	1	1

5.15.3 Učební osnovy – Hra na lesní roh

Hra na lesní roh – základní studium 1. stupeň

313

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zvládá popis nástroje a jeho částí i jeho údržbu
- při hře zvládá správný postoj těla i držení nástroje
- správně nasazuje a tvoří pohodlně dlouhé tóny
- dokáže na jeden dech zahrát krátkou frázi
- artikulačně rozlišuje legato a staccato
- orientuje se v rytmu složeném z celých, půlových a čtvrtových not
- v rámci pentachordu c1 - g1 dokáže imitovat krátkou melodii podle náslechu

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- umí navázat na dovednosti z 1. ročníku
- rozvíjí vedení dechové kontroly při každém tvoření tónu
- orientuje se v alikvótních tónových řadách
- chápe konstrukční princip ventilových přípojek nástroje

- hraje durové stupnice v rámci zvládnutého tónového rozsahu nástroje
- zvládá tečkovaný rytmus a osminové noty
- zvládá zahrát jednoduchou skladbu s doprovodem jiného nástroje
- vědomě se snaží o dynamické kontrasty

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá všech schopností z předchozích ročníků
- rozvíjí koordinaci prstové techniky s artikulací
- vědomě tvoří malé dynamické kontrasty
- v přiměřené míře dle potřeby doladuje během hry
- artikuluje legato, tenuto, staccato
- hraje jednoduché přednesové skladby s doprovodem
- v rámci probraného učiva je schopen hrát z listu

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- hraje výhradně na principu vedení dechu
- čte v notovém zápisu v půlovém taktu
- rozvíjí nátiskovou kondici a jistotu nasazení
- rozvíjí psychickou odolnost související se selháním při nasazení
- vědomě rozvíjí schopnost dynamických kontrastů

5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zvládá sofistikovanější dechovou techniku, krátké rychlé nádechy
- je schopen používat dynamické kontrasty (p - f) v etudách a cvičeních
- kultivuje tón v celém svém rozsahu ve snaze o jednotný barevný rejstřík
- hraje z listu ve zvládnutých tóninách

6. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zvládá hru staccato, legato i tenuto v osminových notách ve svižnějším tempu
- hraje hudebně rozmanitější skladby včetně soudobých skladeb
- hraje z listu v rámci zvládnutého učiva
- používá všechny hmaty včetně hmatů pomocných a méně obvyklých
- zvládá hru složitějších rytmů

7. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- se orientuje v jednoduchém hudebním útvaru (polka, valčík, tango)
- vnímá náladu skladby a dokáže ji podle svých možností vyjádřit
- uplatňuje se v souhře s jiným nástrojem
- je schopen samostatně nastudovat skladbu
- ovládá základní transpozice partů

Hra na lesní roh a hudební souvislosti – základní studium 2. stupeň
(po absolvování 1. stupně)

314

1. - 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- hraje v rozsahu alespoň dvou oktáv s náležitou nátiskovou jistotou
- v rámci svého rozsahu používá všech artikulačních možností nástroje
- zvládá samostatně nastudovat i skladby většího rozsahu
- zvládá hru z listu včetně orchestrálních partů
- hraje v základních transpozicích
- hraje všechny durové a mollové stupnice, tónické a dominantní akordy

3. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- uplatňuje své znalosti ve skladbách různých žánrů (dechových, tanečních, folklórních, jazzových, klasických aj.) podle svých preferencí
- podílí se na nastudování skladeb v různých souborech, např. vedením skupiny mladších žáků
- zvládá rozsah c - g²
- hraje závažnější sólové i komorní skladby
- hraje všechny stupnice, akordy včetně Dim⁷
- hraje z listu i v běžných transpozicích
- na závěr 4. ročníku absolvuje veřejným koncertem nebo zkouškou před komisí

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zvládá popis nástroje a jeho údržbu
- při hře umí uplatnit správné držení těla i nástroje
- artikulačně rozlišuje legato a staccato
- dokáže imitovat krátkou melodii podle náslechu
- je schopen vedení dechové kontroly při každém tvoření tónu
- orientuje se v alikvótních tónových řadách
- chápe konstrukční princip ventilových přípojek nástroje
- hraje durové stupnice v rámci zvládnutého tónového rozsahu nástroje
- zvládá tečkovaný rytmus a celé, půlové, čtvrtové a osminové noty
- zvládá zahrát jednoduchou skladbu s doprovodem jiného nástroje
- vědomě se snaží o dynamické kontrasty

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá všech schopností z předchozího ročníku
- rozvíjí koordinaci prstové techniky s artikulací
- vědomě tvoří dynamické kontrasty
- v přiměřené míře dle potřeby doladuje během hry
- artikuluje legato, tenuto, staccato za stálého vedení dechu
- hraje jednoduché přednesové skladby s doprovodem
- v rámci probraného učiva je schopen hrát z listu
- hraje výhradně na principu vedení dechu
- čte v notovém zápisu v půlovém taktu
- rozvíjí nátlakovou kondici a jistotu nasazení
- rozvíjí psychickou odolnost související se selháním při nasazení

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zvládá sofistikovanější dechovou techniku, krátké rychlé nádechy
- je schopen používat dynamické kontrasty (p - f) v etudách a cvičeních
- kultivuje tón v celém svém rozsahu ve snaze o jednotný barevný rejstřík
- hraje z listu ve zvládnutých tóninách v rámci zvládnutého učiva
- zvládá hru staccato, legato i tenuto v osminových notách ve svižnějším tempu
- hraje hudebně rozmanitější skladby včetně soudobých skladeb
- používá všechny hmaty včetně hmatů pomocných a méně obvyklých
- zvládá hru složitějších rytmů

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- se orientuje v jednoduchém hudebním útvaru (polka, valčík, tango)
- vnímá náladu skladby a dokáže ji podle svých možností vyjádřit
- uplatňuje se v souhře s jiným nástrojem
- je schopen samostatně nastudovat skladbu
- ovládá základní transpozice partů
- hraje všechny durové a mollové stupnice a tónické akordy

Hra na lesní roh – rozšířené vyučování 1. stupeň

315

Ročníkové výstupy

Pro konkrétní ročníky platí náročnější očekávané výstupy dle následujícího přehledu:

Rozšířené vyučování	Ročníkové výstupy
2. ročník	3. ročník základního studia
3. ročník	4. ročník základního studia
4. ročník	5. ročník základního studia
5. ročník	6. ročník základního studia
6. ročník	7. ročník základního studia
7. ročník	1. a 2. ročník II. stupně základního studia

Hra na lesní roh a hudební souvislosti – studium pro dospělé

316

Vzdělávací obsah studia pro dospělé je stanovován vyučujícím individuálně na základě vzdělávacích potřeb jednotlivých studentů vypracováním individuálního studijního plánu.

5.16 Studijní zaměření – Hra na kytaru

5.16.1 Charakteristika a cíle výuky hry na kytaru

Kytara patří v dnešní době k nejrozšířenějším a nejoblíbenějším nástrojům. Obliba kytary je způsobena širokými možnostmi jejího využití i její snadnou dostupností. Dlouhý vývoj, který kytara v průběhu staletí prodělala, přinesl bohatství hudebního materiálu různých stylů. Při hře jsou využívány rozmanité výrazové prostředky, různé úhozové techniky, rejstříky a ozdoby. Kytara jako nástroj melodicko-harmonický je také velice často používána v roli doprovodného nástroje, je ideálním partnerem pro melodické nástroje (flétny, housle a podobně) i pro lidský hlas.

Hra na kytaru je charakteristická svou náročností při koordinaci úkolů obou rukou a vyžaduje spolehlivé rytmické cítění. Vnitřní rytmická kázeň je nutná pro rozvíjení souhry při hře v kytarových souborech. Důležitou složkou vybavenosti každého kytaristy je i schopnost improvizace doprovodu písní na základě znalosti základních harmonických pravidel. Cílem výuky kytarové hry je naučit žáka takovým dovednostem, aby mohl být dobrým spoluhráčem v nejrůznějších hudebních seskupeních.

Kytara má také důležité místo jako základní nástroj pro skupiny moderní populární hudby, kde bývá využita v akustické i elektrické podobě.

5.16.2 Učební plány – Hra na kytaru

učební plán č. 401 Hra na kytaru základní studium 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na kytaru	1	1	1	1	1	1	1
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - pro žáky po přípravném studiu, nebo pro žáky od 7 let

- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů

- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

- individuální výuku nástroje je možné vyučovat ve skupinkách 2 žáků

učební plán č. 402 Hra na kytaru základní studium 2. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na kytaru a hudební souvislosti	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5

pozn.: - pro žáky po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
- kombinace individ. výuky a skupin. interpretace 0,5 + 1,5 hod., 1 + 1 hod., 1,5 + 0,5 hod.
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 407 Hra na kytaru rozšířené vyuč. 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na kytaru	1	1	1,5	1,5	2	2	2
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: 1. a 2. ročník odpovídá základnímu studiu, rozšíření počtu hodin od 3. ročníku
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 408 Hra na kytaru studium pro dospělé	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na kytaru a hudební souvislosti	1	1	1	1

5.16.3 Učební osnovy – Hra na kytaru

Hra na kytaru – základní studium 1. stupeň

401

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- rozvíjí svůj vztah k nástroji poslechem živých ukázek hry a kytarových nahrávek
- využívá základních návyků při uvědomělé práci s nástrojem
- dodržuje správné návyky při sezení, při držení a ovládání nástroje
- je schopen vnímat a ovlivňovat při hře rozdílnou kvalitu tvoření tónu

- používá hru s dopadem a bez dopadu prstů na strunu
- hraje snadné melodie na strunách e, h, g do třetího pražce a dodržování správných prstokladů
- hraje snadné melodie s basem na prázdných strunách
- zvládá rozloženou akordickou hru pravou rukou a dodržování předepsaných rytmických hodnot
- je schopen předvést hru jednoduché melodie s basem (lidové písně) z not i z paměti
- zvládá hru melodie s doprovodem učitele

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá vyspělejších technických i výrazových prostředků, ovládání rukou a tvoření tónu
- je schopen dynamických rozdílů při hře skladeb různého výrazu
- orientuje se v tónech v 1. poloze a v prstokladech na strunách e, h, g (popř. s drženým basem)
- zvládá kombinaci hry s dopadem a bez dopadu prstů
- do hry zapojuje další prvky techniky pravé ruky, hru dvojzvuku až čtyřzvuku harmonicky a melodicky
- v širším měřítku používá hru melodie s basovým doprovodem
- hraje jednoduché skladby, případně lidové písně z not a z paměti
- je schopen hry různých hlasů (melodie i basu) s doprovodem učitele

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- pro rozvíjení techniky levé ruky využívá hru stupnic v 1. poloze s použitím prázdných strun
- ovládá širší spektrum tónových možností pravé ruky, základy hry rejstříků (sul ponticello, sul tasto)
- je schopen hry melodie v basu a drženého basu
- orientuje se v základních postupech kadencí různých tónin (bez použití barré)
- používá základních rytmů pro doprovody (dle individuálních schopností žáka)
- uplatňuje znalost kadencí a rytmů při tvorbě jednoduchých doprovodů
- hraje jednoduché hudební formy různých hudebních stylů z not a z paměti
- je schopen vytvořit vlastní jednoduché doprovody k písním
- zapojuje se do společné hry s dalším nástrojem

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- kombinuje získané dovednosti s novými technickými a výrazovými prostředky
- využívá hru ve vyšších polohách (do 5. polohy na strunách e, h, g), zvládá základní výměny poloh

- do hry vkládá postupy sestupného a vzestupného legata
- zvládá hru stupnic bez prázdných strun s posuvnými prstoklady a v různých rytmizacích
- do interpretace skladeb zapojuje širší rozpětí dynamických odstínů a hry v různých rejstřících
- dokáže se orientovat v notovém zápisu jednodušších skladeb
- rozlišuje charakteristické výrazové prvky skladeb různých stylových období
- předvede hru skladeb různého výrazu z not a z paměti
- zapojuje se do souborů komorní hry
- vytváří vlastní doprovody k písním v různých rytmických a tempových obměnách

5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- používá osvojených technických a výrazových prostředků k vyjadřování obsahu skladeb
- uvědoměle rozvíjí technickou čistotu a tónovou kultivovanost hudebního projevu
- využívá větší rozsah hry v polohách, do hry vkládá využití vibrata
- uplatňuje technická cvičení pro levou i pravou ruku ve složitějších rytmických útvarech
- hraje stupnice s posuvnými prstoklady a prakticky je využívá ve hře písní a jednohlasých melodií
- dokáže si vytvořit vlastní názor na interpretaci jednodušších skladeb (poslech nahrávek, srovnání různých přístupů)
- volí vlastní přístup k interpretaci skladby v oblasti tempa, dynamiky a použitých rejstříků
- předvede skladby různých stylů a různých výrazových poloh z not a z paměti
- se zapojuje do souborů komorní hry různého obsazení
- zahraje jednoduché doprovody k sólovým skladbám pro jiné nástroje a zpěv
- je schopen vytvořit vlastní doprovod k písním v různých harmonických, rytmických a tempových obměnách, je schopen hry podle akordických značek

6. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá náročnější výrazové prostředky (legato, vibrato, glissando, flageolety) v kombinaci s osvojenými dovednostmi z předchozích ročníků
- do hry začleňuje široké využívání výměn poloh a pohybu po celém hmatníku
- do hry začleňuje prvky hry staccato
- zvládá základy pokročilejší kytarové techniky (pizzicato, rasguado)
- je schopen samostatné práce s notovým zápisem, tvoří prstoklady a provádění rytmických útvarů (triola, tečkovaný rytmus)
- uplatňuje vlastní přístup k interpretaci skladby, orientuje se v označeních tempa a výrazu
- respektuje zásady interpretace skladeb různých stylových období
- předvede interpretaci skladeb různých stylů a různých výrazových poloh z not a z paměti

- se zapojuje do souborů komorní hry, je schopen přizpůsobování v rytmické a výrazové oblasti
- zvládá hru jednoduchých doprovodů k sólovým skladbám pro jiné nástroje a zpěv
- dokáže vytvořit a provést vlastní doprovody k písňím v různých harmonických, rytmických a tempových obměnách a podle akordických značek

7. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá získaných technických a výrazových dovedností při interpretaci skladeb různých stylových období a různého charakteru
- je schopen samostatného přístupu při přípravě repertoáru a při studiu nových skladeb
- orientuje se v soustavě akordických značek a v rytmických modelech pro vytváření doprovodů
- vytváří vlastní přístup k interpretaci skladeb, volí použité výrazové prostředky
- orientuje se v notovém zápise složitějších skladeb, jednodušší skladby je schopen zahrát z listu
- je schopen zahrát doprovody k sólovým skladbám pro jiné nástroje a zpěv
- vytváří vlastní doprovody k písňím, dokáže je zahrát v různých harmonických, rytmických a tempových obměnách a podle akordických značek
- účastní se hry v komorních souborech různého obsazení
- připravuje své absolventské vystoupení, ve spolupráci s vyučujícím volí repertoár a způsoby jeho interpretace, do programu zařadí také hru v komorním souboru

Hra na kytaru a hudební souvislosti – základní studium 2. stupeň
(po absolvování 1. stupně)

402

1. - 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- v souvislosti s variabilitou učebního plánu volí prioritu individuální výuky nebo skupinové interpretace
- využívá a kombinuje hudební a technické dovednosti, získané v předchozím studiu
- rozšiřuje svou technickou zručnost (pohyblivost) na stupnicích a etudách
- dokáže využívat kvalitního a intenzivního tónu
- je schopen samostatnosti při studiu skladeb, při jejich pochopení a tvorbě hudebního výrazu, při vlastní volbě repertoáru
- prohlubuje přehled o hudebních stylech a odlišnostech jejich interpretace na základě poslechu a srovnání nahrávek
- tvoří a interpretuje vlastní doprovody k písňím v různých harmonických, rytmických a tempových obměnách a podle akordických značek
- předvede hru skladeb různého stylového a výrazového zaměření
- orientuje se hudebním zápise složitějších skladeb (vícehlas apod.)

- dokáže hrát z listu jednodušší skladby
- účastní se hry komorních souborů, je schopen hlubší tempové, zvukové a výrazové koordinace se spoluhráči

3. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- používá náročnější technické a výrazové vyjadřovací prostředky (legato, vibrato, tenuto, staccato, glissando, rejstříky) a dokáže využít ozdob (trylek, nátryl apod.)
- je schopen samostatného nastudování a stylové interpretace zvolených skladeb
- orientuje se v moderních hudebních stylech, dokáže posoudit hodnotu skladeb (rozdíly komerční a umělecké tvorby)
- improvizuje dle akordických značek a vytváří vlastní doprovody ke složitějším písním a skladbám různých stylů
- zapojuje se do komorních souborů různého obsazení, je schopen interpretace partů continua v barokních skladbách a hry doprovodů k sólovým skladbám pro různé nástroje a zpěv
- připravuje své absolventské vystoupení, samostatně volí jeho repertoár a způsoby interpretace, do programu zařadí také hru komorních skladeb

2. Hra na kytaru a hudební souvislosti – základní studium stupeň (začínající žáci)

402

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- projevuje zájem o hru na kytaru, rozvíjí vztah k nástroji na základě poslechu živých ukázek a kytarových nahrávek
- ovládá základní popis nástroje a jeho historii
- používá správného sezení, držení nástroje a postavení levé a pravé ruky
- dokáže hrát ve střídavém úhozu 2 až 3 prstů
- využívá hru s dopadem prstů, hru palcem na prázdných strunách
- dokáže uvědoměle sledovat správné postavení prstů na hmatníku v základním prstokladu
- se orientuje v tónech a prstokladech v 1. poloze a hraje melodie na strunách e, h, g do třetího pražce
- kombinuje hru s dopadem a bez dopadu prstů na strunu
- vnímá a uplatňuje rozdíly kvality při tvorbě tónu
- zvládá hru snadných melodií a basu na prázdných strunách a hru dvojhlasu
- rozvíjí techniku pravé ruky hrou dvojjzvuku až čtyřzvuku harmonicky a melodicky
- předvede hru jednoduchých skladeb a písní (melodie s basem)
- zapojuje se do společné hry s učitelem, případně s jiným žákem

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- při hře uplatňuje vyspělejší technické i výrazové prostředky, ovládání rukou, tónovou kvalitu
- využívá rozšířenou techniku levé ruky, hru stupnic v 1. poloze s použitím prázdných strun
- je schopen kombinací hry s dopadem a bez dopadu prstů
- ovládá hru melodie s basovým doprovodem, hru melodie v basu a drženého basu
- do hry zapojuje širší tónové možnosti pravé ruky, základy hry rejstříků (sul ponticello, sul tasto) a dynamického odstínění hry
- orientuje se v postupech kadencí různých tónin, hraje je melodicky i harmonicky (bez použití barré)
- pro tvorbu doprovodu využívá znalost základních rytmů
- zvládá spojování kadencí a rytmů v jednoduchých doprovodech, tvoří vlastní jednoduché doprovody k písním
- předvede hru jednoduchých hudebních forem z not a z paměti
- je schopen společné hry s učitelem, zapojuje se do souborů komorní hry

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zvládá hru ve vyšších polohách (do 5. polohy na strunách e, h, g) a provádění výměn poloh
- do hry zapojuje sestupné a vzestupné legato a základy hry vibrata
- využívá hru stupnic bez prázdných strun s posuvnými prstoklady a v různých rytmizacích
- uvědoměle pečuje technickou čistotou a tónovou kultivovanost hudebního projevu
- zařazuje hru technických cvičení pro levou i pravou ruku ve složitějších rytmických útvarech
- ovládá používání širšího rozpětí dynamických odstínů a hru v různých rejstřících
- využívá všechny osvojené technické a výrazové prostředky k vyjadřování obsahu skladeb
- je schopen rozlišovat a vyjadřovat charakteristické výrazové prostředky skladeb různých stylových období
- se orientuje v notovém zápisu skladeb a zvládá základy hry z listu
- si volí vlastní přístup k interpretaci skladby v oblasti tempa, dynamiky, použitých rejstříků
- je schopen hrát jednoduché doprovody k sólovým skladbám pro jiné nástroje a zpěv
- vytváří vlastní doprovody k písním v různých harmonických, rytmických a tempových obměnách, hraje podle akordických značek
- předvede hru skladeb různého stylového a výrazového zaměření z not a z paměti
- se zapojuje do souborů komorní hry různého obsazení, zvládá základy rytmické, zvukové a výrazové koordinace se spoluhráči

Ročníkové výstupy

žák

- využívá všech získaných technických a výrazových dovedností při interpretaci skladeb různých stylových období a různého charakteru
- je schopen širokého využití výměn poloh a pohybu po celém hmatníku
- zvládá hru staccato náročnější výrazové prostředky (legato, vibrato, glissando, flageolety)
- pro udržení technické zručnosti využívá hru durových a mollových stupnic s akordy
- dokáže samostatně pracovat s notovým zápisem, samostatně tvořit prstoklady a řešit složitější rytmické útvary (triola, tečkovaný rytmus)
- se orientuje v soustavě akordických značek a v rytmických modelech pro vytváření doprovodů
- zahraje jednoduché doprovody k sólovým skladbám pro jiné nástroje a zpěv
- je schopen vytvořit vlastní doprovod k písním v různých harmonických, rytmických a tempových obměnách a podle akordických značek
- využívá vlastního přístupu k interpretaci skladeb, samostatně volí použité výrazové prostředky
- předvede interpretaci skladeb různých stylů a různých výrazových poloh z not a z paměti
- spolupracuje se soubory komorní hry, spoluvytváří jejich zvukovou a výrazovou interpretaci
- připravuje své absolventské vystoupení, volí repertoár a způsoby jeho interpretace, do programu zařadí také komorní skladby

Hra na kytaru – rozšířené vyučování 1. stupeň**407****Ročníkové výstupy**

Pro konkrétní ročníky platí náročnější očekávané výstupy dle následujícího přehledu:

Rozšířené vyučování	Ročníkové výstupy
2. ročník	3. ročník základního studia
3. ročník	4. ročník základního studia
4. ročník	5. ročník základního studia
5. ročník	6. ročník základního studia
6. ročník	7. ročník základního studia
7. ročník	1. a 2. ročník II. stupně základního studia

Hra na kytaru a hudební souvislosti – studium pro dospělé**408**

Vzdělávací obsah studia pro dospělé je stanovován vyučujícím individuálně na základě vzdělávacích potřeb jednotlivých studentů vypracováním individuálního studijního plánu.

5.17 Studijní změřen – Hra na elektrickou kytaru

5.17.1 Charakteristika a cíle výuky hry na elektrickou kytaru

Elektrická kytara patří k nejmladším oborům, vyučovaným v ZUŠ. Rozvoj možností jejího využívání je velmi těsně svázán s rozvojem elektroniky v posledním půlstoletí. V dnešní době je již elektrická kytara základním pilířem nástrojového obsazení skupin populární hudby. Praktické používání i výuka elektrické kytary vyžaduje kromě samotného nástroje také další vybavení, kvalitní zesilovací zařízení, zesilovače a reproduktorové soustavy.

V počátcích výuky hry na elektrickou kytaru je vhodné a potřebné zvládnout základní prvky hry na klasickou kytaru, techniku levé ruky s prstokladovým ovládáním hmatníku a techniku ovládání prstů pravé ruky. Již v prvním období výuky je však třeba začít rozvíjet specifické způsoby hry, tvoření tónu a vnímání specifických stylů moderní hudby. Součástí hry na elektrickou kytaru je široké spektrum doprovodných rytmů, charakteristických pro různé žánry moderních skladeb. Hráč na elektrickou kytaru musí však ovládat také přístroje a zařízení, které jsou nedílnou součástí tvoření různých druhů kytarového zvuku.

5.17.2 Učební plány – Hra na elektrickou kytaru

učební plán č. 403 Hra na elektrickou kytaru základní studium 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na elektrickou kytaru	1	1	1	1	1	1	1
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

- pozn.: - pro žáky po přípravném studiu, nebo nejdříve od 7 let
(věk vhodný pro počátek studia určí individuálně učitel podle tělesných dispozic žáka)
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
 - * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů
 - individuální výuku nástroje je možné vyučovat ve skupinkách 2 žáků

učební plán č. 404 Hra na elektrickou kytaru základní studium 2. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na elektrickou kytaru a hudební souvislosti	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5

pozn.: - pro žáky po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
- kombinace individ. výuky a skupin. interpretace 0,5 + 1,5 hod., 1 + 1 hod., 1,5 + 0,5 hod.
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 407 Hra na kytaru rozšířené vyuč. 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na elektrickou kytaru	1	1	1,5	1,5	2	2	2
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: 1. a 2. ročník odpovídá základnímu studiu, rozšíření počtu hodin od 3. ročníku
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 408 Hra na kytaru studium pro dospělé	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na elektrickou kytaru a hudební souvislosti	1	1	1	1

5.17.3 Učební osnovy – Hra na elektrickou kytaru

Hra na elektrickou kytaru – základní studium 1. stupeň

403

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zná popis nástroje a jeho používání
- zvládá zapojení a ovládání přístrojů, nutných ke hře
- dodržuje správné návyky při držení a ovládání nástroje
- používá hru s dopadem a bez dopadu prstů na strunu

- hraje snadné melodie na strunách e, h, g při dodržování správných prstokladů
- hraje palcem bas na prázdných strunách
- využívá prstových cvičení pro souhru pravé a levé ruky a přechody mezi strunami
- ovládá držení trsátka střídavý pick
- zvládá hru melodie s doprovodem učitele

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá základní bluesové schéma
- využívá poverchordy s prázdnými strunami (A,E,D)
- hraje trsátkem přes dvě struny (v poverchordech)
- je schopen použít různé modely blues a doprovodů s využitím poverchordů
- rozumí a ovládá hru pentatonické stupnice
- v pravé ruce používá hru prsty p,i,m,a
- je schopen vybrnkávat rozklady akordů
- zvládá hru s metronomem nebo s automatickým bubeníkem

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- je schopen vytvořit poverchord
- používá poverchordy při doprovodu
- dokáže jednoduše využít improvizaci v pentatonické stupnici
- ovládá základní prvky hry gliss, legato
- do hry zapojuje bending (základní princip, stavění bloku, intonace nataženého tónu)
- v doprovodech využívá akordických hmatů A,D,E dur a rytmických figur pro 2/4 a 3/4 takt

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- je schopen hry základních akordů a jejich využití v hraných písničkách
- zvládá rytmické zpřesnění a upevnění hry doprovodů
- dbá na správné zásady při hře akordů (prstoklady, správný bas, zadržování společných tónů)
- využívá posuvný prstoklad diatonické stupnice G dur
- je schopen transpozice posuvného prstokladu
- do hry vkládá základní prvky improvizace ve stupnici
- je schopen používat základní rify v pentatonické stupnici
- při hře využívá různé způsoby tvoření tónu (gliss, legato, bending)
- zapojuje se do hry v souborech, zvládá základní doprovodné úkoly v kapele

5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ve hře písniček uplatňuje všechny získané vědomosti a dovednosti
- orientuje se v různých způsobech hry
- vytváří si vlastní hudební názor a styl
- dokáže se pohybovat ve zvolené stupnici pro improvizaci
- využívá pentatonických stupnic a diatonických posuvných stupnic jako východisko pro improvizaci sólových stupů
- v kapelách a souborech realizuje doprovodné i sólové party

6. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- orientuje se v hudebních stylech (Blues, Rock, Rock n Roll, Country, Pop, Metal) a využívá jejich charakteristické prvky
- je schopen nastavení zesilovače a všech ovládacích prvků
- zná charakteristiku a využití jednotlivých efektů
- umí pracovat s multieffektem, popř. s efektovými krabičkami
- využívá při hře písniček všechny zvládnuté způsoby tvoření tónu, druhy doprovodů a způsoby improvizace
- rozšiřuje dle individuálních předpokladů spektrum hry různých stylů
- zapojuje se do hry souborů a kapel, tvoří jejich výraz a zvuk

7. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- je schopen určit a použít tóninu skladby, použít vhodný zvuk pro její hru
- dokáže najít vhodný materiál pro improvizaci nebo sólo
- umí používat širokou škálu zvukových a stylových prvků hry
- vytváří si vlastní doprovody i sólové pasáže
- při práci v kapelách a souborech spolupracuje na vytváření aranží a zvukové podoby písní
- připravuje svůj absolventský koncert, vyhledává vhodný repertoár, spolupracuje se soubory v různých žánrech

1. - 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- se orientuje v základních hudebních stylech, dokáže určit co je pro daný styl charakteristické
- zná několik jmen interpretů, kteří jsou pro vývoj kytary důležití (Page, Clapton, Berry, King, Hendrix atd.)
- se snaží dle svých předpokladů o vlastní tvorbu (jednoduchá, skladbička, písnička, rozvíjení hudební myšlenky atd.)
- dokáže zahrát několik stěžejních rifů které proslavily el. kytaru
- ovládá základní znalosti o rozdělení kytar do kategorií (akustické, elektrické, semiakustické),
- zná základní kritéria, podle kterých se daný nástroj zařazuje a na jaký hudební styl je nástroj vhodný
- navštěvuje hudební koncerty a má základní vědomosti o interpretech české hudební scény
- při improvizaci vyjadřuje vlastní pocity a nálady dostupnými způsoby (hranými tóny, volbou zvuku, dynamikou hry apod.)
- se zapojuje do aktivní hudební činnosti (např. vlastní kapela, vlastní tvorba, vlastní vystoupení apod.)

3. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá základní vědomosti, které se týkají kytarového aparátu (značka, síla, zvukové možnosti, vhodnost pro určitý styl apod.)
- ovládá základní informace o významných hudebních tělesech a interpretech (zejména kytaristech) v regionu
- podle individuálních předpokladů rozvíjí znalost stupnic a akordů a jejich následné použití (L. Andršt – Jazz Rock Blues)
- do hraných písní, skladeb a aranží vkládá svoji invenci a vytváří charakteristický výraz interpretace
- žák je schopen základního seřízení kytary (výška strun na kobylce, na nultém pražci, prohnutí krku apod.)
- má základní orientaci v používaných strunách, jejich tloušťkách a výrobcích
- se dokáže orientovat na internetu, ví, kde může najít vhodné tabulatury, texty písní s akordy, hudební fóra apod.
- při hře na kytaru používá vše, co se za celé studium naučil a ví, proč daný efekt, stupnici, doprovod použil

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zná základní informace o nástroji, ovládá jeho části a způsoby ošetřování
- využívá zásady správného držení nástroje a postavení rukou
- ovládá držení trsátka a základní ovládací pohyby
- zvládá hru stylem střídavý pick
- dokáže se pohybovat v základním schématu blues
- využívá poverchordy s prázdnými strunami (A,E,D)
- je schopen hry trsátkem přes dvě struny (v poverchordech)
- ovládá způsob tvoření a využití pentatonické stupnice
- dokáže hrát prsty pravé ruky hra (p,i,m,a)
- pro doprovody využívá rozklady akordů – vybrnkávání

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- je schopen vytvořit poverchord a používá poverchordy při doprovodu
- je schopen základních projevů improvizace v pentatonické stupnici
- do hry zapojuje způsoby gliss a legato
- dokáže použít bending (základní princip, stavění bloku, intonace nataženého tónu)
- vytváří doprovody pro 2/4 , 3/4 takt
- je schopen hry základních akordů a jejich využití v hraných písničkách
- dbá na správné zásady při hře akordů (prstoklady, správný bas, zadržování společných tónů)
- ovládá posuvný prstoklad diatonické stupnice G dur
- zvládá transpozici posuvného prstokladu
- do hry vkládá jednoduchou improvizaci ve stupnici
- využívá základní riffy v pentatonické stupnici
- ve hře písniček uplatňuje všechny získané vědomosti a dovednosti
- si vytváří základní prvky vlastního hudebního názoru a způsobu interpretace
- dokáže zvolit vhodnou stupnici pro improvizaci

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- orientuje se v základních hudebních stylech (blues, rock, Rock n Roll, Country, Pop, Metal)
- ovládá a využívá charakteristické prvky jednotlivých stylů
- je schopen si vytvořit nastavení zesilovače
- pracuje s charakteristikou a možnostmi využití jednotlivých efektů
- při hře využívá multiefekty, popř. efektové krabičky

- je schopen najít tóninu skladby, použít vhodný zvuk pro její hru, najít vhodný materiál pro improvizaci nebo sólo
- dokáže určit charakteristické rysy jednotlivých stylů, rozeznává různé interpretační způsoby
- zná několik jmen interpretů, kteří jsou pro vývoj kytary důležití (Page, Clapton, Berry, King, Hendrix atd.)
- dokáže zahrát několik stěžejních rifů, které proslavily el. kytaru

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- má základní znalosti o rozdělení kytar do kategorií (akustické, elektrické, semiakustické),
- zná základní kritéria, podle kterých se daný nástroj zařazuje a na jaký hudební styl je nástroj vhodný
- navštěvuje hudební koncerty a má základní vědomosti o interpretech české hudební scény
- při improvizaci se snaží o vlastní vyjádření pocitu, nálady dostupnými způsoby (hranými tóny, volbou zvuku, dynamikou hry apod.)
- ovládá základní vědomosti, týkající se kytarového aparátu (značka, síla, zvukové možnosti, vhodnost pro určitý styl apod.)
- si vytváří základní přehled o významných hudebních tělesech a interpretech (zejména kytaristech) v regionu
- je schopen základního seřízení kytary (výška strun na kobylce, na nultém pražci, prohnutí krku apod.)
- má základní orientaci v používaných strunách, jejich tloušťkách a výrobcích
- dokáže se orientovat na internetu, ví, kde může najít vhodné tabulatury, texty písní s akordy, hudební fóra apod.

Hra na elektrickou kytaru - rozšířené vyučování 1. stupeň

407

Ročníkové výstupy

Pro konkrétní ročníky platí náročnější očekávané výstupy dle následujícího přehledu:

Rozšířené vyučování	Ročníkové výstupy
2. ročník	3. ročník základního studia
3. ročník	4. ročník základního studia
4. ročník	5. ročník základního studia
5. ročník	6. ročník základního studia
6. ročník	7. ročník základního studia
7. ročník	1. a 2. ročník II. stupně základního studia

Hra na elektrickou kytaru a hudební souvislosti – studium pro dospělé

408

Vzdělávací obsah studia pro dospělé je stanovován vyučujícím individuálně na základě vzdělávacích potřeb jednotlivých studentů vypracováním individuálního studijního plánu.

5.18 Studijní zaměření – Hra na basovou kytaru

5.18.1 Charakteristika a cíle výuky hry na basovou kytaru

Basová kytara je nejmladší z vyučovaných nástrojů v ZUŠ. Vznikla ve 2. polovině 20. století v souvislosti s rozvojem elektroniky a patří mezi elektronicky zesilované nástroje. Svým tvarem je blízká elektrické kytáře, její ostrunění se však shoduje se strunami kontrabasů. V moderních hudebních žánrech funkci kontrabasů zcela převzala a spolu s bicími nástroji tvoří základ rytmické a harmonické struktury skladeb. Používá se převážně čtyřstrunná podoba basové kytary, jejíž struny odpovídají čtyřem nejhlubším strunám klasické kytary, znějí však o oktávu níže, než jsou notovány. Existuje také bezpražcová verze basové kytary, hra na ni je však obtížnější (ve zvládnutí přesné intonace), a proto se běžně hraje na nástroj s pražci, které se svým rozložením na hmatníku podobají klasické i elektrické kytáře.

Basová kytara je neodmyslitelnou součástí hudebních skupin téměř všech žánrů populární hudby. Roste proto zájem o její výuku a hráči solidně vybavení systematickým školením mají široké uplatnění v mnoha seskupeních amatérského i profesionálního charakteru. V některých hudebních stylech získává basová kytara vedle funkce základu doprovodné sekce i roli sólového nástroje. Její relativně snadná obsluha i práce se zvukem ji řadí mezi velmi oblíbené nástroje současnosti.

5.18.2 Učební plány – Hra na basovou kytaru

učební plán č. 405 Hra na basovou kytaru základní studium 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na basovou kytaru	1	1	1	1	1	1	1
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - pro žáky po přípravném studiu, nebo nejdříve od 7 let

(věk vhodný pro počátek studia určí individuálně učitel podle tělesných dispozic žáka)

- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů

- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

- individuální výuku nástroje je možné vyučovat ve skupinkách 2 žáků

učební plán č. 406 Hra na basovou kytaru základní studium 2. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na basovou kytaru a hudební souvislosti	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5

pozn.: - pro žáky po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
- kombinace individ. výuky a skupin. interpretace 0,5 + 1,5 hod., 1 + 1 hod., 1,5 + 0,5 hod.
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 407 Hra na kytaru rozšířené vyuč. 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na basovou kytaru	1	1	1,5	1,5	2	2	2
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: 1. a 2. ročník odpovídá základnímu studiu, rozšíření počtu hodin od 3. ročníku
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 408 Hra na kytaru studium pro dospělé	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na basovou kytaru a hudební souvislosti	1	1	1	1

5.18.3 Učební osnovy – Hra na basovou kytaru

Hra na basovou kytaru – základní studium 1. stupeň	405
---	------------

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- pojmenuje jednotlivé části nástroje včetně názvů strun
- dodržuje správné držení nástroje a postavení obou rukou
- se orientuje v první poloze
- čte běžnou notaci v basovém klíči (posílení dovedností oproti požadavkům HN)

- zvládá střídání prstů pravé ruky a tlumení prázdných strun
- kontroluje elementární rytmus

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- dbá na správné držení nástroje a postavení obou rukou
- zvládá hru v první a druhé poloze
- koordinuje pohyby pravé a levé ruky
- rozlišuje dynamiku p – f
- pohotově spojuje notový zápis s orientací na hmatníku
- dbá o přesnou reprodukci po stránce intonační, rytmické a prstokladové
- střídá prsty pravé ruky a tlumí prázdné struny

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- dbá na synchronizaci pohybu prstů pravé a levé ruky a dynamickou vyrovnanost tónů
- se orientuje na hmatníku v I. – III. poloze
- využívá při hře rozdílů dynamiky
- se orientuje v jednoduchých hudebních útvarech a v jejich notovém zápisu
- zná základní principy swingového frázování
- dbá na správnou artikulaci a respektuje pomlky
- je schopen zahrát z paměti jednoduchou skladbu
- se uplatní podle svých schopností v souhře s dalším nástrojem

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá při hře základní návyky a dovednosti (správné držení nástroje, koordinace pohybu pravé a levé ruky), používá základní technické prvky hry
- se orientuje na hmatníku v I. – IV. poloze
- zvládá výměny poloh na jedné struně i strunách sousedních
- využívá při hře rozdílů dynamiky a základní tónové rejstříky nástroje
- zná základní principy hry *Walking Bass* v 12ti taktovém blues
- interpretuje vybrané skladby z paměti a je schopen vyjádřit náladu skladby elementárními výrazovými prostředky
- vnímá a rozlišuje stylové odlišnosti hudby různých žánrů
- se uplatňuje podle svých schopností v hudebních souborech ZUŠ

5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- používá základní výrazové prostředky (dynamiku, agogiku a jejich změny)
- se orientuje na hmatníku v I. – V. poloze
- vytváří vlastní prstoklady
- používá legata odtažného i vzestupného (*hammer-ons, pull-offs*)
- uplatňuje základní znalosti interpretační praxe a svůj přehled o funkcích a způsobech využití baskytary v hudbě
- je schopen jednoduchého improvizovaného doprovodu s využitím znalostí akordových značek (posílení dovedností oproti požadavkům HN)
- zvládá základní údery stylu Slap hry
- se uplatňuje v hudebních souborech ZUŠ

6. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá při hře možnosti barevného a dynamického odstínění tónu
- dbá na rytmickou preciznost a plynulou výměnu poloh
- dá do souvislosti dosud probrané technické a výrazové prvky s teoretickými poznatky
- pod vedením učitele rozvíjí vlastní hudební představy a přístup k interpretaci
- rozpozná důležité a méně důležité, efektivně využívá čas k nácviku
- zvládne jednoduchý improvizovaný doprovod
- zvládá hru jednoduchých partů z listu
- se uplatňuje při hře v souborových nebo orchestrálních uskupeních

7. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá při hře širokou škálu výrazových prostředků
- rozlišuje stylové odlišnosti hudby různých období a žánrů
- s jistotou zvládá plynulý přechod do vyšších poloh
- je schopen číst jednoduché party z listu a vytvářet vlastní prstoklady
- samostatně nastuduje přiměřeně obtížnou skladbu
- se orientuje v zápise interpretovaných skladeb, rozeznává jejich základní členění
- zná základní principy a způsoby využití baskytary v různých hudebních stylech
- využívá svých posluchačských a interpretačních zkušeností a teoretických znalostí
- se uplatňuje při hře v souborových nebo orchestrálních uskupeních nejrozličnějšího obsazení a žánrového zaměření

1. - 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- pracuje s barvou a kvalitou tónu, kombinuje různé techniky hry, využívá při hře škálu výrazových prostředků
- s jistotou zvládá výměny ve vyšších polohách
- je schopen stylové a zároveň osobité interpretace a vnímá odlišnosti výrazových prostředků hudby různých stylů a žánrů
- se podílí na volbě repertoáru
- se orientuje v zápise interpretovaných skladeb a rozezná jejich základní členění a tóninové vztahy, dá do souvislosti teoretické znalosti s praktickými zkušenostmi
- samostatně nastuduje přiměřeně obtížnou skladbu, vytváří vlastní prstoklady
- zvládá hru přiměřeně obtížných skladeb z listu
- realizuje jednoduchý doprovod podle akordických značek, využívá dovednosti z oblasti improvizace
- je schopen koordinace rytmu dynamiky a frázování v souborové hře
- se uplatňuje při hře v souborových nebo orchestrálních uskupeních nejrozličnějšího obsazení a žánrového zaměření

3. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- samostatně pracuje s barvou a kvalitou tónu a využívá při hře širokou škálu výrazových prostředků
- využívá volného pohybu levé ruky po hmatníku a s intonační jistotou zvládá plynulé výměny do vyšších poloh
- se rychle orientuje v notovém zápise, samostatně řeší prstokladové a výrazové varianty při nácviu a interpretaci
- si vytváří a rozšiřuje vlastní repertoár
- prezentuje vlastní názory v oblasti svého hudebního zájmu
- podle svých individuálních možností a potřeb si osvojí další specifické techniky hry (dvojitě a trojitě úhozy (*funk vamps*, *machine gun triplets*), perkusivní triky, tlumení (*dead notes*), tapping, tap-on flažolety, hra dvojzvuků a trojzvuků, septakordy, zmenšené a zvětšené alterace, latinské rytmy
- využívá získaných hudebních vědomostí v nejrozličnějších disciplínách skupinové interpretace
- využívá svých posluchačských a interpretačních zkušeností a získaných hudebních vědomostí a dovedností k samostatnému studiu nových skladeb
- se zapojuje do souborů nejrozličnějšího obsazení a žánrového zaměření, zodpovědně spolupracuje na vytváření jejich společného zvuku, výrazu a způsobu interpretace skladeb

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá popis nástroje a jeho částí, zná názvy strun a základy notace v basovém klíči
- využívá základního postoje (případně sezení) při hře
- je schopen správného držení nástroje a postavení rukou
- ovládá střídání prstů pravé ruky při rozeznívání a tlumení strun
- orientuje se na hmatníku v 1. a 2. poloze, spojuje notový zápis s prstoklady
- je schopen použít základní intonační, rytmické a prstokladové složky hry
- hraje stupnice a prstová cvičení, hraje rytmická cvičení podle notového zápisu
- ovládá základy souhry při hře s učitelem
- je schopen hry jednoduchých basových linek a rytmických cvičení
- zapojuje se do společné hry s učitelem nebo jiným nástrojem

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- spolehlivě využívá návyků správného držení nástroje a postavení rukou
- je schopen větší pohyblivosti a přesnosti ovládání prstů pravé ruky
- zvládá rozšířenou orientaci levé ruky na hmatníku v 1. až 4. poloze
- hraje stupnice a prstová cvičení v 1. až 4. poloze
- využívá různých rytmů v taktech čtvrtových a osminových
- ovládá hru v různých dynamických odstínech
- rozeznává rozdílné funkce a použití basové kytary v různých hudebních stylech
- orientuje se v základních akordických značkách a zvládá hru podle nich
- je schopen využít základů swingového frázování
- ovládá základy hry ve stylu Walking Bass a 12ti taktového blues
- připravuje doprovodné party pro hru v souboru
- zvládá hru doprovodných basových linek, rytmických cvičení, případně melodií
- zapojuje se do hry v souboru z notového zápisu, případně podle akordických značek

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá synchronizaci rukou prostřednictvím hry stupnic a prstových cvičení ve složitějších rytmech a rychlejších tempech
- orientuje se na hmatníku při hře v 1. až 5. poloze
- využívá plynulé výměny poloh spolu s rytmickou přesností
- zvládá hru legata odtažného i vzestupného (hammer-ons, pull-offs)
- je schopen plynulého čtení akordických značek a tvorby souvislého doprovodu
- se orientuje v notovém zápisu a vytváří si vlastní prstoklady
- ovládá základy stylu Slap hry

- využívá základů hudební představivosti při improvizaci jednoduchých doprovodů
- připravuje basové party pro hru v souboru
- prohlubuje si přehled o funkcích a využití basové kytary v různých hudebních stylech studiem jazzových a jinak stylově zaměřených standardů
- hraje doprovodné basové (případně melodické) linky, hraje z listu a improvizuje doprovody
- zapojuje se do hry v souboru z notového zápisu, případně podle akordických značek

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- propojuje a využívá probrané způsoby hry s důrazem na rytmickou preciznost
- zapojuje do hry další technické prvky, např. dvojité a trojitě úhozy (funk vamps, machine gun triplets), perkusivní triky, tlumení (dead notes, tapping)
- používá dvojzvuků a trojzvuků, je seznámen se septakordy, zmenšenou a zvětšenou alterací, latinskými rytmy
- hraje doprovody podle notace i akordických značek s využitím znalostí akordů při improvizaci
- používá širší škálu způsobů doprovodů jazzových, rockových a dalších standardů
- hraje v souboru z notového zápisu a podle akordických značek, spolutvoří výraz skladeb
- je schopen hry z listu a improvizace doprovodů v různých stylech
- připravuje své absolventské vystoupení (jako člen souboru)

Hra na basovou kytaru - rozšířené vyučování 1. stupeň

407

Ročníkové výstupy

Pro konkrétní ročníky platí náročnější očekávané výstupy dle následujícího přehledu:

Rozšířené vyučování	Ročníkové výstupy
2. ročník	3. ročník základního studia
3. ročník	4. ročník základního studia
4. ročník	5. ročník základního studia
5. ročník	6. ročník základního studia
6. ročník	7. ročník základního studia
7. ročník	1. a 2. ročník II. stupně základního studia

Hra na basovou kytaru a hudební souvislosti – studium pro dospělé

408

Vzdělávací obsah studia pro dospělé je stanovován vyučujícím individuálně na základě vzdělávacích potřeb jednotlivých studentů vypracováním individuálního studijního plánu.

5.19 Studijní zaměření – Hra na akordeon

5.19.1 Charakteristika a cíle výuky hry na akordeon

Ve srovnání s mnoha jinými nástroji je akordeon nástrojem poměrně mladým. Jeho původ sahá do 1. poloviny 19. století a rozšířil se z Německa postupně do celé Evropy. V některých zemích se těší veliké oblibě a stal se nástrojem doslova lidovým, například ve Francii nebo v Rusku.

Se zvukem akordeonu bývá spojena hudba lehčích zábavných žánrů, často bývá využíván k doprovodu písní. Ve 2. polovině 20. století však vznikla řada náročných sólových skladeb pro akordeon, a tím tento nástroj získal rovnocenné postavení mezi ostatními instrumenty. Pro akordeon jsou také upravovány skladby, napsané původně pro jiné nástroje, například barokní polyfonní hudba a podobně.

Výuka akordeonové hry směřuje k všestrannému využití nástroje, cílem je schopnost zvládnutí sólových skladeb různých stylů a vedle toho také umění tvořit a interpretovat doprovody různých sólových partů. Základním úkolem je dobrá koordinace odlišné funkce obou rukou se zvládnutím měchové techniky. Akordeon je často využíván jako součást komorních souborů, ať už složených z několika stejných nástrojů, nebo v kombinaci s různými melodickými nástroji. Díky svému velkému tónovému a zvukovému rozsahu může být použit jako basový a akordický nástroj, tvořící základ doprovodné složky souboru, ale může převzít i sólové melodické hlasy s charakteristickou barvou zvuku.

V akordeonových třídách jsou proto vychováváni univerzálně vybavení muzikanti, kteří budou schopni svůj nástroj využívat v mnoha zajímavých hudebních souvislostech.

5.19.2 Učební plány – Hra na akordeon

učební plán č. 501 Hra na akordeon základní studium 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na akordeon	1	1	1	1	1	1	1
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - pro žáky po přípravném studiu, nebo pro žáky od 7 let

- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů

- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 502 Hra na akordeon základní studium 2. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na akordeon a hudební souvislosti	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5

pozn.: - pro žáky po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
- kombinace individ. výuky a skupin. interpretace 0,5 + 1,5 hod., 1 + 1 hod., 1,5 + 0,5 hod.
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 503 Hra na akordeon rozšířené vyuč. 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Hra na akordeon	1	1	1,5	1,5	2	2	2
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: 1. a 2. ročník odpovídá základnímu studiu, rozšíření počtu hodin od 3. ročníku
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 504 Hra na akordeon studium pro dospělé	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Hra na akordeon a hudební souvislosti	1	1	1	1

5.19.3 Učební osnovy – Hra na akordeon

Hra na akordeon – základní studium 1. stupeň

501

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá základní návyky správného sezení držení nástroje
- využívá základy správné měchové techniky a rovnoměrné tvorby tónu
- orientuje se na klávesnici v rozsahu c^1 až g^2
- je schopen pohotově reprodukce notového zápisu v pětiprstové poloze

- umí ovládat základní a pomocné basy s příslušnými durovými akordy – C,G,D,F
- zvládá základní koordinaci při současné hře obou rukou
- zahraje lidovou píseň podle sluchu s jednoduchým doprovodem
- zahraje jednoduchou skladbu z not a z paměti

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- je schopen dokonalejšího vedení měchu, tvoření tónu, nasazení a ukončení tónu
- orientuje se na klávesnici v rozsahu c^1 až c^3
- ovládá hru dvojhmatů pravou rukou
- dovede používat akordický doprovod dur s kvintovým basem
- osvojuje si hru v legatu, staccatu, tenuto
- orientuje se v základních durových tóninách
- používá základní dynamické rozdíly v závislosti na charakteru skladby
- zahraje drobné skladby z not a z paměti
- je schopen základní souhry při hře s učitelem

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- si osvojuje samostatnost a nezávislost rukou
- je schopen správné měchové techniky
- orientuje se na klávesnici v rozsahu h až c^3
- je schopen pohotové reprodukce notového zápisu v rozšířené poloze
- dovede používat akordický doprovod dur s kvintovým a terciovým basem
- je schopen dokonalejší měchové a artikulační techniky
- je schopen dvojhmatů a jednoduchého dvojhlasu
- při hře využívá dynamické odstíny, vnímá odlišnosti výrazu skladeb
- získává základní zkušenosti z oblasti komorní hry

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- si osvojuje hru na větší nástroj
- rozvíjí samostatnost a nezávislost rukou
- ovládá hru z listu elementárních melodií, skladeb a písní
- orientuje se na klávesnici v rozsahu nástroje
- dovede používat akordický doprovod dur a moll
- je schopen správné dokonalejší měchové a artikulační techniky a její kombinace
- je schopen dvojhmatů a jednoduchého dvojhlasu a vícehlasu
- je schopen odlišovat skladby různých stylových období a žánrů
- využívá základů techniky rejstříkování (rozšiřování barevných možností nástroje)
- rozvíjí schopnosti pro komorní hru, zapojuje se do souborů komorní hry

5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- rozšiřuje schopnosti a dovednosti výrazové a technické stránky hry
- postupným zvládnutím hry ozdob, rozvíjením polyfonního způsobu hry a dvojhmatové hry
- zdokonaluje kulturu tónu prostřednictvím rozvíjení měchové techniky
- orientuje se v notovém zápisu složitějších skladeb a je schopen hry z listu
- osvojuje si hudbu různých stylů a žánrů, dokáže využívat odlišností při jejich interpretaci
- orientuje se v ovládnutí nástroje včetně jeho technických možností
- je schopný vlastního doprovodu lid. písní a elementárních melodií
- zapojením do komorních souborů zdokonaluje schopnosti souhry a hudebního přizpůsobování spoluhráčům

6. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- rozšiřuje spektrum používaných výrazových prostředků při hře (měchová technika, rejstříkování)
- orientuje se v ovládnutí nástroje včetně jeho technických možností
- je schopen citového pochopení a prožití skladeb různého výrazu
- rozlišuje rozdíly a dokáže zvolit správný způsob interpretace skladeb různých žánrů a stylů
- dále zdokonaluje kulturu tónu
- je schopen hry doprovodu k sólovým partům jiných nástrojů a zpěvu
- prohlubuje schopnost komorní a souborové hry
- rozvíjí cit pro soudržnost a kontinuitu s ostatními nástroji v hudbě
- je schopen samostatně postupovat při nácviku skladeb
- se orientuje v notovém zápisu studovaných skladeb, je schopen hry z listu
- uplatňuje vlastní vkus a zájmy při výběru skladeb

7. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá všech získaných dovedností dovednosti výrazové a technické stránky hry
- je schopen nastudování náročnější skladby po stránce výrazové, stylové a technické
- prohlubuje schopnost citového pochopení a prožití skladby
- je schopen využívat zásady a odchylky interpretací skladeb různých žánrů a stylů
- dále zdokonaluje kulturu tónu
- samostatně připravuje party komorní a souborové hry, je schopen tvořit doprovody k písním a melodiím, využívá základy improvizace
- připravuje své absolventské vystoupení, spolupracuje při volbě repertoáru a způsobů interpretace (zařazení polyfonie, původní literatury pro akordeon a skladeb taneční a populární hudby a také skladeb souborové hry)

1. - 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- rozšiřuje schopnosti a dovednosti výrazové a technické stránky hry získané v I. stupni studia
- je schopen nastudování náročnější skladby po stránce výrazové, stylové a technické
- využívá široké možnosti nástroje, celý rozsah, registraci, měch
- prohlubuje schopnost citového pochopení a prožití skladby
- rozlišuje zásady a odchylky interpretací skladeb různých žánrů a stylů
- dále zdokonaluje kulturu tónu
- využívá získané dovednosti v komorní a souborové hře
- vypracuje doprovod melodií se zaměřením na různé styly (arange)
- dokáže navrhnout a zdůvodnit vlastní interpretaci dynamiky v realizované skladbě
- rozvíjí cit pro soudružnost a kontinuitu s ostatními nástroji v hudbě

3. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá nástroj v plné míře, využívá kompletní možnosti nástroje, rozsah, registrace, měch
- obohacuje schopnosti a dovednosti výrazové a technické stránky hry
- zdokonaluje kulturu tónu
- porovnává hudbu různých stylů a žánrů
- rozlišuje a uplatňuje zásady a odchylky interpretací skladeb různých žánrů a stylů
- je schopen hudebními prostředky vyjádřit porozumění obsahu a prožití skladby
- je schopný vypracování vlastního doprovodu a harmonizace melodie
- improvizuje dle zápisu akordových značek
- nadále rozvíjí a prohlubuje schopnost komorní a souborové hry
- rozvíjí cit pro soudružnost a kontinuitu s ostatními nástroji v hudbě
- je schopen samostatně nastudovat zvolenou skladbu po technické i výrazové stránce
- připravuje své absolventské vystoupení, spolupracuje při výběru repertoáru, zařadí do programu také hru v komorním souboru

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zná popis a funkci nástroje, využívá správné sezení, ovládá základní držení nástroje
- je schopen správné měchové techniky

- orientuje se na klávesnici v rozsahu c^1 až c^3
- je schopen pohotové reprodukce notového zápisu v pětiprsté a rozšířené poloze
- umí ovládat základní a pomocné basy s příslušnými durovými akordy – C,G,D,F
- dovede používat akordický doprovod dur s kvintovým basem
- je schopen rovnoměrného vedení měchu, tvoření tónu, nasazení a ukončení
- ovládá hru dvojhmatů pravou rukou
- osvojuje si hru v legatu, staccatu, tenuto

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá základní ovládání, samostatnost a nezávislost rukou
- je schopen správné měchové a artikulační techniky a její kombinace
- orientuje se na klávesnici v celém rozsahu nástroje
- je schopen pohotové reprodukce notového zápisu v rozšířené poloze v celém rozsahu
- je schopen hry dvojhmatů a jednoduchého dvojhlasu a vícehlasu
- dovede používat akordický doprovod dur s kvintovým a terciovým basem
- dovede používat akordický doprovod dur a moll
- zapojením v komorních souborech získává základní zkušenosti z oblasti komorní hry
- ovládá hru z listu elementárních melodií, skladeb a písní

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- orientuje se v technických možnostech ovládání nástroje
- využívá širšího spektra dovedností technické a výrazové stránky hry
- zdokonaluje kulturu tónu prostřednictvím měchové techniky a rejstříkování
- v širší míře využívá hru dvojhmatů a polyfonní způsob hry
- postupně zvládá různé druhy melodických ozdob
- je schopen citového pochopení a prožití skladby
- osvojuje si hudbu různých stylů a žánrů
- je schopen samostatného postupu při nácviu skladeb
- dokáže vytvářet vlastní doprovody lid. písní a jednoduchých melodií
- prohlubuje schopnost hudební koordinace s partnery v komorní a souborové hře

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- rozšiřuje schopnosti a dovednosti výrazové a technické stránky hry
- je schopen samostatného nastudování náročnější skladby po stránce výrazové, stylové a technické
- prohlubuje schopnost citového pochopení a prožití skladby
- rozlišuje a rozšiřuje zásady a odchylky interpretací skladeb různých žánrů a stylů

- ovládním všech možností nástroje zdokonaluje kulturu tónu a výrazovou pestrost hry
- zvládá komorní a souborovou hru
- je schopen vytvářet doprovody k melodiím různých žánrů a hudebních stylů
- využívá zkušenosti z působení v komorních souborech pro všestrannou spolupráci s ostatními nástroji, samostatně připravuje své party v komorní hře
- připravuje své absolventské vystoupení, spolupracuje při výběru repertoáru, zařadí do programu také hru v komorním souboru

Hra na akordeon – rozšířené vyučování 1. stupeň

503

Ročníkové výstupy

Pro konkrétní ročníky platí náročnější očekávané výstupy dle následujícího přehledu:

Rozšířené vyučování	Ročníkové výstupy
2. ročník	3. ročník základního studia
3. ročník	4. ročník základního studia
4. ročník	5. ročník základního studia
5. ročník	6. ročník základního studia
6. ročník	7. ročník základního studia
7. ročník	1. a 2. ročník II. stupně základního studia

Hra na akordeon a hudební souvislosti – studium pro dospělé

504

Vzdělávací obsah studia pro dospělé je stanovován vyučujícím individuálně na základě vzdělávacích potřeb jednotlivých studentů vypracováním individuálního studijního plánu.

5.20 Studijní zaměření – Sólový zpěv

5.20.1 Charakteristika a cíle výuky sólového zpěvu

Lidský hlas je nejstarším a nejpřirozenějším prostředníkem předávání hudebních sdělení, nálad a barev. Jeho působení je umocněno úzkým spojením s řečí a s textem, jako jediný může předávat poselství hudby prostřednictvím slov. Pro své rozeznění nepotřebuje žádný vnější mechanismus, žádné složité vybavení. Je vždy k dispozici, je-li potřeba vyjádřit hnutí lidského nitra, radost či smutek. Pěvecké umění je však zároveň náročné pro svou skrytost uvnitř lidského těla a pro své blízké spojení s lidskou psychikou, s odvahou či nervozitou, se suverenitou či trémou. Předávání pěveckých dovedností je postaveno zcela na popisu vnitřních tělesných pocitů, učitel nemá v ruce žádný předmět, nástroj, věc, na níž by mohl názorně ukazovat způsob ovládání. Jednoduchý pěvecký hlasový projev si přináší každý začínající žák s sebou hned na počátku výuky. Přesto k dobré pěvecké technice a k využití pěveckého umění v širokých hudebních souvislostech je třeba projít dlouhou cestou, na níž mohou čekat mnohé nástrahy. Jedním z největších nebezpečí je používání silových způsobů práce, které mohou hlas nenávratně zničit. Křehkost hlasového orgánu vyžaduje velikou citlivost a obezřetnost při rozvíjení hlasového fondu žáka. Druhou častou nástrahou zdravému vývoji zpěváka je příliš brzké směřování k opernímu způsobu zpěvu a s ním často související výrazové manýře.

Cílem výuky sólového zpěvu je proto zachovat přirozenost a lehkost hlasového projevu, která je spojena také s volbou vhodného písňového repertoáru. Součástí pěvecké přípravy je dlouhodobá péče o správné dýchání, vytvoření dechové (brániční) opory a postupné využívání hlavové a hrudní rezonance. Nezbytnou složkou výuky je také vedení ke správné výslovnosti, artikulaci zpívaného textu.

Pro komplexní rozvoj hudebních dovedností začínajícího zpěváka je velmi důležité pěstování komorního zpěvu. Společné zpívání formuje intonační a rytmické vnímání vlastního pěveckého projevu, pomáhá se zbavovat projevů nervozity a trémy. Pěvecký sbor dává zažít mladému zpěvákovi pocit společně vytvářeného zvuku a harmonie, dokáže spojit do muzikantského kolektivu, který často může pomoci se přenést přes obtíže v sólovém pěveckém vývoji.

5.20.2 Učební plány – Sólový zpěv

učební plán č. 601 Sólový zpěv základní studium 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Sólový zpěv	1	1	1	1	1	1	1
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - pro žáky po přípravném studiu, nebo pro žáky od 7 let

- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů

- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

- individuální výuku sólového zpěvu je možné vyučovat ve skupinkách 2 žáků

učební plán č. 602 Sólový zpěv základní studium 2. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Sólový zpěv a hudební souvislosti	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5	0,5-1,5

pozn.: - pro žáky po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let
- kombinace individ. výuky a skupin. interpretace 0,5 + 1,5 hod., 1 + 1 hod., 1,5 + 0,5 hod.
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 603 Sólový zpěv rozšířené vyuč. 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Sólový zpěv	1	1	1,5	1,5	2	2	2
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	
Komorní hra, Souborová hra, Čtyřruční hra, Pěvecký sbor*				0,5	0,5	1	1

pozn.: - 1. a 2. ročník odpovídá základnímu studiu, rozšíření počtu hodin od 3. ročníku
- ve 4. a 5. roč. lze naplnit učební plán skupinové interpretace 1 hodinou za 14 dnů
- * oddíl kolektivní výuky v učebním plánu lze naplnit jedním z těchto předmětů

učební plán č. 604 Sólový zpěv studium pro dospělé	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Sólový zpěv a hudební souvislosti	1	1	1	1

5.20.3 Učební osnovy – Sólový zpěv

Sólový zpěv - základní studium 1. stupeň

601

1. ročník

Ročníkové výstupy

- žák
- projevuje melodické a rytmické cítění
- dbá na správnou intonaci
- dodržuje základní pěvecké návyky (postoj, artikulace, nádech, nasazení tónu)
- dbá na správné a přirozené držení těla, uvolnění brady
- zachovává přirozený dětský projev

- rozvíjí paměť v hudební i textové oblasti
- je schopen zpěvu s instrumentálním doprovodem
- předvede jednoduché lidové či umělé písně

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá osvojené základní pěvecké návyky (správné držení těla, klidné a hluboké dýchání na bráni, měkké nasazení tónu)
- rozvíjí hlasový rozsah
- pečuje o zásady správné výslovnosti
- rozvíjí paměť v hudební i textové oblasti
- vnímá slovní a hudební obsah písní, vyjadřuje různé nálady hudby i textu
- interpretuje delší lidové písně a umělé písně s doprovodem

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- dbá na brániční dýchání
- je schopen využívat základní pěvecké návyky, uvolněný krk a povolenou bradu
- rozvíjí hlasový rozsah dle svých individuálních možností
- pečuje o správnou artikulaci a výslovnost
- pro vyjádření obsahu písní a hudebního výrazu využívá pochopení textu
- v interpretaci písní používá základní dynamické rozdíly, rytmické a tempové kontrasty
- interpretuje písně většího rozsahu a obtížnosti z paměti a s doprovodem
- je schopen se zapojit do jednoduchého dvojhlasého zpěvu

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- používá při zpěvu brániční dýchání a stálou dechovou oporu
- rozšiřuje a vyrovnává hlasový rozsah dle individuálních možností
- propojuje hlavovou a hrudní resonanci
- využívá dynamické rozdíly, rytmické a tempové kontrasty
- zpívá hlasová a technická cvičení
- orientuje se v notovém zápisu jednoduchých písní
- zpívá dvojhlasé, příp. trojhlasé písně v náročnější úpravě
- předvede zpěv písní různých žánrů lidové, klasické i populární hudby

5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- uplatňuje získané pěvecké návyky a dovednosti v oblasti práce s dechem, rezonancí a tvořením tónu
- využívá náročnější prostředky pěvecké techniky (obtížnější melodické postupy, skoky a pod.)
- pracuje šetrně s hlasem v období nastupující mutace
- spojuje uvědoměle hlavovou a hrudní resonanci, vyrovnává hlas v celé hlasové poloze
- pečuje o plynulost kantilény a o souvislost hudební fráze
- je schopen různými hudebními prostředky vystihnout a předat náladu písně
- používá hlasová a technická cvičení přiměřeně ke svým fyziologickým možnostem
- rozvíjí vícehlasý zpěv a případně sborový zpěv
- předvede zpěv písní různého stylového původu a různého výrazu

6. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- upevňuje pěvecké návyky, používá brániční dýchání, prodlužuje dechové fráze
- využívá hudební představivost v souvislosti s obsahem textu a s výrazem skladeb
- rozlišuje různé podoby interpretace písní různých žánrů a stylů
- je schopen samostatné přípravy písní, spolupracuje při studiu repertoáru
- orientuje se v notovém zápisu dvou a vícehlasých skladeb
- používá hlasová a technická cvičení v rozsahu oktávy
- rozvíjí vícehlasý a sborový zpěv
- interpretuje písně a náročnější skladby pro zpěv v jednohlase i vícehlase

7. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá uvědoměle získané pěvecké návyky a dovednosti, propojuje je s hudebními znalostmi
- pečuje o lehkost a přirozenost nasazování tónu, využívá základní přirozené vibrato
- pracuje citlivě s hlasem při probíhající mutaci
- užívá hudební představivost v souvislosti s obsahem zpívaného textu a výrazem interpretovaných skladeb
- dodržuje hlavní zásady při interpretaci písní různých žánrů a stylů včetně moderních písní
- podle notového zápisu je schopen připravit základní intonační provedení skladby a písně
- využívá hlasová a technická cvičení v rozsahu dle svých možností
- je schopen samostatně připravit skladby vícehlasého a sborového zpěvu
- připravuje své absolventské vystoupení, spolupracuje na výběru repertoáru s
možností zařazení komorních skladeb

1. - 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- používá uvědoměle všechny osvojené návyky a dovednosti
- užívá správné brániční dýchání, dechovou oporu a různé druhy rezonance (hrudní, hlavová)
- propojuje hlas v celém jeho rozsahu, je schopen kultivovaného hlasového projevu, nenásilně nasazuje tóny a využívá přirozené nenásilné vibrato
- pro rozvoj ovládání hlasu využívá hlasová a technická cvičení
- pracuje uvědoměle s hudebním frázováním a s kantilénou
- využívá všech základních výrazových prostředků (dynamika, agogika, artikulace)
- interpretuje stylově skladby různých žánrů a období
- pracuje samostatně při přípravě nového repertoáru a při korepeticích
- orientuje se v notovém zápisu vícehlasých skladeb, je schopen vést nácvik vícehlasu
- předvede krátký sólový program, obsahující písně a skladby různých hudebních stylů a výrazu

3. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá všech projevů získané pěvecké techniky
- uvědoměle pečuje o hlasovou hygienu a o správné tvoření tónu ve všech polohách
- ovládá svůj hlas v oblasti dynamiky i barevnosti, využívá agogiky, různých tempových změn a správné výslovnosti k předávání obsahu a nálady písní a skladeb
- orientuje se v zápisu skladeb, v tóninové, rytmické a formální struktuře
- dokáže samostatně podle not připravit jednohlasé i vícehlasé skladby
- v pěveckých ansámblech vede mladší žáky a organizuje průběh nácviku repertoáru
- zapojuje se do práce různých instrumentálních souborů, interpretuje pěvecké party vokálně-instrumentálních skladeb
- dle svého osobnostního zaměření spolupracuje na volbě repertoáru při zachování základní stylové šíře
- připravuje svůj absolventský výkon, do programu zařadí sólové i ansámblové skladby

1. - 2. ročník

Ročníkové výstupy

- žák
- si osvojuje základní pěvecké návyky (postoj, brániční dýchání a dechová opora, uvolnění brady, měkké a opřené nasazování tónu)

- intonuje čistě
- dodržuje správnou výslovnost a artikulaci
- vyjadřuje text a hudební obsah písní základními výrazovými prostředky (dynamika, frázování)
- upevňuje paměť v hudební i textové oblasti
- zpívá s instrumentálním doprovodem

3. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- rozvíjí a prohlubuje základní pěvecké návyky, uvolňuje hrdlo a bradu, pečuje o dýchání na bránici
- využívá hlasový rozsah dle svých možností
- zpívá lehce a přirozeně
- dbá na správnou artikulaci a pochopení textu
- používá základní dynamické rozdíly, rytmické a tempové kontrasty
- orientuje se v notovém zápisu
- rozvíjí paměť v hudební i textové oblasti
- zpívá vícehlasé písně
- spojuje uvědoměle hlavovou a hrudní resonanci
- interpretuje stylově skladby různých žánrů a období
- je samostatný při nácviku a výběru repertoáru

Sólový zpěv – rozšířené vyučování 1. stupeň

603

Ročníkové výstupy

Pro konkrétní ročníky platí náročnější očekávané výstupy dle následujícího přehledu:

Rozšířené vyučování	Ročníkové výstupy
2. ročník	3. ročník základního studia
3. ročník	4. ročník základního studia
4. ročník	5. ročník základního studia
5. ročník	6. ročník základního studia
6. ročník	7. ročník základního studia
7. ročník	1. a 2. ročník II. stupně základního studia

Sólový zpěv a hudební souvislosti – studium pro dospělé

604

Vzdělávací obsah studia pro dospělé je stanovován vyučujícím individuálně na základě vzdělávacích potřeb jednotlivých studentů vypracováním individuálního studijního plánu.

5.21 Pěvecký sbor

5.21.1 Charakteristika a cíle výuky pěveckého sboru

Zpěv patří k základním a nejpřirozenějším projevům člověka. Prostřednictvím zpěvu jsou od nejútlejšího dětského věku vyjadřovány různé nálady a citové polohy, zpěv provází radostné i smutné chvíle v životě dítěte, dokáže utišit, uklidnit i povzbudit a rozesmát. Jednou z charakteristických vlastností zpěvu je schopnost vytvářet společenství, spojovat malé i velké zpěváky a dávat jim širokou možnost sdílení společných hudebních prožitků. Sborový zpěv je zároveň nenásilnou a velmi účinnou formou výchovy nejmenších muzikantů a rozvíjení základních složek hudebního nadání dětí. Nutnost podřídit se společnému pracovnímu režimu, společnému zvuku a výrazu je důležitým impulsem pro formování osobnosti dítěte, pro rozvoj schopnosti spolupráce, respektování stanovených pravidel a přijímání zodpovědnosti za společné dílo. Jednoduchá struktura dětských písní vede k osvojování základního intonačního, tonálního a rytmického citění. Výběr repertoáru různých stylů a žánrů otevírá žákům základní rozhled v hudební literatuře. Podle věku, hudební vyspělosti a obtížnosti zvládaného materiálu je práce pěveckého sboru rozdělena do dvou skupin: mladší žáci (ve věku od 5 do 10 let) a starší žáci (ve věku od 11 let).

5.21.2 Učební plány – Pěvecký sbor

Předmět Pěvecký sbor je součástí učebních plánů všech studijních zaměření hudebního oboru. Hodinové dotace ročníků jsou uvedeny v tabulkách jednotlivých studijních zaměření.

5.21.3 Učební osnovy – Pěvecký sbor

Pěvecký sbor – mladší žáci (od 5 do 10 let)

Ročníkové výstupy

žák

- projevuje zájem o aktivní společné provozování hudby
- projevuje schopnosti prožívat a vyjadřovat různé hudební nálady
- je schopen respektovat společný pracovní režim
- ovládá základní složky pěveckého projevu (dechová technika, výslovnost, intonace, rytmus), dodržuje hlasovou hygienu (ovládá svůj hlasový projev)
- využívá správného postoje s dechovými a hlasovými cviky
- je schopen využít základní výrazové prostředky (rytmizace a dynamika)
- zapojuje se do vytváření vlastních rytmických doprovodů písní (Orffovy nástroje)
- interpretuje jednohlasé písně s instrumentálním doprovodem
- rozlišuje repertoár různých stylů a žánrů, který odpovídá danému věku

Ročníkové výstupy

žák

- dokáže se podřídit společnému pěveckému projevu, barvě a dynamice společného zvuku
- využívá návyků správného dýchání a nasazování tónu
- zachovává přirozený hlasový projev, je schopen využít větší hlasový rozsah
- vnímá a ovládá rozdíly intonace v souvislosti s harmonickou oporou
- je schopen emocionálního prožitku a vyjádření výrazu interpretovaných písní
- využívá náročnějších hlasových a intonačních cvičení v různé dynamice
- je schopen zpěvu a capella při stálé sluchové kontrole intonace
- zvládá zpěv kánonů a dvojhlasých, případně tříhlasých úprav písní
- podílí se na vytváření a interpretaci složitějších úprav a doprovodů s využitím různých nástrojů
- orientuje se v širším spektru stylových poloh repertoáru, v různých žánrech

5.22 Komorní hra / Souborová hra

5.22.1 Charakteristika a cíle výuky komorní hry / souborové hry

Jednou z nejvzácnějších vlastností hudebního umění je schopnost sdružovat a spojovat jednotlivé muzikanty a dávat jim možnost prožít společnou interpretaci hudebního díla. Spojení jednotlivých individualit spoluhráčů ve službě společnému cíli – zaznění komorní, orchestrální nebo sborové skladby – patří k nejkrásnějším projevům lidského sdílení. Kombinace zvuku různých nástrojů umožňuje vytvářet nepřeborné množství zvukových barev a nálad, každý nástroj může hrát svou specifickou roli podle svého rozsahu a způsobu tvoření tónu.

Cesta od prvních hudebních krůčků až po spolehlivé používání nástroje či hlasu je cestou individuální práce, cvičení, přemýšlení a zdokonalování vlastního výkonu sólového hráče. Ve chvíli, kdy získané hudební dovednosti dovolí spojit hlas vlastního nástroje s hlasy hudebních partnerů, získává celé dlouhodobé a namáhavé úsilí nový rozměr, smysl a motivaci. Zároveň komorní hra přináší důležité podněty pro rozvíjení všech složek hudebního projevu, čisté intonace, rytmické spolehlivosti, zvukové ukázněnosti a dynamické šíře. Hra v souborech, skupinách a orchestrech se může stát hnacím motorem dalšího hudebního vzdělávání.

Aby mohl nový adept hudebního umění vstoupit do prostředí společné hudební tvorby, musí být vybaven dovednostmi v ovládání nástroje tak, aby byl schopen reagovat na základní požadavky společné hry. Proto není výuka komorní hry zařazena povinně do učebních plánů hned od počátku studia. Zařazujeme ji od čtvrtého ročníku 1. stupně, mimořádně nadaní žáci však samozřejmě mohou být začleněni do komorních souborů již dříve.

Odlehlost některých míst výuky naší ZUŠ a závislost na dopravním spojení ztěžují možnost shromažďování žáků do kolektivů komorní hry. Proto je minimální hodinová dotace v prvních dvou letech výuky (4. a 5. ročník) pouze 0,5 vyučovací hodiny, aby bylo možno vkládat tyto půlhodiny mezi individuální výuku a vytvářet základy nejmenších souborů. S přibývajícím věkem se zvětšuje samostatnost žáků při cestách do ZUŠ a také rostou jejich hudební možnosti, proto je hodinová dotace v 6. a 7. ročníku rozšířena na 1 hodinu týdně. To jsou však pouze minimální rozměry výuky komorní hry, v případech, že se podaří vyučujícím vytvořit dobře fungující soubor žáků, je možné hodinovou dotaci dále rozšířit. Ve 2. stupni jsou rozmezí hodinových dotací nastavena tak, aby bylo možno ošetřit individuální priority jednotlivých žáků. Může převažovat individuální výuka nástroje nebo naopak kolektivní interpretace v komorní nebo souborové hře, případně mohou být obě složky výuky v rovnováze.

Hra v komorních souborech je velmi důležitou složkou hudebního vzdělávání. Veřejná prezentace výsledků práce souborů bývá zbavena nervozity a trémy často zatěžující sólové výkony. Komorní hra je proto výbornou příležitostí, jak získávat zkušenosti s veřejným vystupováním, aniž by žáci museli zažívat chvíle strachu a rozechvění. Vystoupení komorních souborů je také dobrou vizitkou školy při nejrůznějších příležitostech veřejného života obcí, měst, kulturních institucí, škol a zájmových sdružení.

Členy jednotlivých souborů působících v naší škole mohou být také bývalí žáci školy, kteří již dokončili studium svého oboru, nebo další zájemci o aktivní společnou tvorbu. Tito spolupracující členové souborů nejsou vedeni jako žáci školy, splňující požadavky některého ze studijních zaměření.

5.22.2 Učební plány – Komorní hra / Souborová hra

Předměty Komorní hra a Souborová hra jsou součástí učebních plánů všech studijních zaměření základního a rozšířeného studia 1. stupně hudebního oboru. Hodinové dotace v ročnících jsou uvedeny v tabulkách jednotlivých studijních zaměření.

5.22.3 Učební osnovy – Komorní hra / Souborová hra

Komorní hra / Souborová hra – základní studium 1. stupeň

4. - 5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- se zapojuje do souborů stejných nástrojů od nejmenších obsazení (dua, tria), do kombinací melodického a basového nástroje, různých melodických nástrojů, příp. zpěvu
- je schopen základní intonační a rytmické koordinace s druhými nástroji
- zvládá určování a respektování společného tempa
- se dokáže přizpůsobit zvukovému a dynamickému průběhu skladby
- je schopen orientace v jednoduchém notovém zápisu a hrát jednoduché party z listu
- se zapojuje do přípravy jednotlivých partů pro společnou interpretaci
- zvládá využívání návyků pro společnou hru (začátky a ukončování skladeb, gesta vedoucího hráče)
- hraje kratší skladby, případně jednotlivé věty v jasném rytmickém, intonačním a tempovém projevu
- je schopen veřejné prezentace nastudovaného repertoáru při různých školních i mimoškolních akcích

6. - 7. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- je aktivním členem souborů nejrůznějšího obsazení melodických a doprovodných nástrojů, případně se zpívajícími party
- zvládá intonační přizpůsobování při hře unisono, při tvorbě souzvuků a akordů, respektuje tóniny a harmonickou strukturu skladeb
- je schopen rytmické souhry při hře složitějších rytmů, rychlejších pasáží, případně při současném znění různých rytmických pohybů
- dokáže vytvářet širokou dynamickou škálu zvuku souboru, je schopen respektovat vnitřní dynamické členění hlasů podle důležitosti, přebírání vedoucího hlasu
- rozlišuje výrazové prostředky při interpretaci skladeb různých stylových období
- spoluvytváří výraz skladeb, formuluje tempové a zvukové představy, přizpůsobuje svou hru společnému výrazu
- orientuje ve složitějších notových zápisech skladeb včetně tempových a výrazových předpisů

- je schopen hry obtížnějších partů z listu
- dokáže spolupracovat na vedení průběhu zkoušek (ladění, navození pozornosti, formulace vlastních názorů a hledání způsobů interpretace)
- spoluinterpretuje komorní skladby, jednotlivé věty, případně celé cykly
- zapojuje se do veřejné prezentace nastudovaného repertoáru při různých školních i mimoškolních akcích

Komorní hra / Souborová hra – základní studium 2. stupeň

1. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- může zvolit komorní hru jako prioritu vzdělávacího obsahu učebního plánu jednotlivých nástrojů ve 2. stupni
- působí v souborech různé velikosti a různého obsazení, směřuje ke stabilnějšímu hráčskému obsazení a k dlouhodobé práci se stejným souborem
- je schopen využít základních atributů komorní hry (intonační a rytmická souhra, tempový průběh skladeb, dynamické a zvukové proměny skladeb)
- je schopen vytvářet trvalejší repertoár souboru a směřovat k propracovanějšímu dotažení společné interpretace
- uvědoměle využívá stylových prvků hry v závislosti na repertoárovém zaměření souboru (barokní soubor, folklórní soubor, soubor taneční hudby apod.)
- vytváří vlastní interpretační způsoby na základě společné zvukové, tempové a výrazové představy skladeb
- dokáže samostatně pracovat při nácviu skladeb i při přípravě a realizaci veřejných vystoupení
- dokáže převzít vedení zkoušky souboru, citlivě vede mladší spoluhráče
- interpretuje rozsáhlejší skladby s výrazovými kontrasty různých vět
- je schopen veřejné prezentace nastudovaného repertoáru při různých školních i mimoškolních akcích

5.23 Hudební nauka

5.23.1 Charakteristika a cíle výuky hudební nauky

Předmět hudební nauka je nedílnou součástí studia 1. stupně hudebního oboru. Bývá často podceňován či považován za méně důležitý, ale pro komplexní a vyvážený rozvoj mladých muzikantů je nezbytný a při promyšleném vedení i pozitivně motivující.

Cílem výuky HN je podnítit a rozvíjet všestranný zájem o hudbu, otevírat prostor pro utváření osobnostního hudebního citění, rozvíjet jednotlivé složky hudebního nadání a vybavit žáka znalostmi nutnými pro porozumění slyšené i interpretované hudbě. Charakteristickým rysem výuky HN je převaha aktivních činností žáků nad pasivním přijímáním informací. V nižších ročnících (1. až 3. ročník) mají aktivity žáků převážně ráz her, soutěží, hádanek a objevování skrytých souvislostí. Starší žáci (4. až 6. ročník) získávají podněty a znalosti například formou společného vytváření, upravování a proměňování drobných hudebních útvarů a jejich interpretací. Důležitou složkou výuky je seznamování s hudebními styly, nástroji a formami prostřednictvím poslechu a společné analýzy vnímané hudby. V nejvyšších ročnících se výrazně projevují individuality jednotlivých žáků, do výuky může být začleněno představení jejich oblíbených hudebních žánrů a interpretů.

Všechny vědomosti, které jsou předávány v hudební nauce, musí být spojeny s konkrétním hudebním projevem či zážitkem, jinak se stanou pouhou abstraktní strukturou, která žáky děsí svou nepochopitelností. Hlavním úkolem výuky je každou sdělovanou skutečnost, vědomost či dovednost převést do názorné roviny konkrétního smyslového vjemu, aby ji bylo možné vidět, slyšet, uchopit a pocítit. Podstatné také je, aby každá jednotlivá součást probírané látky měla jasnou vazbu na celý hudební systém, a tím získávala svůj smysl a hodnotu.

5.23.2 Učební plány – Hudební nauka

Předmět Hudební nauka je součástí učebních plánů všech studijních zaměření základního a rozšířeného studia 1. stupně hudebního oboru. Hodinové dotace v ročnících jsou uvedeny v tabulkách jednotlivých studijních zaměření.

5.23.3 Učební osnovy – Hudební nauka

Hudební nauka – základní studium 1. stupeň

1. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- projevuje zájem o hudební vyjadřování, vnímá a rozlišuje ukázky hudebních skladeb se srozumitelným a zajímavým obsahem a s výraznými zvukovými barvami nástrojů

- sleduje průběh melodie při poslechu a vyjadřuje ho výtvarnými a pohybovými prostředky
- je schopen využívat základních složek hudebního nadání, sluchovou, intonační a rytmickou představivost, hudební paměť
- dokáže vyjádřit různé nálady elementárními hudebními prostředky
- orientuje se v základních hudebních pojmech – notová osnova, hudební abeceda, zápis v houslovém klíči, rytmické hodnoty not a pomlky, posuvky
- rozlišuje vzdálenost celého tónu a půltónu sluchem i v notovém zápise
- rozlišuje základní rytmické tvary – takty dvou, tří a čtyřčtvrtě, vyjadřuje je taktováním, rytmizací říkadel, vlastních textů, využitím lidových písní
- zná podobu durové stupnice, orientuje se ve stupnicích C, G, D, A, F dur

2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- rozeznává sluchem zvuk durového a mollového tónorodu
- je schopen vytváření durových stupnic do 4 křížků a bé a jejich základního trojzvuku
- orientuje se v základních intervalech
- je seznámen se základy notace v basovém klíči
- rozlišuje rytmické členění jednoduchých písní, charakteristických tanců (polka, valčík)
- orientuje se v celém spektru smyčcových a dechových nástrojů, rozlišuje je podle barvy zvuku na základě poslechu
- rozumí základním tempovým a dynamickým označením
- je schopen reprodukovat jednoduché společné úpravy písní, melodií

3. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá znalost notace v širším rozsahu houslového a basového klíče
- je schopen tvořit všechny durové stupnice a jejich kvintakordy
- rozumí struktuře mollových stupnic, je schopen vytvořit mollové stupnice do 2 křížků a bé
- rozeznává a umí vytvořit všechny základní intervaly v notovém zápise
- orientuje se v základních rytmech, zvládá opakování rytmických úseků a hru podle zápisu
- rozeznává rytmické útvary synkopy a trioly
- dokáže vytvořit jednoduchou hudební větu, doplňovat závěti, melodicky a rytmicky ztvárnit daný i vlastní text
- je schopen určit charakteristické výrazové prostředky pro různé nálady při poslechu skladeb

4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- využívá a propojuje získané znalosti z oblasti hudební teorie a notového zápisu
- je schopen vnímat a vytvářet tempové a rytmické proměny melodií a skladeb

- rozeznává a umí vytvořit všechny základní a odvozené intervaly
- orientuje se ve všech durových stupnicích a mollových stupnicích do 4 křížků a bé
- ovládá analýzu a tvorbu durových a mollových kvintakordů, zná jejich intervalové složení
- je schopen práce s dalšími typy taktů (takty půlové) a menšími notovými hodnotami (dvaatřicetiny)
- zná základní pojmy italského hudebního názvosloví
- orientuje se v představitelích a významných dílech hudební historie od počátku ke klasicismu
- rozeznává charakteristický výraz skladeb různých stylových období, s typickými rysy renesance, baroka, klasicismu, romantismu a 20. století prostřednictvím poslechu nahrávek a krátkých hudebních ukázek

5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- rozumí složitějším prvkům hudební struktury (dvojitě posuvky, enharmonická záměna, ozdoby)
- orientuje se v soustavě všech durových a mollových stupnic, rozeznává a umí vytvořit všechny základní a odvozené intervaly
- zná obraty durového a mollového kvintakordu a další druhy kvintakordů (zvětšené, zmenšené)
- zvládá vytváření jednoduchých dvojhlasů, basových a rytmických doprovodů
- dokáže rozeznat základní harmonické funkce v tónině a využít je pro tvorbu doprovodu písní a jednoduchých skladeb
- orientuje se v přehledu základních tempových a výrazových označení skladeb
- je schopen rozeznat nástroje symfonického orchestru a další nástroje podle barvy zvuku a charakteristického využití
- orientuje se v představitelích a významných dílech romantismu a modernějších hudebních stylů
- samostatně uplatňuje iniciativu při tvorbě náplně hodin (využití nahrávek, referátů, seznámení s oblíbenými interprety a hudebními skladbami)

6. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- ovládá základní složky hudební struktury (notaci, stupnicový systém, intervaly, kvintakordy a obraty, základní hudební názvosloví)
- je seznámen s dalšími druhy stupnic (církevní tóniny)
- zvládá stavbu a použití dominantního septakordu s obraty
- je schopen rozeznávání, sluchové analýzy a využívání probraných intervalů a akordů
- vnímá rozdíly základních hudebních forem, rozeznává motiv, téma a základní typy hudebních forem (písňová, sonátová, rondová)
- je schopen prezentovat přehled základních období dějin hudby, rozeznává základní moderní hudební styly
- je schopen rozhovorů na aktuální hudební témata, hodnocení hudebních pořadů v médiích, formulace vlastních názorů na různé projevy hudební kultury
- při hodinách uplatňuje prezentaci vlastních oblíbených žánrů, interpretů, skladeb

6. VÝTVARNÝ OBOR – UČEBNÍ PLÁNY A OSNOVY

6.1 Charakteristika a cíle výuky výtvarného oboru

Výtvarný obor se během dlouholetého vývoje struktury ZUŠ stal výraznou a svébytnou součástí vzdělávací nabídky uměleckých oborů. Rozvíjí talent žáků a jejich zájem o výtvarnou tvorbu. Nenásilným způsobem formuje výtvarné myšlení a výtvarné cítění. Prostřednictvím výtvarných činností se žáci seznamují se základními prvky výtvarného jazyka, učí se základům spolupráce v rámci výtvarných projektů. Získávají estetická a hodnotová měřítka, která je provázejí ve všech oblastech života.

Výtvarná tvorba využívá podněty a inspiraci ostatních uměleckých disciplín (motivace hudebními díly, slovesným projevem, jevištními formami). Dochází tak k propojování a vzájemnému ovlivňování všech vyučovaných uměleckých oborů. Nedílnou součástí výuky je prezentace žakovských prací na výstavách, jejich společná příprava a instalace. Vernisáže výstav jsou dobrou příležitostí ke spolupráci s hudebním a dramatickým oborem. Inspirace přírodními a krajinnými motivy je rozvíjena při společném pobytu výtvarníků v plenéru. Žáci rozvíjejí vlastní výtvarný projev, osvojují si základy výtvarných technik.

Absolvování studia výtvarného oboru přináší žákům schopnost orientovat se v základních směrech a proudech výtvarného umění, větší vnímavost vůči uměleckým hodnotám. Žáci si osvojují výtvarné pojmy a vytvářejí si vlastní estetický názor. Z absolventů výtvarného oboru se stávají poučení návštěvníci výstav a galerií. Samostatně výtvarně tvoří na dobré amatérské úrovni. Talentovaní žáci jsou připraveni ke studiu na středních nebo vysokých školách. Absolvování studia přispívá ke komplexnímu rozvoji osobnosti, formuje u žáků pracovní návyky, zapojení do týmové práce a morální vlastnosti.

Jako doplňkovou aktivitu pro zájemce o výtvarnou tvorbu škola nabízí výtvarný kroužek **Barvička** (kroužek se zaměřením na rozvoj tvořivosti a výtvarné dovednosti hravou formou pro malé děti) a **výtvarnou dílnu** (ateliér pro dospělé se zaměřením na kresbu, malbu, grafiku). Zájemci o tuto doplňkovou aktivitu nejsou vedeni jako žáci školy.

6.2 Studijní zaměření – Přípravné výtvarné studium

6.2.1 Charakteristika a cíle výuky přípravného výtvarného studia

Přípravná výtvarná výchova systematicky rozvíjí u žáků vztah k výtvarné tvorbě a výtvarné kultuře. Žáci se seznamují se základními prvky výtvarného jazyka a tvořivě s nimi experimentují. Reagují na zážitky a podněty okolí, dokáží je výtvarně zpracovat tužkou, rudkou, pastelkami i temperovými barvami. V motivaci žáků se využívá co nejpestřejší škála podnětů a impulsů, především artefakty a prvky. Žáci komunikují s učitelem i se spolužáky, učí se ohleduplně chovat v kolektivu žáků.

6.2.2 Učební plány – Přípravné výtvarné studium

učební plán č. 701 Přípravné výtvarné studium	1. roč.	(2.roč.)
Přípravná výtvarná výchova	2	2

pozn.: - pro žáky ve věku 5 a 6 let

- přípravné výtvarné studium trvá 1 nebo 2 roky podle věku a vyspělosti dítěte

6.2.3 Učební osnovy – Přípravné výtvarné studium

Přípravná výtvarná výchova

701

1. ročník, případně 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- získává odvahu výtvarně tvořit
- rozvíjí grafomotorické dovednosti pomocí výtvarných her a experimentů
- reaguje na podněty okolí, zážitky a představy
- vyjadřuje se pomocí základních výtvarných materiálů – tužkou, rudkou, pastelkami, temperovými barvami
- manipuluje s výtvarnými materiály
- pojmenuje pomůcky a materiály, které používá
- využívá celou plochu papíru
- prostřednictvím výtvarné hry experimentuje s materiálem v prostoru
- pojmenuje techniky, které používá
- soustředí se na motivaci a využije ji k vlastní výtvarné tvorbě
- komunikuje s učitelem
- respektuje ostatní spolužáky a navazuje s nimi tvůrčí kontakt

6.3 Studijní zaměření – Výtvarné umění a tvorba

6.3.1 Charakteristika a cíle výuky výtvarného umění a tvorby

Ve výuce výtvarného oboru se po celou dobu studia prolínají dvě základní součásti: výtvarná tvorba a recepce a reflexe výtvarného umění (výtvarná kultura). Výtvarná tvorba zahrnuje tvůrčí výtvarné aktivity (kresbu, malbu, grafiku, modelování...). Výtvarná kultura dodává praktickým činnostem teoretický základ, pochopení souvislostí ve výtvarném umění, poznání vyjadřovacích prostředků a symbolů, historických a estetických vazeb. Tyto dvě složky výtvarné výuky nelze od sebe oddělit, probíhají současně a není možné přesně

stanovit jejich poměr v počtech hodin. Hodinová dotace je proto vyjádřena souhrnně pro oba tyto základní předměty.

Studijní zaměření výtvarné umění a tvorba rozvíjí smyslové vnímání žáků, jejich tvořivost, zvědavost, výtvarné citění a výtvarné myšlení. Ve výtvarné tvorbě se rovnoměrně prolínají plošné a prostorové práce, smysluplně je zařazována akční tvorba. Zvolená výtvarná technika je vždy v souladu s obsahem a formou výtvarného úkolu. V plošné a prostorové tvorbě žák využívá základní vyjadřovací prostředky kresby, malby, grafiky a práce v materiálu. Žák proniká do výtvarné terminologie a smysluplně ji využívá. Výtvarné aktivity žáků provází kontakt s výtvarným uměním a výtvarná kultura se stává zdrojem a inspirací výtvarné činnosti. Výtvarná tvorba se postupně stává potřebou. Žáci si osvojují pravidla komunikace ve skupině i s učitelem.

Studium se člení na první a druhý stupeň. Jednotlivá období výuky výtvarného oboru jsou charakterizována typickými znaky věkových skupin žáků:

1. a 2. ročník – využívání představivosti a fantazie, bezprostřední citový vztah k námětům, schopnost prožívat. Do výuky jsou zařazovány spontánní výtvarné hry a artefaktické prvky.

3., 4., 5. ročník – posun od práce z představy k zobrazování skutečnosti, vytváření vlastního citového vztahu k námětu, osobité vyjadřování, experimentování s výtvarnými prvky, rozvoj výtvarného myšlení.

6., 7., ročník, II. stupeň – individuální rozvíjení zájmů a schopností jednotlivců, vyšší míra estetické citlivosti, aplikace výtvarných znalostí a dovedností do výtvarných disciplín.

Zvláště nadaní žáci se připravují k talentovým zkouškám na střední umělecké školy a vysoké školy výtvarného či pedagogického zaměření (využívají individuální studijní plán). Podle individuálního studijního plánu pracují též žáci studia pro dospělé.

6.3.2 Učební plány – Výtvarné umění a tvorba

učební plán č. 702 Výtvarné umění a tvorba základní studium 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Výtvarná tvorba	2	3	3	3	3	3	3
Výtvarné umění							

pozn.: - pro žáky po přípravném studiu, nebo pro žáky od 7 let

- starší žáky je možné přijímat také do vyššího ročníku s přihlédnutím k vyspělosti a talentovým předpokladům

učební plán č. 703 Výtvarné umění a tvorba základní studium 2. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Výtvarná tvorba	3	3	3	3
Výtvarné umění				

pozn.: - pro žáky po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let

učební plán č. 704 Výtvarné umění a tvorba rozšířené vyuč. 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Výtvarná tvorba	3	3	4	4	4	4	4
Výtvarné umění							

pozn.: - rozšířené vyučování se přiznává individuálně v případech mimořádně talentovaných žáků
- žák v rozšířeném vyučování splňuje celkovou hodinovou dotaci prací ve 2 skupinách výtvarného oboru

učební plán č. 705 Výtvarné umění a tvorba studium pro dospělé	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Výtvarná tvorba	3	3	3	3
Výtvarné umění				

6.3.3 Učební osnovy – Výtvarné umění a tvorba

Výtvarná tvorba / Výtvarné umění – základní studium 1. stupeň

702

1. - 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- v kresbě používá materiály a nástroje, které nevyvolávají technické obtíže (měkká tužka, rudka, uhlí, fix, pero, dřívko)
- kombinuje materiály a využívá jejich charakter pro vyjádření námětu
- objevuje a propojuje výrazové vlastnosti linií
- vytváří jednoduchou ilustrační kresbu
- uplatňuje vrstvení linií, pomocí šrafury vytváří strukturu
- v malbě pojmenuje primární barvy, zná jejich charakteristiku, využívá kontrast barev teplých a studených, lomených a pestrých
- využívá v malbě základních barevných kontrastů
- vytváří jednoduché formy základních grafických technik – tisk ze šablony, monotyp, linoryt, suchá jehla...
- kombinuje techniky s pomocí učitele
- experimentuje s dalšími výtvarnými technikami, vždy podle vhodnosti námětu (frotáž, koláž, dekoltáž, muchláž...)
- zpracuje keramickou hlínu, vytvoří jednoduchý prostorový tvar pomocí základních nástrojů (špachtle, očko...)
- respektuje technologické zákonitosti zpracování hlíny
- vnímá prostorovost ostatních materiálů papír, dřevo...)
- intuitivně vnímá výtvarnou kompozici

- rozvine vlastnosti výtvarných prvků ve variacích
- kombinuje tradiční i netradiční materiály v ploše i prostoru
- zapojuje se do společných prací, respektuje pravidla týmové spolupráce
- je seznámen s vybranými uměleckými díly, využívá jejich inspirace ve vlastní tvorbě
- pomocí citlivého vedení učitele se zapojuje do akční tvorby

3. - 5. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- v kresbě si uvědomuje odlišné textury a kresebně je odliší
- upřesňuje vnímání světla a stínu, zachytí je kresbou
- směřuje v kresbě k vyjádření objemu a prostorovosti
- uvědomuje si vztah předmětu a okolí
- využívá výrazových hodnot linií
- kombinuje různé kresebné materiály
- v malbě využívá lomené barvy, intuitivně používá bělobu a čern k vytváření valérů
- využívá světlostních kontrastů, kontrast barev lomených a pestrých
- pokouší se pomocí barev vyjádřit prostorovost
- zpřesňuje barevné vyjádření
- s barvami pracuje intuitivně a zároveň využívá znalostí o barevných vztazích a barevné harmonii
- žák se seznamuje s odlišnostmi volné a užitě grafiky
- realizuje s pomocí učitele grafiku od návrhu až po vlastní tisk
- dokáže zpracovat jednodušší úkoly užitě grafiky, citlivě propojuje grafiku s písmem
- rozvíjí získané dovednosti ve složitějších grafických technikách a jejich kombinacích
- v prostorové tvorbě žák postupně proniká do principů vícehledovosti
- poznává souvislosti mezi velikostí objemu a nosností materiálu
- osvojuje si vhodné postupy při tvarování materiálu a samostatně se pro ně rozhodne
- při modelaci tvaru pracuje s vnitřním i vnějším prostorem
- pracuje s přírodními materiály
- při výtvarných činnostech příležitostně využívá akční tvorbu
- dodržuje základní kompoziční pravidla a uvědomuje si je
- seznamuje se s různými oblastmi výtvarného umění
- emfaticky vnímá výtvarné dílo a zpracuje ho ve vlastní výtvarné tvorbě
- výtvarnou kulturu využívá jako zdroj poučení a inspiraci pro vlastní tvorbu

6. - 7. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zvládá v kresbě vyjádřit prostorovost a přepsat kresebně skutečnost
- využívá kresebného nástroje vzhledem k jeho charakteru a výrazovosti vhodně podle zpracovávaného námětu
- vhodně propojí celek a detail
- využívá kresebné kontrasty v kompozici
- ve studijní kresbě vyhledává neobvyklé vztahy předmětů a tvořivě s nimi pracuje
- studijní kresbu převede do různých výtvarných technik
- využívá všech dosud poznanych výtvarných technik, vhodně je kombinuje

- v malbě rozvíjí intuitivní používání barev spolu s využíváním získaných znalostí o barvě
- kombinuje různé způsoby nanášení barev (štetcem, litím, stříkáním, špachtlí...)
- seznamuje se s barevnou perspektivou
- v grafice zvolí vhodnou grafickou techniku vzhledem k námětu a obsahu zadaného úkolu
- propojí volnou a užitou grafiku
- pracuje s grafickou stylizací, připraví různé varianty řešení
- vytvoří kombinovanou techniku (suchá jehla a monotyp, vícebarevný linoryt...)
- vytváří složitější prostorové kompozice
- hlouběji vnímá vztah předmětu a prostoru
- dokáže využít technologických postupů k vytvoření reliéfu i trojrozměrné plastiky
- v akční tvorbě začíná samostatně pracovat s konceptem
- samostatně využívá výtvarné dílo k vlastní tvorbě (parafráze, sbírka detailů...)
- rozsah znalostí výtvarné kultury ověřuje vypracováním pracovních listů
- vede dialog s učitelem i ostatními žáky, obhájí svůj výtvarný záměr
- navštěvuje galerie a výstavy nejen společně v hodinách výtvarné tvorby

Výtvarná tvorba / Výtvarné umění – základní studium 2. stupeň

703

1. - 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- hledá vlastní inspirační zdroje a vlastní témata pro výtvarnou tvorbu
- soustředěně pracuje na zvoleném tématu
- kreslí podle skutečnosti
- využívá principy perspektivního zobrazení skutečnosti
- získané dovednosti samostatně využívá ve volné kresbě
- v malbě stále hledá a upřesňuje svůj malířský rukopis
- kombinuje různé malířské i kresebné techniky
- v grafice propojuje volnou a užitou grafiku
- výtvarný úkol realizuje od návrhu až po konečné řešení
- modeluje podle skutečnosti, pracuje v prostoru i s netradičními materiály
- využívá fotografii a nové technologie ve výtvarné tvorbě přiměřeně schopnostem a výtvarnému naturelu
- vytváří si vlastní názor na výtvarná díla, formuje si postoj k modernímu umění a vytváří si vlastní vkus
- kriticky posuzuje vlastní práci
- provádí výběr vlastních prací a vhodně je prezentuje

3. - 4. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- kreslí, maluje a modeluje podle skutečnosti
- mezi náměty převládá portrét a figura

- ve volné tvorbě využívá všech znalostí a dovedností ze studijní kresby, malby a modelování
- ve své tvorbě plně využívá emoční potenciál
- ve zvýšené míře navrhuje a realizuje produktový i grafický design
- pracuje formou konceptu i akční tvorby
- aktivně připravuje společně s učitelem individuální plán přípravy k talentovým zkouškám
- získané dovednosti v oblasti grafických technik vhodně kombinuje a nebojí se experimentovat
- uvědomuje si vlastní schopnosti a zájmy a společně s učitelem profiluje další směřování své výtvarné tvorby
- posuzuje, hodnotí, prezentuje své výtvarné práce
- rozvíjí svou estetickou citlivost
- orientuje se ve vývoji výtvarného umění
- dokáže si obhájit svůj výtvarný názor a zároveň naslouchat názorům druhých

Výtvarná tvorba / Výtvarné umění – rozšířené vyučování 1. stupeň

704

Vzdělávací obsah rozšířeného studia je zpracováván v individuálním plánu. Závisí na konkrétním oboru střední umělecké školy, na kterou se žák připravuje, např. grafický design, užitá malba, návrhářství, kamenosochařství apod. Žáci splňují celkovou hodinovou dotaci pro rozšířené studium prací ve dvou skupinách.

Výtvarná tvorba / Výtvarné umění – studium pro dospělé

705

Vzdělávací obsah studia pro dospělé je stanovován vyučujícím individuálně na základě vzdělávacích potřeb jednotlivých studentů vypracováním individuálního studijního plánu.

7. LITERÁRNĚ-DRAMATICKÝ OBOR – UČEBNÍ PLÁNY A OSNOVY

7.1 Charakteristika a cíle výuky literárně-dramatického oboru

Dramatický obor je nejkomplexnějším uměleckým oborem vyučovaným v ZUŠ. Rozvoj a zvládnutí výrazových prostředků v oblasti dramatické tvorby jsou úzce svázány s rozvojem pohybových a hlasových dispozic žáka, s jeho mluvním a literárním projevem, ale také s prvky hudebního a rytmického vyjadřování a s výtvarným citěním v osobní stylizaci i v jevištním projevu. Základním východiskem pro rozvíjení všech těchto složek je však především vytváření osobní identity žáka, poznávání a přijímání různých sociálních rolí a vytváření vzájemných vztahů. Elementárními prostředky působení v těchto oblastech práce s žáky jsou interakce jednotlivce a kolektivu, různé způsoby komunikace a chování při vzájemných kontaktech. Formou her a improvizací je postupně rozvíjena verbální i nonverbální komunikace, řeč celého těla a jeho pohybu, mimika, ovládání hlasu a jeho intonace. Prohlubuje se smyslová citlivost a vnímavost žáků, schopnost sebeovládání a pohybové koordinace.

Uvědomělé využívání všech prostředků dramatického vyjadřování směřuje do dvou oblastí: k vytváření osobního individuálního projevu a k vytváření společných dramatických tvarů. Vzájemné propojení těchto dvou oblastí při tvorbě složitějších jevištních dramatických forem je cílem až ve vyšších ročnících u vyspělejších žáků. Individuální projev pak může být zaměřen také literárně, ke tvorbě básnické nebo prozaické.

Absolventi studia dramatického oboru jsou vybaveni všemi předpoklady pro působení v nejrůznějších uskupeních zájmové umělecké činnosti, divadelních či literárních souborech. Mimořádně nadaní žáci se mohou hlásit k talentovým zkouškám na střední či vysoké umělecké školy.

7.2 Studijní zaměření – Přípravné dramatické studium

7.2.1 Charakteristika a cíle výuky přípravného dramatického studia

Cílem výuky v přípravném studiu je motivace žáka k poznávání a využívání literárně-dramatických prostředků k sebepoznání, komunikaci, toleranci k názoru druhého žáka a prohlubování zájmu o kulturní nabídku v literárně-dramatické oblasti.

7.2.2 Učební plány – Přípravné dramatické studium

učební plán č. 801 Přípravné dramatické studium	1. roč.	(2. roč.)
Přípravná dramatická výchova	2	2

pozn.: - pro žáky ve věku 5 a 6 let

- přípravné dramatické studium trvá 1 nebo 2 roky podle věku a vyspělosti dítěte

7.2.3 Učební osnovy – Přípravné dramatické studium

Přípravná dramatická výchova

801

1. ročník, případně 2. ročník

Ročníkové výstupy

žák

- zvládá jednoduché cviky na ovládání vlastního těla (levá a pravá ruka, levá a pravá noha, aktivita a zklidnění)
- vnímá prostor kolem sebe
- zopakuje jednoduchý rytmus (tleskání, rytmické nástroje)
- zná z paměti jednoduchou báseň, říkadlo a píseň
- zvládá základní pravidla kolektivní práce (ohleduplnost, tolerance jiného názoru, schopnost naslouchat druhým)

7.3 Studijní zaměření – Dramatické umění a tvorba

7.3.1 Charakteristika a cíle výuky dramatického umění a tvorby

Dramatické umění rozvíjí osobnost a schopnosti žáků v širokém komplexním působení různých způsobů vyjadřování pohybem, řečí, hudbou, zpěvem, psaným slovem, mimikou, prací s loutkou či s rekvizitou. Při výuce se využívá široká škála aktivit, her a způsobů práce, které podněcují sebepoznání a sebeovládání. Postupně jsou pak tyto schopnosti využívány pro tvorbu kolektivních i individuálních dramatických výstupů.

Předměty kolektivní výuky, uvedené v učebním plánu, jsou do výuky zahrnuty ve vzájemném prolínání do bloků, vždy s převahou některého z nich podle záměru vyučujícího a podle charakteristiky vytvářeného díla. Předměty nelze od sebe oddělit, probíhají současně, stále na sebe navazují a není možné přesně stanovit jejich poměr v počtech hodin. Hodinová dotace je proto vyjádřena pro všechny tyto předměty souhrnně. V 1. a 2. ročníku základního studia 1. stupně se jedná o „Dramatickou průpravu“ a „Práci s předmětem a loutkou“, od 3. ročníku 1. stupně a ve 2. stupni o „Práci v souboru“, „Práci s předmětem a loutkou“ a „Hlasovou průpravu“. V učebních osnovách jsou cíle a prostředky pro jednotlivé předměty popsány samostatně. Od 2. ročníku probíhá výuka „Přednesu“, a to individuálně ve skupinách po 2 – 3 žácích. Důvodem je potřeba hlubšího přístupu ke konkrétním potřebám a talentům jednotlivých žáků.

7.3.2 Učební plány – Dramatické umění a tvorba

učební plán č. 802 Dramatické umění a tvorba základní studium 1. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4.roč.	5. roč.	6. roč.	7. roč.
Dramatická průprava	2	2					
Práce s předmětem a loutkou			3	3	3	3	3
Práce v souboru							
Hlasová průprava							
Přednes		1	1	1	1	1	1

pozn. - pro žáky po přípravném studiu, nebo pro žáky od 7 let

- starší žáky je možné přijímat také do vyššího ročníku s přihlédnutím k vyspělosti a talentovým předpokladům

- výuka je organizována v blocích předmětů dle potřeb školy, skupiny a učitele

učební plán č. 803 Dramatické umění a tvorba základní studium 2. stupeň	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Práce s předmětem a loutkou	3	3	3	3
Práce v souboru				
Hlasová průprava				
Přednes	1	1	1	1

pozn.: - pro žáky po absolvování 1. stupně, nebo pro žáky od 14 let

- výuka je organizována v blocích předmětů dle potřeb školy, skupiny a učitele

7.3.3 Učební osnovy – Dramatické umění a tvorba

Základní studium 1. stupeň

802

Dramatická příprava

Ročníkové výstupy 1. ročník

žák

- se zařazuje do kolektivu a aktivně spolupracuje na dramatických hrách
- vnímá sebe sama a své postavení v kolektivu
- účastní se improvizací při etudách a hrách

Ročníkové výstupy 2. ročník

žák

- dokáže rychle reagovat na změny rytmu a místa v prostoru
- ovládá pravidla dramatické hry
- pracuje s dechem a vědomě používá základy dechové opory
- má správné držení těla a cíleně používá napětí a uvolnění

Práce s předmětem a loutkou

Ročníkové výstupy 1. ročník

žák

- ovládá zástupný předmět a předvede jednoduchou etudu
- chápe prostorovou orientaci animovaného předmětu vůči divákovi

Ročníkové výstupy 2. ročník

žák

- používá jednoduché výrazové prostředky předmětu či loutky a dokáže je zopakovat
- respektuje dramatický projev spolužáků v prostoru
- dokáže navázat na jednoduchou etudu spolužáka

Ročníkové výstupy 3. ročník

žák

- používá předmět k vyjádření jednoduchých úkonů
- dokáže koordinovat text a pohyb předmětu
- reaguje na změny tempa při rytmických cvičeních
- koordinuje jednoduchý rytmický pohyb se zvukem

Ročníkové výstupy 4. ročník

žák

- používá gesta jako prostředek vyjádření nálad a pocitů
- dokáže vyjádřit svůj vztah k ovládanému objektu
- vnímá jedinečnost animovaného předmětu a dokáže ho vlastními slovy popsat

Ročníkové výstupy 5. ročník

žák

- vyjádří svůj názor a zaujme postoj k námětu improvizace, cvičení nebo etudy
- aplikuje neverbální komunikaci ve hře s loutkou i bez ní
- přiřadí k loutce či předmětu pohybový a mluvený projev s ohledem na její fyziognomii
- vytváří malé dramatické příběhy a etudy s použitím námětů ze svého okolí
- provádí dramatické etudy s použitím předmětů denní potřeby a přiřadí jim vlastnosti vzhledem k jejich postavě a materiálu

Ročníkové výstupy 6. ročník

žák

- dokáže do dramatického příběhu aplikovat vlastní inspiraci
- analyzuje dramatickou postavu, loutku či použitý předmět a pojmenuje jeho postavení v dramatickém útvaru
- zvládá spolupráci s partnerem na dramatickém výstupu
- dokáže použít pro dané téma nejvhodnější výrazové prostředky
- určí stavbu příběhu, svoje postavení v něm a zaujme postoj vůči dalším postavám v příběhu
- samostatně vytvoří krátký dramatický útvar

Ročníkové výstupy 7. ročník

žák

- vytvoří příběh na dané téma
- dokáže v práci s loutkou a předmětem využít nadsázku
- si uvědomuje jedinečnost loutky a předmětu pro vyjádření pocitů a názorů na dané téma
- dokáže využít zcizení k předmětu či loutce a chápe možnost komentování chování a charakteru loutky živým hercem

Práce v souboru

Ročníkové výstupy 3. ročník

žák

- umí reagovat na spolužáky v prostoru
- rozezná naučené informace a dovednosti a využívá jich
- používá oční kontakt a periferní vidění
- chápe postavení režie, scénografie a chápe jejich úlohu při tvorbě divadelního představení

Ročníkové výstupy 4. ročník

žák

- umí pojmenovat své postavení v dramatickém útvaru
- v etudách reaguje na jednání partnera, dokáže na něj navázat a pokračovat či rozvinout zvolené téma
- používá scénických pomůcek k prezentaci daného tématu

Ročníkové výstupy 5. ročník

žák

- dokáže vyložit práci dramatika, dramaturga, scénografa a hudební složky při tvorbě dramatického díla
- určí, která z inscenačních složek je mu nejbližší, a vysvětlí proč

Ročníkové výstupy 6. ročník

žák

- dokáže pojmenovat práci režie
- chápe možnosti režijního přístupu k inscenované látce

Ročníkové výstupy 7. ročník

žák

- je schopen se zařadit do inscenačního týmu a aktivně se podílet na vzniku dramatického díla
- přijímá odpovědnost za výsledky celého kolektivu a dokáže vysvětlit, jakou funkci v kolektivu zaujímá

Hlasová průprava

Ročníkové výstupy 3. ročník

žák

- předvede artikulační cvičení na aktivaci mluvidel
- používá řečové návyky (práce s dechem, držení těla)

Ročníkové výstupy 4. ročník

žák

- popíše, jak se tvoří hlasový tón a předvede to při správném držení těla
- rozezná rytmus, tempo a dynamiku mluveného projevu

Ročníkové výstupy 5. ročník

žák

- vědomě používá výrazové prostředky (pauza, tempo, rytmus a dynamika)
- používá prohloubené dovednosti v mluveném projevu

Ročníkové výstupy 6. ročník

žák

- vysvětlí a předvede používání artikulačních cvičení
- předvede aktivaci mluvidel a rezonanci v masce při mluveném projevu

Ročníkové výstupy 7. ročník

žák

- rozezná a využívá základy hlasové hygieny, analyzuje svůj postoj a odhalí chyby
- samostatně vyhledává další výrazové prostředky a vědomě používá prohloubené dovednosti a řečové návyky

Ročníkové výstupy 2. ročník

žák

- pracuje s poezií a prózou a rozliší je
- vysvětlí obsah textu

Ročníkové výstupy 3. ročník

žák

- rozliší lyrický a epický text
- samostatně z nabízených možností zvolí text k interpretaci a jednoduše tuto volbu zdůvodní

Ročníkové výstupy 4. ročník

žák

- sdělí základní myšlenku textu
- přednesem vyjádří své stanovisko k tématu literární předlohy
- vědomě pracuje s rýmem a popíše jeho vývoj v básni

Ročníkové výstupy 5. ročník

žák

- rozezná podstatu textu a zúčastní se práce na případných škrtech v textu
- vědomě pracuje s rytmem básnického textu

Ročníkové výstupy 6. ročník

žák

- pojmenuje základní básnické prostředky (metafora, personifikace, eufemismus)
- pojmenuje výrazové prostředky ve vlastním přednesu
- napíše vlastní poetický nebo prozaický text

Ročníkové výstupy 7. ročník

žák

- zdůvodní využití výrazových prostředků ve vlastní interpretaci
- po praktické zkušenosti porovná přednes autorského textu a interpretaci textu jiného autora
- v textu vyhledá a pojmenuje častěji využívané zvukové prostředky, obrazná pojmenování a básnické figury

Práce s předmětem a loutkou

Ročníkové výstupy 1. ročník

žák

- předvede etudu s předmětem na dané téma
- vysvětlí chování a jednání dramatické postavy
- dokáže vyrobit loutku či předmět podle inscenačních potřeb

Ročníkové výstupy 2. ročník

žák

- dokáže pomocí předmětu nebo loutky vyjádřit složitější stavy a pocity (úzkost, strach, láska, radost, zoufalství)
- předvede dramatickou etudu zaměřenou na partnerskou spolupráci

Ročníkové výstupy 3. ročník

žák

- navrhne pohybové cvičení s předmětem
- dokáže improvizovat s předmětem nebo loutkou na dané téma

Ročníkové výstupy 4. ročník

žák

- navrhne využitelné prostředky k danému dramatickému dílu a zvládá realizaci vlastního autorského představení
- zvládá režijní složku inscenace a dokáže realizovat svou představu

Práce v souboru

Ročníkové výstupy 1. ročník

žák

- dokáže ztvárnit úkol v inscenovaném díle dle zadání režiséra
- diskutuje o svém postavení v dramatickém útvaru
- respektuje názory a postoje ostatních při schopnosti obhájit vlastní názor

Ročníkové výstupy 2. ročník

žák

- zvládá určenou funkci při realizaci dramatického tvaru (režie, scénograf, kostymér, technik)
- diskutuje v tvůrčích skupinách a realizačních týmech

Ročníkové výstupy 3. ročník

žák

- je schopen samostatně vytvořit drobnou divadelní inscenaci pro mladší žáky a vést jejich hodinu
- spolupracuje v kolektivu na realizaci divadelního představení

Ročníkové výstupy 4. ročník

žák

- využívá získaných vědomostí a dovedností při tvorbě absolventského představení
- pojmenuje chyby a možnosti jiného přístupu k inscenované látce a aktivně pracuje na jejich odstranění

Hlasová průprava

Ročníkové výstupy 1. ročník

žák

- vědomě používá artikulační cvičení, aktivaci mluvidel a rezonanci v masce

Ročníkové výstupy 2. ročník

žák

- používá prohloubené dovednosti artikulačního cvičení a práce s dechem

Ročníkové výstupy 3. ročník

žák

- poslechem odhalí chyby či vady výslovnosti a aktivně pracuje na jejich odstranění

Ročníkové výstupy 4. ročník

žák

- se soustředí, uvolní a hlasově aktivuje, posoudí své hlasové nedostatky a odstraní je

Přednes

Ročníkové výstupy 1. ročník

žák

- zhodnotí práci druhých na základě práce s výrazovými prostředky
- rozliší základní literární žánry

Ročníkové výstupy 2. ročník

žák

- vyškrtná nevhodně dlouhý text tak, aby zachoval jeho význam
- charakterizuje základní literární žánry a uvede příklad

Ročníkové výstupy 3. ročník

žák

- vysvětlí myšlenku literárního textu a obohatí ji o vlastní interpretační postoj
- napíše vlastní literární text v učitelem zvoleném žánru a s použitím určených básnických prostředků

Ročníkové výstupy 4. ročník

žák

- samostatně zvolí literární text k sólové interpretaci
- vědomě použije výrazové prostředky pro interpretaci zvoleného textu a zdůvodní jejich využití
- zreflektuje svůj přednes z hlediska funkčního využití veškerých výrazových prostředků a vlastních hlasových dovedností

8. ZABEZPEČENÍ VÝUKY ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

8.1 Právo na vzdělávání

Studium všech uměleckých oborů vyučovaných v ZUŠ Starý Plzenec je otevřeno také žákům se speciálními vzdělávacími potřebami na základě § 16 „Školského zákona“ 561/2004 Sb. a na základě vyhlášky č. 73/2005 Sb. a č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

Mohou to být **žáci se zdravotním postižením** (tělesné, mentální, zrakové či sluchové postižení, vady řeči, případně vývojové poruchy učení a chování), **žáci se zdravotním znevýhodněním** (dlouhodobá nemoc, oslabení organismu, lehčí zdravotní poruchy) a **žáci se sociálním znevýhodněním** (problematické rodinné prostředí, nedostatečné sociální zajištění, ohrožení sociálně-patologickými jevy, azylanti).

8.2 Základní podmínky vzdělávání

Vzdělávání postižených či znevýhodněných žáků probíhá při respektování čtyř základních podmínek:

- a/ **předběžný**, v průběhu výuky pak **soustavný kontakt s pracovníky školských poradenských zařízení** (pedagogicko-psychologické poradny, speciálně pedagogická centra), nebo **zdravotnických zařízení** (ošetřující lékař)
- b/ **předběžný**, v průběhu výuky pak **soustavný kontakt s rodiči**, případně zákonnými zástupci postiženého či znevýhodněného žáka
- c/ **vytvoření individuálního studijního plánu** v daném oboru úpravou požadavků učebních osnov základního studia na základě zjištěných individuálních možností postiženého či znevýhodněného žáka
- d/ **projednání jednotlivých případů pedagogickou radou** a stanovení příznivých podmínek pro vzdělávání postiženého či znevýhodněného žáka

Stanovením těchto podmínek sledujeme zajištění **odborné garance** při volbě vhodného a reálného vzdělávacího obsahu a vhodných způsobů jeho předávání, zajištění **zpětné vazby** v průběhu výuky s možností okamžitých reakcí na vývoj žáka, zajištění **svobodného přístupu učitelů** ke stanovení rozsahu, obsahu a charakteru učiva a zajištění **vzájemné informovanosti** a provázanosti jednotlivých kroků v celém pedagogickém kolektivu školy.

Jednotlivá postižení a znevýhodnění žáků mohou mít veliké množství podob a individuálních projevů. Není proto možné detailně zaznamenat všechny možnosti konkrétních kroků při zajišťování výuky. Některé situace se však opakují a na jejich základě lze formulovat několik obecných zásad.

8.3 Zásady při výuce žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

- a/ Postižený či znevýhodněný žák **může vykonávat jen některé z běžně využívaných činností** popsanych v osnovách jednotlivých předmětů, tato skutečnost musí být brána v potaz při vytváření individuálních studijních plánů i při hodnocení výsledků práce.
- b/ Postižený či znevýhodněný žák **nemůže některé činnosti vykonávat samostatně**, musí být zajištěna stálá pomoc, podpora učitele (rodiče, spolužáka).
- c/ V práci postižených či znevýhodněných žáků **mohou nastávat značné výkyvy** v kvalitě a kvantitě osvojovaných dovedností, je nutné na ně stále citlivě reagovat.
- d/ Pro práci postižených či znevýhodněných žáků v kolektivní výuce **musí být učitelem spolu s ostatními žáky vytvořena vstřícná, otevřená a pozitivní atmosféra** (příprava celého kolektivu v rozhovorech).
- e/ Začlenění postižených či znevýhodněných žáků do práce v kolektivu má **velký výchovný význam pro formování sociálního citění všech žáků ve skupině**, je možné ve vhodné míře a vhodnou formou svěřit některým spolužákům i část osobní péče o postiženého.
- f/ Studium některého z uměleckých oborů **se může stát součástí léčebné terapie**, pomocí při překonávání osobních omezujících faktorů (např. vliv zvládnutí dechových cviků při dýchacích problémech, vliv prstových cviků na rozvoj jemné motoriky, vliv postupného osvojování notového zápisu při poruchách četby, vliv postupného rozvoje řečových schopností v dramatickém oboru při poruchách řeči atd.).

8.4 Vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním

V oblasti vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním je otevřená **možnost úpravy výše úplaty za vzdělávání, případně její prominutí**. Toto opatření probíhá vždy na základě žádosti rodičů (zákonných zástupců) a potvrzení Úřadu práce a orgánů státní sociální péče. O úpravě výše úplaty za vzdělávání rozhoduje ředitel školy dle vyhlášky o ZUŠ a na základě správního řádu.

8.5 Vybavení prostor ZUŠ pro vzdělávání žáků se zdravotním postižením

Učebny ZUŠ Starý Plzenec jsou situovány v 1. a 2. poschodí budovy „Lidového domu“. Přístup do učeben je po schodišti a tento přístup **nemá bezbariérovou variantu**. Vybudování bezbariérového přístupu by bylo stavebně i finančně velmi náročné. Budova je ve vlastnictví zřizovatele, města Starého Plzně, který v současné době nedisponuje prostředky, umožňujícími zřízení bezbariérového přístupu (výtahu). Ve dlouhodobých úvahách o revitalizaci celé budovy Lidového domu je zahrnut výhledový plán další půdní vestavby včetně vybudování výtahu. Toto řešení však není možno realizovat v brzké době.

9. Vzdělávání žáků mimořádně talentovaných

Mimořádně nadaní žáci mají při studiu v ZUŠ široké možnosti rozvíjení svého talentu díky komplexnosti vzdělávacího programu a zároveň díky individuálnímu přístupu k potřebám jednotlivých specificky se vyvíjejících osobností.

9.1 Rozeznání talentových předpokladů

Důležitým krokem v péči o mimořádně nadané žáky je **včasné rozeznání míry talentových předpokladů**. Proto jsou již na počátku při přijímání do přípravného studia a pak vždy při postupu do vyšších ročníků ověřovány jednotlivé složky hudebního či výtvarného nadání. Již během prvních let studia může učitel předložit pedagogické radě návrh na zařazení žáka do rozšířeného studia, který musí být podložen mimořádnými výsledky v daném ročníku a ověřen při komisionální zkoušce.

9.2 Rozšířené vyučování

Mimořádně nadané žáky na základě doporučení pedagogické rady zařazuje ředitel do **rozšířeného vyučování**, v němž je zvýšen hodinový rozsah individuální výuky (hudební obor) nebo umožněna návštěva více skupin (výtvarný obor). Zpravidla je takto vedený žák v kontaktu se svým učitelem dvakrát v týdnu, všechny postupné metodické kroky mohou následovat rychleji za sebou a je zajištěna stálá kontrola celého vývoje žáka. Metodický postup a rozsah zvládaných problémů je popsán v **osnovách základního studia** jednotlivých studijních zaměření, předpokládá se však, že v období **3. až 6. ročníku** rozšířeného studia bude zvládnuta **navíc látka jednoho ročníku**, v období **7. ročníku** bude zvládnuta **navíc látka dvou ročníků**. Individuální cíle výuky mimořádně nadaných žáků jsou zakotveny v individuálních studijních plánech.

9.3 Veřejná prezentace výsledků práce

Pro mimořádně nadané žáky je nezbytně nutné získávat bohaté zkušenosti a jistotu při **veřejných vystoupeních** nejrůznějšího druhu a rozsahu. Jsou proto přednostně zařazováni do programů školních koncertů, akademií a přehlídek, navíc se jejich sólové i komorní výstupy prezentují na akcích pořádaných pro různé společenské a zájmové organizace.

9.4 Soutěže

Důležitým prvkem pro vývoj mimořádně nadaných žáků je možnost **srovnávání výsledků práce** s podobně talentovanými vrstevníky **při soutěžích**. Soutěže sice nemusejí být vždy zcela objektivním ukazatelem a měřítkem kvality dosažených výsledků (např. v případě okamžité indispozice apod.), ale přesto umožňují základní srovnávací pohled na náročnost i způsob zvládnutí uměleckého výkonu. Žák i učitel si tak mohou ověřit správnost nastoupené cesty, její dostatečnou rychlost a kvalitu. Kromě soutěží ZUŠ, které jsou pro mimořádně nadané žáky nezbytnou součástí jejich profesního vývoje, je pořádána řada regionálních, celorepublikových i mezinárodních soutěží, na něž jsou tito žáci pravidelně vysíláni (např. Prague Junior Note, Soutěž Konzervatoře Plzeň, Lhenické klávesy, Plzenecké housličky, Karlovarský skřivánek, Alšova země a mnoho dalších).

9.5 Konzultace s pedagogy středních a vysokých uměleckých škol

Na určitém stupni vývoje je nutné **konzultovat dosaženou úroveň** výkonů mimořádně nadaných žáků **s pedagogy středních, případně vysokých uměleckých škol** a ověřit perspektivnost jejich předpokladů pro další umělecké studium. Pravidelně jsou využívány **dny otevřených dveří** na středních uměleckých školách, nabídky otevřených seminářů a konzultačních hodin. Na základě osobních kontaktů vyučujících ZUŠ s pedagogy konzervatoří, výtvarných či grafických škol mohou probíhat i **individuální konzultace**. Tyto kontakty jsou pak pravidlem při přípravě žáků na přijímací zkoušky.

Mimořádně nadaní žáci musejí být rozvíjeni **komplexně ve všech sférách budoucího uměleckého směřování**. Je proto důležité je vybavit vedle individuální zdatnosti také zkušenostmi se skupinovou a kolektivní uměleckou tvorbou. Pro vynikajícího sólistu je nepostradatelná pravidelná práce v komorních souborech a rozvíjení schopnosti přizpůsobit svůj osobní výraz a temperament společně vytvářenému dílu. Nezbytné je také získání širokého rozhledu ve vlastním uměleckém oboru prostřednictvím návštěvy koncertů, výstav, sledování uměleckého dění, hodnocení uměleckých výkonů v rozhovorech s učitelem apod. Součástí předávaných hodnot je i přirozená sebedůvěra bez elitářských projevů a zároveň schopnost pokory před geniálními umělci a uměleckými díly.

10. Hodnocení žáků

10.1 Cíle hodnocení

- a/ Základním cílem hodnocení a klasifikace žáků je **sdělení výsledků** dlouhodobé práce, výsledku jednorázového vystoupení či zkoušky, informace o vynaloženém úsilí nebo o hodnotě jednotlivého vytvořeného díla.
- b/ Hodnocení a klasifikace jsou vždy prostředkem **pozitivní motivace žáků**, mají vždy vést k rozvoji pracovní a tvůrčí iniciativy žáka.
- c/ Hodnocení a klasifikaci jednotlivých uměleckých projevů i dlouhodobého pracovního úsilí je vhodné **tvořit a formulovat spolu s žákem** tak, aby se žák mohl s výsledky hodnocení ztotožnit a aby bylo dosaženo co nejlepšího výchovného výsledku.

10.2 Druhy a způsoby hodnocení

Hodnocení může být vyjádřeno:

- a/ **slovním hodnocením** zapsaným na vysvědčení nebo v žákovské knížce, v klasifikačním archu
- b/ **klasifikací (známkováním)** čtyřmi, příp. třemi stupni prospěchu
- c/ **formou rozhovoru** po ukončení pracovního období, po vystoupení, po odevzdání vytvořeného díla

Hodnocen, klasifikován může být:

- a/ **jednotlivý výkon** při hodinách, přehrávkách, vystoupeních, zkouškách, jednotlivá vytvořená práce
- b/ **průběh delšího pracovního období**, vývoj a vynaložené úsilí v delším časovém horizontu, ukončení celého ročníku, stupně studia, výtvarného projektu, absolventského vystoupení či prezentace

Hodnocení, klasifikace je prováděna:

- a/ **samostatně učitelem** daného předmětu
- b/ **společným hodnocením** učitele a žáka
- c/ **zkušební komisí** při zkouškách
- d/ **pedagogickou radou** v mimořádných případech (při předložení sporného hodnocení učitelem)

Hodnocení, klasifikace je povinná:

- a/ na konci každého pololetí školního roku s výjimkou přípravných ročníků
- b/ při ročníkových či ověřovacích zkouškách

Hodnocení, klasifikace není povinná:

- a/ v každé vyučovací hodině (je možné hodnotit delší období výuky po několika hodinách, vhodné je však hodnotit, klasifikovat alespoň jednou v měsíci, při ukončení jednotlivé skladby, projektu, řady)
- b/ při každém jednotlivém vystoupení, jednotlivé práci v období kumulace koncertů, vystoupení, výstav apod.

10.3 Hodnocení (klasifikace) na vysvědčení

- a/ Klasifikace, hodnocení na vysvědčení probíhá na konci každého pololetí školního roku.
- b/ **Klasifikace jednotlivých předmětů** na vysvědčení je vyjadřována těmito stupni hodnocení:
 - 1 – výborný
 - 2 – chvalitebný
 - 3 – uspokojivý
 - 4 – neuspokojivý
- c/ **Celkové hodnocení prospěchu žáka** je vyjádřeno těmito stupni:
 - prospěl s vyznamenáním
 - prospěl
 - neprospěl
- d/ Žák **prospěl s vyznamenáním**, jestliže není hodnocen v žádném povinném předmětu stupněm prospěchu horším než 2 - chvalitebný a průměr stupňů z povinných předmětů nemá vyšší než 1,5. Při slovním hodnocení je ve všech sledovaných projevech žák hodnocen pozitivně.

Žák **prospěl**, když z žádného předmětu není klasifikován stupněm neuspokojivý. Při slovním hodnocení je ve větší části sledovaných projevů hodnocen pozitivně.

Žák **neprospěl**, když je v některém předmětu klasifikován stupněm neuspokojivý. Při slovním hodnocení je ve všech sledovaných projevech hodnocen negativně.

- e/ Nelze-li ze závažných důvodů klasifikovat, hodnotit žáka ve stanoveném termínu, určí ředitel školy **náhradní termín**, za první pololetí nejpozději do ukončení 2. pololetí, za druhé pololetí do konce srpna příslušného školního roku.
- f/ Ředitel školy může **uznat částečné vzdělání žáka získané dříve**, které musí být průkazným způsobem doložené nejdéle 5 let od doby jeho dosažení. Toto uznání může být podkladem pro přijetí žáka do vyššího ročníku, promnutí docházky a hodnocení v některém předmětu.
- g/ Ředitel školy může ze závažných důvodů uvolnit žáka z pravidelné docházky do některého z vyučovacích předmětů a také z pravidelného hodnocení. Zároveň stanoví náhradní způsob výuky a rozsah ověřovací zkoušky.

10.4 Pravidla klasifikace, význam jednotlivých stupňů

- a/ **Hodnocení známkou 1** (výborný) – žák je schopen využít získávané dovednosti a znalosti ve vlastním uměleckém (hudebním, výtvarném, literárním, dramatickém) projevu na úrovni odpovídající hodnocenému ročníku samostatně.
- b/ **Hodnocení známkou 2** (chvalitebný) – žák je schopen využít získávané dovednosti a znalosti ve vlastním uměleckém projevu na úrovni odpovídající hodnocenému ročníku s částečnou pomocí učitele.
- c/ **Hodnocení známkou 3** (uspokojivý) – žák využívá získávané dovednosti a znalosti ve vlastním projevu pouze se soustavnou pomocí učitele.
- d/ **Hodnocení známkou 4** (neuspokojivý) – žák není schopen využívat získávané dovednosti a znalosti ve vlastním projevu.

10.5 Postup žáka do vyššího ročníku

- a/ Do vyššího ročníku postupuje žák, který byl na konci školního roku hodnocen v celkovém hodnocení stupněm prospěl s vyznamenáním, nebo prospěl.
- b/ Mimořádně lze postoupit do některého z vyšších ročníků z důvodů mimořádně rychlého a uceleného zvládnutí učebního materiálu po vykonání ročníkové zkoušky za vyšší ročník a po doporučení zkušební komise.
- c/ Z pedagogických a výchovných důvodů lze povolit žáku opakování ročníku ze závažných důvodů (dlouhodobá nemoc, rodinná situace apod.) v případě, že žák nebyl na konci školního roku klasifikován.

10.6 Komisionální zkoušky

Komisionální zkoušky se konají v hudebním oboru jako:

- a/ **postupové** na závěr jednotlivých ročníků individuální výuky (mohou být nahrazeny výrazným úspěchem v soutěžích, ve 2. stupni po absolvování 1. stupně a ve studiu pro dospělé mohou být konány formou veřejného vystoupení)
- b/ **závěrečné** na konci studia 1. a 2. stupně (jsou ve většině případů konány formou veřejného absolventského vystoupení)
- c/ **opravné** (při klasifikaci stupněm neuspokojivý v jiném než hlavním předmětu)
- d/ **ověřovací** (při náhradním řešení docházky do některého z předmětů hudebního oboru, nebo po návrhu učitele hlavního předmětu při velmi špatných studijních výsledcích)

Zkušební komise je složena nejméně ze tří členů, odborníků ve zkoušeném oboru výuky. Složení komise určuje ředitel školy, komise o výsledku rozhoduje diskusí a hlasováním.

11. VLASTNÍ HODNOCENÍ ŠKOLY (AUTOEVALUACE)

11.1 Okruhy zjišťovaných skutečností

- a/ **podmínky pro vzdělávání**
(stav prostor pro výuku, zařízení, vybavení, pomůcky)
- b/ **průběh výuky**
(způsoby práce při vyučování a jejich hodnocení)
- c/ **výsledky výuky**
(odezva veřejnosti, veřejná prezentace, interní výstupy, soutěže)
- d/ **klima, atmosféra školy, pracovní a osobní vztahy**
(okolnosti, v nichž probíhá vyučování a další aktivity školy)
- e/ **řízení školy**
(organizace, způsoby komunikace, rozvoj a vize dalšího vývoje)

11.2 Způsoby získávání podkladů pro hodnocení

- a/ osobní zjišťování stavu
- b/ hospitace v hodinách a na třídních přehrávkách
- c/ závěrečné a ročníkové zkoušky
- d/ veřejná vystoupení
- e/ výsledky v soutěžích
- f/ rozhovor s pedagogickým sborem a ostatními pracovníky školy
- g/ rozhovor s žáky a rodiči, dotazníky

11.3 Dotazníky pro učitele, rodiče a žáky

Dotazník pro učitele:

- 1/ Jak hodnotíte podmínky pro svou práci, zázemí ve škole, prostory, vybavení a materiální zabezpečení? Co by bylo potřeba upravit či změnit?
- 2/ Jste spokojeni se svým (a s naším) způsobem předávání učiva, dovedností, postojů? Vyhovuje vám způsob motivace žakovské aktivity a míra vyžadování přípravy, spolupráce a odezvy žáků? Jste spokojeni se svým (a s naším) způsobem hodnocení práce a projevů /výkonů/ žáků?
- 3/ Jak se vám žije a pracuje v naší škole? Jak hodnotíte klima, v němž pracujete, vztahy uvnitř kolektivu i vztahy s rodiči a žáky?
- 4/ Považujete svou (a naši společnou) práci za přínos dětem? Máme nějaký vliv na své žáky a na formování jejich osobnosti? Můžeme být spokojeni s výsledky práce naší školy?

- 5/ Považujete řízení a vedení školy za fungující, případně pozitivní hnací motor práce? Máte pocit, že je slyšet hlas a názor každého kantora? Myslíte si, že při řízení školy jsou zvládnuty dostatečně organizační problémy a že vedení školy má jasné priority, vizi dalšího vývoje a přijatelný způsob komunikace?
- 6/ Co byste v působení a práci školy nejvíc ocenili a co naopak postrádáte?

Dotazník pro rodiče:

- 1/ Jak hodnotíte podmínky, v nichž vzděláváme vaše děti, zázemí pro výuku, prostory a vybavení školy? Co považujete za potřebné řešit v dalším rozvoji podmínek pro práci ZUŠ?
- 2/ Jste spokojeni se způsoby předávání znalostí a dovedností vašim dětem vyučujícími ZUŠ? Je pro vás přijatelný způsob motivace žákovské aktivity a míra vyžadování přípravy, spolupráce a odezvy dětí?
- 3/ Jak hodnotíte klima školy, v němž probíhá výuka? Jak na vás působí vzájemné vztahy školy, učitelů a rodičů s dětmi?
- 4/ Je podle vašeho názoru práce učitelů v ZUŠ přínosem pro vaše děti, má nějaký význam pro formování jejich osobnosti, může být označena jako pozitivní působení?
- 5/ Je z vašeho pohledu škola řízena a vedena efektivním způsobem, je výuka spolu s ostatními aktivitami dobře organizována? Má vedení školy podle vás jasné priority a vizi dalšího vývoje? Je pro vás přijatelný způsob komunikace s vedením školy?
- 6/ Co byste v působení a práci školy nejvíce ocenili a co naopak postrádáte?

Dotazník pro žáky:

- 1/ Chodíte rádi do Základní umělecké školy, jsou vám příjemné prostory, kde ZUŠka vyučuje, zdají se vám hezké a dostatečně vybavené? Chybí vám v nich něco?
- 2/ Je pro vás to, co vám předávají učitelé v ZUŠ (dovednosti i znalosti), vždycky srozumitelné a je to pro vás někdy i zajímavé a lákavé, nebo většinou jen namáhavé a nepříjemné?
- 3/ Jak na vás působí prostředí v ZUŠ? Je to spíše místo pohody, vstřícnosti a péče, nebo místo napětí, neochoty, tvrdé náročnosti a disciplíny?
- 4/ Dozvěděli jste se a naučili v ZUŠce něco, čeho si vážíte, máte z toho radost a mohli byste se tím pochlubit? Myslíte si, že chození do ZUŠky vám bude k něčemu dobré?
- 5/ Co vás v ZUŠce nejvíc baví a co nejvíc postrádáte?